

KADIKÖY HALKEVİ VE FAALİYETLERİ 1935-1951

*Eminalp MALKOÇ, Ali ŞAHİN,
Silvart MALHASYAN, Sertaç SOLGUN**

HALKEVLERİ

Çağdaşlaşmak, Türk Milleti'nin en uygar, en müreffeh bir toplum olma, yüksek bir insan cemiyeti haline gelebilme ülküsüdür. Çağdaşlaşma hareketinin hedefi, klasik deyimle çağdaş uygarlık seviyesine yükselme, hatta onun da üzerine çıkabilmektir. Türkiye'nin bu yönde yaşamış olduğu insanlık tarihinin en radikal, hızlı ve kapsamlı modernleşme hareketi ister istemez bir aydınlanma mücadelesini de kapsamıştır¹.

Devrim süreci içinde siyasal yapının oluşturulmasının ardından, bu yapıya uygun bir şekilde başta hukuk sistemi olmak üzere gerekli düzenlemeler gerçekleştirilirken, bir yandan da alt yapı oluşturma çabaları yavaş yavaş ağırlık kazanmıştır. Çağdaş bir halk devleti kurmak amacıyla son derece başarılı ve farklı alanlara yayılan birçok devrim hayata geçirilmiştir. Ancak zamanla bunların halka indirgenemediği gerçeği ortaya çıkmıştır². Atatürk ve diğer devlet yöneticilerini bu düşünceye iten başlıca gelişmeler, Dünya Ekonomik Bunalımı'nın Türkiye'deki etkileri ve aynı zaman dilimi içinde yaşanan Serbest Cumhuriyet Fırkası deneyiminin başarısızlığı³ ile Menemen Olayı⁴ idi.

Dünya bunalımının etkisiyle ekonomik programlar ve endüstrileşme planları ile geliştirilmeye çalışılan ekonominin sarsılması ülkede yeni tartışmalar yaratmaya başlamıştı. Bir yandan bu tartışmalı ortam, diğer yandan

* Okutman; İTÜ, Dil ve İnkılap Tarihi Bölümü - Ar. Gör.; İÜ, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü - İÜ, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Doktora Öğrencisi - İÜ, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Doktora Öğrencisi.

¹ Sabahattin Özel, **Atatürk ve Atatürkçülük**, İstanbul 2006, s.XIII,1.

² Anıl Çeçen, **Atatürk'ün Kültür Kurumu Halkevleri**, İstanbul 2000, s.75,77.

³ Anıl Çeçen, a.g.e., s.91.

⁴ **C.H.F. Halkevleri Talimatnamesi**, Hakimiyet-i Milliye Matbaası 1932, s.2; Kenan Akyüz, "Türk Ocakları", **Bellekten**, Cilt:L, Sayı:196, Ankara 1986, s.208; Çeçen, a.g.e., s.103.

halkın devrime rağmen Ortaçağ uykusunu sürdürmesi; aydın ve halk kopukluğu; devrimin öncü kadroları ile halk, köy ile kent arasında bağ kurulması gerekliliği ve diğer toplumsal sorunlar Cumhuriyet'in kuruluşundan bu yana yokluğu duyulan yeni bir halk örgütlenmesi yaklaşımını güçlendirdi⁵. Kemalist devrimin Halkçılık ilkesi de, yeni yönetimin halk yönetimi olmasını ve yöneticilerin halkın içinden gelmesini ve halkla bütünleşmesini öngörüyordu⁶. Zaten Cumhuriyet Halk Fırkası Genel Sekreteri Recep Peker Halkevlerinin kuruluş amacını “Millet[i] şuurulu, birbirini anlayan, birbirini seven, aynı ideale bağlı bir halk kütlesi halinde teşkilatlandırmak” şeklinde özetlemişti⁷. Ortaya çıkan bu ihtiyacın karşılanması doğrultusunda, ya demokratik hak ve özgürlükler genişletilerek rejim bir ölçüde yumuşatılacak, ya da devlet, toplumsal ve ekonomik yaşamın her alanında müdahaleci bir politika izleyecekti. Yönetici kadro ikinci yolu seçmiş ve ülkede parti devlet bütünleşmesinin hedeflendiği müdahaleci ve otoriter bir yönetim modelini uygulamaya koyarak⁸, Halkevlerinin örgütlenmesine gitmiştir. Kuruluş amaçları ve etkinlikleri çerçevesinde, devrimi yaygınlaştıracak temel araç olarak Halkevleri dönemin en parlak kurumları olarak ön plana çıkmışlardır⁹.

Halkevlerinin kurulmasına neden olan, hatta bu süreci hızlandıran bir başka unsur ise Türk Ocakları idi. Türk Ocakları iki açıdan sürece etki etmiştir. Birincisi, Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerinde uluslaşma yönünde bazı olumlu adımlar atan Türk Ocakları işlevlerini artık yerine getiremez duruma düşmüştü. Cumhuriyet Halk Fırkasının kültür kolu gibi görev yürütmeleri gerekirken siyasete bulaşmışlar, hatta Aydın Türk Ocağı gibi bazı Türk Ocağı şubeleri ve üyeleri Serbest Cumhuriyet Fırkası'na geçmiş, bazı şubeler ise doğrudan Cumhuriyet Halk Fırkası aleyhine çalışmalar

⁵ Anıl Çeçen, s.75,77,91-92.

⁶ Mustafa Şanal, “Türk Kültür Tarihi İçerisinde Kayseri Halkevi ve Faaliyetleri (1932-1950)”, **MEB Dergisi**, S.161, Kış 2004, <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/161/sanal.htm>; Ali Şahin, **Kemalizmin Ulusçu İdeolojisi Bağlamında 1930-1944 Dönemi İrkçi-Turancı Hareketin Düşünsel Yapısı**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, İstanbul 2005, s.102.

⁷ “Recep Bey'in Nutku”, **Hakimiyet-i Milliye**, 20 Şubat 1932, s.1; Orhan Özacun, **CHP Halkevleri Yayınları Bibliyografyası**, İstanbul 2001, s.2-3.

⁸ Mustafa Şanal, a.g.m. İkinci seçeneğin tercih edilmesi halkta yeterli alt yapının bulunmaması ve aydınlanma hedefinde zaman kaybettirmeyecek devrimci bir seçenek olarak görülmesi ile ilgili olsa gerek.

⁹ Işıl Çakan, **Konuşunuz Konuşturunuz**, İstanbul 2004, s.82-89; Mustafa Şanal, a.g.m: Çeçen, a.g.e., s.96,97; Suna Kili, **Atatürk Devrimi**, Ankara 1995, s.200; **Halkevleri Talimatnamesi**, s.1-15.

yapmışlardı¹⁰. Öyle ki, Cumhuriyet Halk Fırkası müfettişleri “Türk Ocağı teşkilatının bulunduğu yerlerde partinin teşkilat kuramaz olduğunu” belirterek, raporlarında “Türk Ocakları bu gidişlerinde bırakılacak olursa, çok daha kötü sonuçlar doğabileceğini” bildirmeye başlamışlardı¹¹. Yeni toplumsal ve siyasal şartlara uyum sağlayamayan, yeni dönemin ihtiyaçlarını kavrayamayan misyonunu tüketmiş Türk Ocakları’nın yerine Kemalist ilkeleri ve devrimleri halka yayacak anlayışta bir örgütlenmeye gidilmesi zorunluluk haline gelmişti¹². Bu şartlar altında Türk Ocakları 10 Nisan 1931’de olağanüstü bir kurultayla kendisini feshetmiş ve bütün gayrimenkullerini Cumhuriyet Halk Fırkası’na devretmiştir¹³. Böylece Halkevlerinin açılması için gerekli zemin hazırlanmıştır.

İkinci bir etken, Halkevlerinin örgütlenişi sırasında Türk Ocakları’nın deneyimlerinden faydalanılmasıdır¹⁴. 1930-1931 yılları arasında, Türk Ocakları’nda çeşitli konferanslar ve film gösterimleri yapılmış, bu gibi etkinliklerle az da olsa kurulacak Halkevlerine model oluşturacak düşüncelerin zemini hazırlanmıştır¹⁵. Nitekim Türk Ocakları’ndaki konferanslara konu teşkil eden bazı teşkilatlar ve 1932 tarihli Halkevleri Talimatnamesi’nde üzerinde durulan Macar, Çekoslovak, İtalyan ve Alman halk teşkilatları¹⁶ Halkevlerinin dergisi *Ülkü*’nün çalışma alanları arasında yer almıştır. Üstelik bu çalışmaların bir kısmını Türk Ocakları’nda konferanslar veren araştırmacılar yürütmüştür¹⁷.

¹⁰ Füsün Üstel, **Türk Ocakları (1912-1931)**, İstanbul 1997, s.321-384,403-404.

¹¹ Kenan Akyüz, a.g.m., s.214.

¹² Anıl Çeçen, a.g.e., s.87-89; Sefa Şimşek, **Bir İdeolojik Seferberlik Deneyimi Halkevleri 1932-1951**, İstanbul 2002, s.28-29.

¹³ Türk Ocaklarının faaliyetlerine son vermesi ve mal varlıklarının CHF’ye devrine dair gelişmeler için bakınız: Füsün Üstel, a.g.e., s.358-384; Sefa Şimşek, a.g.e., s.28-43.

¹⁴ Neşe G. Yeşilkaya, **Halkevleri: İdeoloji ve Mimarlık**, İstanbul 1999, s.64-65; Sefa Şimşek, a.g.e., s.59.

¹⁵ Bu açıdan değerlendirilebilecek çalışmalar şunlardır: Vildan Aşır (Savaşır)-Halk Terbiyesi ve Spor; Vildan Aşır (Savaşır)-Sokol Teşkilâtı (12 Ocak 1931); Hamit Zübeyr (Koşay)-Halk Terbiyesi; Selim Sırrı (Tarcan)-Sokol Teşkilâtı (26 Aralık 1930); 1930 yılı Aralık ayının sonlarına doğru Spor Kongresi murahhaslarına ve zabıtana Sokol Teşkilâtına dair film gösterimi. 1930-1931 döneminde Türk Ocaklarında verilen konferanslar ve diğer faaliyetler için bakınız: Füsün Üstel, a.g.e., s.390-393.

¹⁶ **C.H.F. Halkevleri Talimatnamesi**, s.2.

¹⁷ Selim Sırrı, “İtalya’da Halk ve Gençlik Teşkilatı”, *Ülkü*, Nisan 1933, s.241-243; R. Ş., “Garp Memleketlerinde Halk Terbiyesi”, *Ülkü*, Mayıs 1933, s.295-306; Vildan Aşır, “Romen Gençlik Teşkilatı Straja Tarihi”, *Ülkü*, Eylül 1939, s.19-22; Nüzhet Baba, “İngiliz Halkevleri ve Spor Çalışmaları”, *Ülkü*, İkinci Kanun 1941, s.437-440. Nilüfer Öndin, Halkevlerinin Batı’daki örneklerle göre yapılandırıldığını, özellikle Çekoslovakya’nın Sokolları’nın örnek alındığını yazmaktadır (Nilüfer Öndin, **Cumhuriyetin Kültür Politikası ve Sanat 1923-**

Halkevlerinin Kuruluşu

Atatürk 1 Ocak 1931’de İstanbul’da gazetecilerle yaptığı bir görüşmede halkevlerinin kurulacağı üzerinde durmuştu¹⁸. Bunun ardından Ziya Gevher Etili’nin başkanlığında Şevket Süreyya Aydemir, Sadı Irmak, Tahsin Banguoğlu, Hamit Zübeyir Koşay, Hüseyin Namık Orkun, Kerim Ömer Çağlar, Namık Katoğlu ve Vildan Aşir Savaşır’dan oluşan bir komisyon halkevleri tüzüğünü hazırlamakla görevlendirilmiştir. Komisyon iki aylık çalışmadan sonra bir tüzük tasarısı hazırlamış ve raporunu Cumhuriyet Halk Fırkası Genel Sekreteri Recep Peker’e sunmuş; o da tüzük taslağını partinin yetkili organlarına götürmüştür¹⁹. Böylece Halkevleri ile ilgili ilk çalışmalar tamamlanmıştı.

Halkevlerinin kuruluşuna yönelik en önemli adım, CHF Genel Yönetim Kurulu tarafından hazırlanan “talimatname” idi²⁰. Genel başkanlıkça onaylanan bu talimatname ile Halkevlerinin kuruluşları düzenlenmişti. Bunun üzerine CHF vilayet teşkilatları tarafından çeşitli merkezlerde Halkevi açmak için hazırlıklara başlanmıştır. Yaklaşık dokuz aylık bir çalışma devresinden sonra, bu hazırlık ilk ürünlerini vermiştir. Nitekim Adana, Afyon, Ankara, Aydın, Bursa, Çanakkale, Denizli, Diyarbakır, Eskişehir, İstanbul, İzmir, Konya, Samsun ve Van’da 19 Şubat 1932 Cuma günü, saat 15’te Halkevleri görkemli törenlerle açılmıştır²¹.

1932-1945 yılları arasında toplam 437 Halkevi, 2718 Halkodası açılmıştır. Ülke genelinde yıllara göre dağılımı şu şekilde gerçekleşmiştir: 1932: 14 Halkevi; 1933: 41 Halkevi; 1934: 25 Halkevi; 1935: 23 Halkevi; 1936: 33 Halkevi; 1937: 31 Halkevi; 1938: 43 Halkevi; 1939: 163 Halkevi; 1940: 6 Halkevi-141 Halkodası; 1941: 4 Halkevi-59 Halkodası; 1942: 5 Halkevi-22 Halkodası; 1943: 5 Halkevi-15 Halkodası; 1944: 12 Halkevi-143 Halkodası; 1945: 32 Halkevi-2338 Halkodası²². 1946 yılında 63 ilde, 288’i ilçede, 73’ü bucak merkezinde, 28’i köyde, 2’si mahallede ve 1’i yurt dışında (Londra) olmak üzere toplam 455 Halkevi vardır²³. 1946’da Halkodalarının sayısı ise

1950, İnsancıl Yayınları, İstanbul 2003, s.81). Benzer bir yaklaşım Yeşilkaya’da da bulunmaktadır (Neşe G. Yeşilkaya, **Halkevleri: İdeoloji ve Mimarlık**, s.69-72).

¹⁸ “Halkevleri açılacak”, **Milliyet**, 2 Kanun-ı Sani-Ocak 1931 (No:1759)’den aktaran Mustafa Özsarı, “Halkevleri”, <http://w3.balikesir.edu.tr/~mozsari/index.html>.

¹⁹ Anıl Çeçen, a.g.e., s.94-95; Sefa Şimşek, a.g.e., s.60.

²⁰ Orhan Özacun, a.g.e., s.1.

²¹ Mustafa Özsarı, a.g.m.; Sefa Şimşek, a.g.e., s.60.

²² Neşe G. Yeşilkaya, **Halkevleri: İdeoloji ve Mimarlık**, s.79-80.

²³ Neşe G. Yeşilkaya, **Halkevleri: İdeoloji ve Mimarlık**, s.80.

4068'i bulmuştur²⁴. Demokrat Partinin iktidara geldiği 1950 yılına kadar Halkevlerinin sayısı biri yurt dışında olmak üzere toplam 478'e²⁵ Halkodalarının sayısı ise 4322'ye yükselmiştir²⁶. Söz konusu rakamlar Halkevleri ve Halkodalarının ülke genelinde ne derece yaygınlaştığını açıkça göstermektedir.

Halkevlerinin İşlevleri

1932 C.H.P. Halkevleri Öğreneği, 1940 Halkevleri İdare ve Teşkilat Talimatnamesi ile 1940 C.H.P. Halkevleri Çalışma Talimatnamesi, Halkevlerinin kurumsal yapısını (organları, bölümleri, idaresi) ve çalışma prensiplerini belirleyen düzenlemelerdir. Bunlar çerçevesinde bu kültür kurumlarının işlevleriyle etkinliklerinin de çerçevesi çizilmiştir²⁷.

Kemalist ideolojinin sosyal bir aygıtı ve CHF'nin kültür kolu olarak Halkevlerinin işlevleri açısından iki belirleyici misyonu olmuştur. Bunlar; sosyal devrimleri benimsetmek ve çağdaşlaşmayı sağlayacak kültürel ve sanatsal etkinlikleri yürütmektir²⁸. Bu çizgiye bağlı olarak Halkevlerinin en büyük hizmeti, Cumhuriyet'in ilk dönemlerinde görev alan aydınların denetimi ve gözetiminde sanata, edebiyata ve araştırmaya eğilimli gençleri Atatürkçü görüş ve düşünce doğrultusunda yetiştirmiş olmasıdır²⁹. Nitekim 1945 yılında Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı kitaplık sayısı 82 iken, Halkevlerine bağlı kitaplık sayısı 395'di. Bu durum bir yandan bu kurumların, devletin henüz örgütleyemediği kültür kurumlarının çekirdeğini oluşturduğunu gösterdiği kadar³⁰, bir yandan da aydınlanma süreci içerisindeki yerini ve katkısını ortaya koymaktadır.

Halkevlerinin aracılığı ile son derece sınırlı şartlara sahip Türkiye'nin etnografik, sosyolojik ve folklorik haritası çıkarılmış, bu alanlarda akademik düzeyde çalışma ve yayınlar yapılmıştır³¹.

²⁴ Işıl Çakan, a.g.e., s.189-190.

²⁵ Mustafa Şanal, a.g.m.

²⁶ Orhan Özacun, **CHP Halkevleri Yayınları Bibliyografyası**, İstanbul 2001, s.8; Neşe G. Yeşilkaya, "Halkevleri", **Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce**, C.2:Kemalizm, İstanbul 2004, s.113.

²⁷ Sefa Şimşek, a.g.e., s.72. Ayrıntı için bakınız: aynı eser, s.72-90

²⁸ Nilüfer Öndin, a.g.e., s.83-84.

²⁹ Orhan Özacun, a.g.e., s.8.

³⁰ Neşe G. Yeşilkaya, **Halkevleri: İdeoloji ve Mimarlık**, s.59.

³¹ Orhan Özacun, a.g.e., s.8.

1950'li yıllara kadar Anadolu'da göz ardı edilemeyecek, hatta kentlerle yarışabilecek yoğunlukta bir tiyatro hareketi görülmüştür ki, bunun itici gücü Halkevleri olmuştur. Bu yoğun tiyatro faaliyetleri ile Anadolu'nun kendi sanatçısını ve seyircisini kendi öz kaynaklarından besleyerek yetiştirmesi amaçlanmıştır³².

Halkevlerinde yeni kuşakların sağlıklarını korumak amacıyla spor çalışmalarına ağırlık verilmiştir³³. Bunların yanında müzik ve dans gösterileri düzenlenmiştir³⁴. Halkevleri kendi muhitlerinde resim ve fotoğraf sergileri açmışlardır. Hazırlanan talimatname çerçevesinde bu sergilere amatörlerin de katılmaları sağlanmıştır³⁵.

Halkevlerinin önemli faaliyet alanlarından birisini köy gezileri oluşturmuştur. Köycülük kollarının çalışmaları çerçevesinde bu gezilerle aydınlarla köylü halkın birbirlerini tanımaları ve kaynaşmaları için çaba gösterilmiştir³⁶.

Bunlardan başka evlerde yerli ve yabancı konuşmacılara değişik konularda konferanslar verdirilmiş, öte yandan belirlenen gün ve saatlerde filmler gösterilmiştir³⁷. Okuma yazma bilmeyenlere okuma ve yazma öğretilmiş, genç kızlar ve kadınlar için dikiş ve nakış kursları açılmış, sergilerde özellikle çağdaş Avrupa modellerine uyarlanarak hazırlanan giysiler ve diğer ev eşyaları batılılaşmaya gönül vermiş özellikle kadın ziyaretçilerin büyük ilgisini çekmiştir³⁸.

1938'de faal üye sayısı 100 bini aşan Halkevleri, bir yıl içinde 3056 konferans, 1164 konser, 1549 temsil 179 sergi faaliyetini gerçekleştirmiş ve bu

³² Ayşegül Yüksel, "Cumhuriyet Dönemi Türk Tiyatrosunun Dünü, Bugünü, Geleceği", <http://www.akmb.gov.tr/turkce/books/v.t.kongresi/sahne%20sanatlari%20cilt%20XI/p.dr.aysegul%20yuksele.htm> Enver Töre, "Atatürk Sonrası Dönemi Tiyatro Faaliyetleri", **Türkler**, Cilt:18, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, s.308. Ayşegül Yüksel'in makalesinde, Prof. Dr. Nurhan Karadağ'ın "Halkevleri Tiyatro Çalışmaları" başlıklı kitabındaki verilerden hareket edilerek, bu kurumun etkin olduğu 1932-1951 yılları arasında Halkevlerinin yaklaşık 60'ında 1220 kadar tiyatro yapımı sergilenmiş ve Anadolu'nun pek çok yöresindeki Türk seyircisinin yerli-yabancı yaklaşık 350 yazarın oyunuyla tanışmış olduğu ifade edilmektedir. Burada verilen istatistiksel bilgiler Halkevlerinin tiyatro faaliyetini anlatmakta yetersiz kalmaktadır. Halkevlerinin temsil faaliyetleri konusunda ayrıntılı bir değerlendirme için bakınız: Işıl Çakan, a.g.e., 237-272.

³³ Neşe G. Yeşilkaya, "Halkevleri", s.116.

³⁴ Nilüfer Öndin, a.g.e., s.212; Neşe G. Yeşilkaya, "Halkevleri", s.114.

³⁵ Nilüfer Öndin, a.g.e., s.235-236.

³⁶ Işıl Çakan, a.g.e., s.193-196; Neşe G. Yeşilkaya, "Halkevleri", s.116.

³⁷ Orhan Özacun, a.g.e., s.9.

³⁸ Orhan Özacun, a.g.e., s.9.

faaliyetlere toplam 7 milyon civarında vatandaş iştirak etmişti³⁹. Kuruluşundan kapanıncaya kadar milyonlarca kişi şu veya bu şekilde Halkevlerinden yararlanmışlardır⁴⁰. Halkevleri, faaliyetleri ve sergilemiş oldukları başarılar nedeniyle Atatürk tarafından “Halkevleri’yle vatandaşa kucak açılmasıyla ülkemizde sosyal devrim yapıldı” şeklinde değerlendirilmiştir⁴¹.

Halkevlerinin Sonu

İkinci Dünya Savaşı’nın ardından çok partili düzene geçilmesiyle birlikte Halkevleri sarsılmaya başlamıştır. Özellikle 7 Ocak 1946 tarihinde Demokrat Parti’nin kurulması bu kurumları doğrudan etkilemiştir. Çünkü daha önce CHP cephesinde yer almış ve Halkevlerinde faaliyet göstermiş olan birçok bilim adamı ile siyasetçi ya Demokrat Parti’ye geçmiş ya da bu partinin iktidara gelme olasılığı nedeniyle bu kültür organları ile bağlarını zayıflatmışlardı. Dolayısıyla ister istemez Halkevlerinin etkinlikleri yavaşlamıştır⁴². Bu sonuca yol açan bir başka unsur ise, çok partili sistemin rekabeti içinde CHP’nin bu kurumlara istediği kadar kolay mali kaynak ayıramamasıydı⁴³.

Çok partili düzenin başlamasıyla birlikte, Halkevleri CHP içinde tartışılmaya başlanmıştır. Nitekim CHP’nin 17 Kasım 1947’de toplanan 7. Büyük Kurultayı’nda Halkevleri meselesi ele alınmış, Prof. Fahrettin Kerim Gökay başkanlığında bir komisyon kurulmuş, ancak bu kurultayda Halkevlerinin bağımsız bir kurum haline getirilmesi yolunda bir adım atılamamıştır⁴⁴. Kurultayın arkasından 1948 yılında Halkevlerinin her yıl kongre yapması ve idare heyetleri ile halkevi başkanlarının doğrudan doğruya kongre tarafından seçilmesi gündeme gelmiştir ki, bunlar Halkevlerinin CHP’nin bir vakfı haline getirilmesi yolundaki kararın yürürlüğe girmesi olarak değerlendirilmiştir⁴⁵.

Öte yandan aynı zamanda Halkevleri CHP ile DP arasında da en önemli tartışma konularından biri haline gelmiştir⁴⁶. Bu tartışma süreci içinde DP

³⁹ “Şükrü Kaya Halkevlerinin Açılış Konferansı”, **Ülkü**, Cilt: 11, Sayı: 61, Mart 1938, s.1-9.

⁴⁰ Orhan Özacun, a.g.e., s.9.

⁴¹ Nilüfer Öndin, a.g.e., s.81.

⁴² Mustafa Özseri, a.g.m; Sefa Şimşek, a.g.e., s.205.

⁴³ Sefa Şimşek, a.g.e., s.206

⁴⁴ “Halkevlerinin ıslahı için çalışmalar”, **Son Posta**, No:5637+628 (13 Ocak 1948), s.2; **C.H.P. Yedinci Büyük Kurultay Tutanağı**, Ankara 1948, s.200-202.

⁴⁵ “Halkevlerinin ıslahı için çalışmalar”, **Son Posta**, No:5637+628 (13 Ocak 1948), s.2.

⁴⁶ “Halkevleri”, **Akşam**, No:10803 (11 Kasım 1948), s.2; “Halkevleri”, **Akşam**, No:10817 (25 Kasım 1948), s.2.

cephesi zamanla üslubunu sertleştirirken genellikle Halkevlerine devlet bütçesinden gereksiz ve haksız bir pay ayrıldığı görüşünü ileri sürmüştür. 1950 yılı bütçe görüşmeleri sırasında "... Bu sene de bütçemizden bir milyon 250 bin lira veriliyor. Fakat 109 mahkemesiz ilçeden yalnız 15 ilçede teşkilat yapmak için tahsisat konulmuştur." ifadeleri ile DP'liler biraz aydınlanma çabalarını göz ardı eden bir tavır sergilemişlerdi⁴⁷. Demokrat Parti'nin siyaset arenasında güçlenmesiyle birlikte Halkevlerinin etkisi giderek azalmış, iki parti arasında bu konudaki şiddetli tartışmalar Halkevleri ile ilgili yasa çıkıncaya kadar sürmüştür.

14 Mayıs 1950 seçimleri ile iktidar el değiştirdikten sonra, Demokrat Parti ödenek yokluğu gerekçesiyle 18 Haziran 1950'de ilk olarak Londra Halkevi'nin faaliyetlerini durdurmuştur⁴⁸. Aynı yıl içinde DP'li milletvekilleri tarafından Halkevlerinin geleceği ile ilgili çeşitli öneriler T.B.M.M.'ne sunulmuş⁴⁹, bu arada Anayasa Komisyonu, 7 Aralık 1950 sabahı Başbakan Menderes'in de katıldığı bir toplantı yapmış ve bu toplantıda Halkevlerinin durumu tartışılmıştır⁵⁰.

DP'nin milletvekillerinden Refik Şevket İnce ve arkadaşlarının hazırlayarak teklif ettiği⁵¹ "Halkevlerinin ve Bazı Halk Partisi Gayri Menkullerinin Hazineye İadesi Hakkındaki Kanun Lâyihası", Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin 6 Ağustos 1951 Pazartesi günü toplantısında görüşülmeye başlanmıştır⁵². Kanun tasarısı 8 Ağustos'ta 365 oyun 362'sinin onayı ile kabul edilerek, 5830 kanun numarası ile yasallaşmıştır⁵³. Kanun, Cumhurbaşkanı Celal Bayar tarafından tasdik edildikten sonra Resmi Gazete'de yayınlanarak 11 Ağustos 1951 tarihinde yürürlüğe girerken, gerektiği gibi uygulanabilmesi için Başbakanlık tarafından valiliklere bir tamim şeklinde gönderilmiştir⁵⁴. Bu yasa

⁴⁷ **Akşam**, No:10817 (25 Kasım 1948), s.2; "Mecliste dün kabul edilen bütçeler", **Cumhuriyet**, No:9166 (15 Şubat 1950), s.4.

⁴⁸ Mustafa Özseri, a.g.m.

⁴⁹ "Halkevleri", **Akşam**, No:11530 (13 Kasım 1950), s.2; "Halkevlerine verilen paralar", **Akşam**, No:11569 (21 Aralık 1950), s.1.

⁵⁰ "Halkevlerinin durumu", **Akşam**, No:11555 (8 Aralık 1950), s.2.

⁵¹ Orhan Özacun, a.g.e., s.10.

⁵² "Meclis Halkevleri Kanunu Tasarısını görüşmeğe başladı", **Hürriyet**, No:1184 (7 Ağustos 1951), s.1,5.

⁵³ "B. M. Meclisi Partilerin emlakine dair olan kanun tasarısını dün kabul etti", **Hürriyet**, No:1186 (9 Ağustos 1951), s.1,5; Orhan Özacun, a.g.e., s.10.

⁵⁴ "Halkevleri Kanunu dün Resmi Gazetede neşredildi", **Hürriyet**, No:1189 (12 Ağustos 1951), s.1,7; Orhan Özacun, a.g.e., s.10.

ile Halkevleri aslında kapatılmamış ancak taşınır-taşınmaz malları ellerinden alınarak içleri boşaltılmış ve işlevsiz hale getirilmişlerdir⁵⁵.

KADIKÖY HALKEVİ 1935-1951

Kadıköy'de bir Halkevi açılması için çalışmaları başlatan kişi, CHP İstanbul Başkanı Cemal Tunca olmuştur. Tunca'nın isteği doğrultusunda, İstanbul Milletvekili Hakkı Sinasi Erel ile Naci Ali Moralı, Halkevi'nin açılış çalışmalarını yürütmek için kendilerinin de dahil olduğu, Şevki Sungur, Burhaneddin Yenisey, Prof. Zühtü İnhan, Mehmet Ali, Mithat Ali, Cemal Ali ve Celal Esat Arseven'den oluşan komite kurmuşlardır.

Bu komitenin çalışmaları çerçevesinde, Kadıköy halkından 6000 lira kadar bir bağış toplanmış ve böylece ilk aşamada gerekli olan finansman sağlanarak Kadıköy Halkevi'nin faaliyetlerine başlayacağı bina kiralanmıştır⁵⁶. Bahariye Gül sokağında kiralanmış konağın⁵⁷ içinde gerekli düzenlemelerin yapılmasının ardından CHP'nin ilçe merkezi 1934 Ekiminde buraya taşınmıştır⁵⁸.

CHP Genel Sekreterliği'nin talimatı çerçevesinde üye kayıtlarına başlanarak hazırlık çalışmaları sürdürülmüş ve şubelere kaydolunan üyelerin sayısı komite teşkiline elverişli bir sayıya vardığında, tüzüğe uygun bir şekilde sırası ile Güzel Sanatlar; Sosyal Yardım; Halk Dersleri ve Kurslar; Dil, Tarih, Edebiyat; Kütüphane ve Yayın; Temsil şubelerinin komiteleri seçilmiştir⁵⁹.

⁵⁵ Orhan Özacun, a.g.e., s.13-14.

⁵⁶ **Kadıköy Halkevi 1935-1938**, C.H.F. Yayınları 1938, s.15,18,20; **Kadıköy Halkevinin 1935-1943 Yılı Çalışmaları**, Cumhuriyet Matbaası, İstanbul 1943, s.10. **Cumhuriyet**, 13 Nisan 1939 (No:5357), s.2. Kadıköy Halkevi'nin 1935-1938 raporu, bu komisyonu oluşturan isimleri Hakkı Şinasi Erel, Naci Ali Moralı, Şevki Sungur, Burhaneddin Yenisey, Müderris Zühtü, Mehmet Ali, Mithat Cemal Nemli, Celal Esat Arseven şeklinde vermiştir (**Kadıköy Halkevi 1935-1938**, s.15).

⁵⁷ **Kadıköy Halkevinin 1935-1943 Yılı Çalışmaları**, s.10; **Cumhuriyet**, 13 Nisan 1939 (No:5357), s.2.

⁵⁸ **Kadıköy Halkevi 1935-1938**, s.15; **Kadıköy Halkevinin 1935-1943 Yılı Çalışmaları**, s.10.

⁵⁹ **Kadıköy Halkevi 1935-1938**, s.15. Kadıköy Halkevi Reisi Celal Esat Arseven, açılış töreninde, birkaç aylık hazırlıktan sonra yedi şube açmayı başardıklarını belirtmiş ve konuşmasına şu sözlerle devam etmiştir: "Şimdi size hazırlanma devrinde vardığımız durumu bazı rakamlarla göstermek istiyorum: Resim, Yağlıboya, Tezyinat, Afiş dersleri 61; Solfej ve Koral dersleri 125; Keman ve Piyano 50; Fransızca 317; Almanca 93; İngilizce 229; İtalyanca 17; Yekün 892. Bunlara şu adetleri de ilâve etmek icap eder: Spor 45; Temsil heyeti 60; İyi saz çalanlardan kurulmuş orkestra heyeti 45; Yekün 1042. Bu istek bize gösteriyor ki Kadıköylülerin buna çoktan ihtiyacı varmış. Evimiz henüz açılmadan orada çalışmak isteyenlerin çokluğu önünde dershanelerimizi kapamak zarureti hasıl oldu. ... Şubelerde

Bu çalışmaların tamamlanmasından sonra, Kadıköy Halkevi, 19 Şubat 1932 tarihinden itibaren faaliyette bulunan İstanbul Halkevi'nin lağvedilmesiyle 22 Şubat 1935 tarihinde kurulmuş⁶⁰ ve bir törenle açılışı yapılmıştır⁶¹.

vazife alan arkadaşlarımız büyük bir ulus, büyük bir yurtseverlikle kendilerine düşen ödevi yapmaktadırlar. Koral şefliği Konservatuvar muallimlerinden Hulusi, Orkestra şefliği Konservatuvar muallimlerinden İskender Ardan ve Temsil rejisörlüğünü de Mesut almıştır. Bunlar Halkevinde mükemmel bir orkestra ve temsil heyetleri vücade getirmek için büyük gayretlerle çalışmaktadırlar. Evimizin ihzarı devrinde Bay Hulûsi'nin yorulmak bilmez çalışmaları ile bütün Kadıköy'ün onur duyacağı yetmiş kişilik bir koral heyeti vücade gelmiştir ki şimdi bunu dinliyeceksiniz. Kadıköy Halkevi yurttaki ilk defa sesle garp tekniği üzere ulusal şarkılar söylemek ününü kazanmış bulunuyor. Bu gayretinden dolayı Bay Hulusi'ye ne kadar teşekkür etsek azdır.” **Kadıköy Halkevi 1935-1938**, s.23-25.

⁶⁰ Diğerleri Eminönü, Şehremini, Beyoğlu, Beşiktaş, Üsküdar ve Şişli Halkevleri'dir. Orhan Özacun, **Halkevleri'nin Kuruluşu ve Atatürk Döneminde İstanbul Halkevleri'nin Faaliyetleri (1932-1935)**, İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul 2002, s.1,68; **Kadıköy Halkevi 1935-1938**, s.15. Başka bir kaynaktan açılış tarihi olarak 21 Şubat verilmiştir (**Kadıköy Halkevinin 1935-1943 Yılı Çalışmaları**, s.10). Naci Ali Morali, Açılış Nutku'nda Kadıköy Halkevi'nin kuruluşunu şöyle anlatmıştır: “Size burada Halkevlerinin yararlılığını uzun uzadıya söyleyecek değilim, bunu elbette bilirsiniz. Bütün yurdun her yanında kardeşlerimizin böyle bir bayramı kutlularken bizim de onlar gibi çalışmak sevincinden uzak kalmak acıklı olurdu. Bize bu fırsatı veren Partimiz İlyönkurulu Başkanı Antalya Saylavı Cemal Tunca olmuştur. Kadıköylülerin senelerden beri hasret çektikleri böyle bir çalışma isteğini sezerek bir Halkevi açmamızı bize söyleyen o olmuştur. Bu söz derhal hepimizin gönlünde çiçekler açtıran bir güneş tesiri yaptı. İçimizde derin amaçlar uyandırdı. Hepimiz harekete geldik. Şunu da söylemek isterim ki dümdüz ve kuru bir tarlada bir taraftan bir gelirimiz olmayarak böyle bir kültür bahçesi yapmak bizi önce epey düşündürdü. O aralık önümüzde bir zat, sevgili bir arkadaş çıktı. O da İstanbul Saylavı Dr. Tuğamiral Hakkı Şinasi Erel oldu. Yurdun sağlığı ve yükselmesi için her zaman, her işte büyük denemeleri ile yararlı işler yapan bu zat, bize önyak olarak bu Evi açmak imkânlarını hazırladı. Hemen arkadaşları toplayarak bir teşebbüs heyeti kurduk. Bu heyet içinden dokuz kişilik bir komite ayırdı ve komite bu değerli işin başarılabilmesi için yardımda bulunabilecek yurttaşlarımızdan bazılarını başvurarak gerekseyen parayı toplamayı onayladı. Adları şu duvardaki levhada alfabe sırasile yazılı Kadıköylülere giderek işi anlattık ve bir ay kadar kısa bir zaman içinde beş bin şu kadar lirayı toplayarak gördüğünüz şu müesseseyi kurmağa muvaffak olduk. Şüphesiz ki bu bina amacımızın gerek kıldığı çalışmaya yetişmekten uzaktır. Fakat bir yapı kurmak için arsanın bir tarafına kondurulan bir çalışma yeri olması bize kâfi idi. Artık inşaata başlayabilir ve o istediğimiz, binayı kurabiliriz. Onun için isimleri şurada yazılı olan zatların hepsini de gönüllerimize şükran harfler ile yazdık.” **Kadıköy Halkevi 1935-1938**, s.20-21.

⁶¹ 22 Şubat 1935 Cuma günü Kadıköy Halkevi açılış programı: 1-Tören saat 11'de Halkevi orkestrasının çaldığı İstiklal Marşı ile başlamıştır. 2-Koral heyeti tarafından Cumhuriyet Andı okunmuştur. 3-Temsil heyeti üyelerinden Tefik Fikret Açılırken manzumesini okumuştur. 4-Bundan sonra, İlçe İdare Heyeti Reisi Naci Ali Morali'nin açılış konuşması ve ardından Halkevi Reisi Celâl Esat Arseven'in konuşması dinlenmiştir. 5-Üç aydan beri çalışan Kadıköy Halkevi şubeleri ve bu şubelerin çalışma yolları ile açılış gününe kadar yazılmış olan üye sayısı hakkında rakamlara dayalı bilgiler verilmiştir. 6-Yurttaki bulunan Halkevleri tarafından gönderilen kutlama telgrafları okunmuş ve telgraflara cevap yazılması kararlaştırılmıştır. 7-Kadıköylülerin isteği ile Ulu Önder'e ve Kamutay Başkanı ile Genel Sekreterliğe ve Büyük

Kadıköy Halkevi, İstanbul il sınırları içinde bulunduğundan Halkevi reisliği için, ilçe teşkilatı tarafından aday gösterilen ve parti il yönetim kurulunca onaylanan Celal Esat Arseven görevine başlamıştır. Arseven bu görevi 1937 yılına kadar yürütmüştür. 1938 yılında Kadıköy Halkevi Başkanı Vecihi Bereketoğlu olmuştur⁶². Kadıköy Halkevi hem genel kurul hem de komite seçimlerini düzenli bir şekilde yapmaya çalışmış, bunun için basından da yararlanmıştır⁶³.

Kadıköy Halkevi'nin ilk idare heyeti ve üyeleri; Celal Esat Arseven (Reis ve Temsil Reisi); Saim Ali Dilemre (Dil, Tarih ve Edebiyat üyesi); Ziya Koca İnan (Güzel Sanatlar üyesi); Burhanettin Yenisey (Sosyal Yardım üyesi); Daniş Derlen (Halk Dershaneleri ve Kursları üyesi); Ali Haydar Barşal'dan (Kütüphane ve Yayın üyesi) oluşmuştur⁶⁴.

Halkevleri açılırken, yönetim öncelikle kendi emrindeki öğretmen ve memur kadrosuna güvenmiştir. Gerçekten İstanbul'da da öğretmenler ve diğer devlet memurları Halkevlerinin en faal üyeleri durumunda bulunmuşlardır⁶⁵. Bu durum büyük ölçüde Kadıköy Halkevi için de geçerli olmuştur.

Toplumsal bir bilinç ve ulusal birlik sağlanması, ulusal değerlerin paylaşılabilmesi için milli gün, resmi bayram ya da kutlamalara, ülke çapında bütün Halkevlerinde olduğu gibi, Kadıköy Halkevi'nde de büyük özen gösterilmiştir. Özellikle ulusal yas günü olan 10 Kasım'larda yapılan

Erkânıharbiye Reisine teşekkür telyazıları çekilmesi kararı alınmıştır. 8-Saat 15'te Ankara Radyosu'ndan Başbakanın Halkevleri hakkındaki söylevleri dinlenmiş ve bundan sonra Kadıköy Orkestrası tarafından konser verilmiştir. 9-Bu merasimden sonra, törende bulunanların hepsine Kadıköy Halkevi'nin üst kat salonunda hazırlanmış olan büfede bir çay ziyafeti verilmiştir. 10-Gece kamun mıntıklarında eğlentiler ve tenvirat yapılmış, kaza merkezi de bayrak ve elektriklerle donatılmıştır. **Kadıköy Halkevi 1935-1938**, s.17-25.

⁶² Orhan Özacun, a.g.t., s.68-69. Vecihi Bereketoğlu'nu 1943 yılında da başkan olarak görüyoruz (**Kadıköy Halkevinin 1935-1943 Yılı Çalışmaları**, s.10).

⁶³ 29 Haziran 1939 tarihinde de Genel Kurul Toplantısı için üyeler davet edilmiştir (**Cumhuriyet**, 27 Haziran 1939 [No:5432], s.4). Kadıköy Halkevi İdaresi 16 Şubat 1941'de gazeteye verdiği ilanla iki senede bir yapılan kongreler için üyelerine duyuru yapmış ve toplantı gün ve saatlerini bildirerek Halkevine teşriflerini rica etmiştir (**Akşam**, 16 Şubat 1941 [No:80189], s.4). Ancak daha sonra 27 Şubat'ta verilen ilandan bu toplantıların gerçekleşemediği anlaşılmaktadır. Zira üyeler Mart içinde yeniden toplantıya çağırılmışlardır (**Akşam**, 27 Şubat 1941 [No:8029], s.4).

⁶⁴ **Kadıköy Halkevinin 1935-1943 Yılı Çalışmaları**, s.10. Başka bir kaynakta, 1935'te kurulu şubeler içinde Spor Şubesi de gösterilmektedir (**Halkevlerinin 1935 Senesi Faaliyet Raporları Hılasası**, Ulus Basımevi, Ankara 1936, s.78).

⁶⁵ Orhan Özacun, a.g.t., s.3.

organizasyonlara son derece titiz yaklaşmıştır⁶⁶. Ayrıca Kadıköy Halkevi'nin etkinlikleri içinde Çanakkale Zaferi⁶⁷, I. İnönü Zaferi, Lozan Barış Antlaşması, 29 Ekim tarihli Cumhuriyet Bayramı kutlamaları⁶⁸ ve Halkevlerinin kuruluşu gibi yıldönümleri ön plana çıkmıştır⁶⁹.

⁶⁶ 10 Kasım törenleri ile ilgili yapılan organizasyonlar hakkında fikir vermesi için basında yer almış bazı haberler üzerinde durmak yeterli olacaktır. Bunlar şu şekilde sıralanabilir: 10 Kasım 1939 tarihinde Kadıköy Halkevinde kaymakam, amirler, müessese müdürleri, Halkevi mensupları hep birlikte toplantı yapmış ve dokuzu beş gece Halkevi Reisi B. Vecihi Bereketoğlu bir nutuk söyleyerek ihtifali açmıştır. Bundan sonra beş dakika saygı duruşunda bulunulmuş ardından Niyazi Tevfik Yükselen bir nutuk söylemiş ve Halkevi Reisi İsmet İnönü'nün beyannamesini okumuştur. Ayrıca Halkevi önündeki Atatürk heykeline çelenkler konmuştur (**Akşam**, 11 Teşrin-i Sani 1939 [No:7565], s.5). 10 Kasım 1940 günü saat 09.05'te diğer tüm halkevlerinde olduğu gibi Kadıköy Halkevi'nde de parti tarafından hazırlanan program gereğince Ebedi Şef Atatürk'ün ölümünün ikinci yıldönümü için tören yapılmıştır. Atatürk'ün hayatı anlatılmış ve ona bağlılık ifade edilmiştir (**Cumhuriyet**, 11 Kasım 1940 [No:5840], s.2).

⁶⁷ Kadıköy Halkevi'nde 18 Mart 1950'de Çanakkale Zaferi'nin yıl dönümü nedeniyle bir kutlama programı hazırlanmıştır. Programa göre, törende şair Behçet Kemal Çağlar konuşacak ve şiir okuyacaktır. Kahramanlık şiirlerinden sonra bir film gösterimi yapılacaktır (**Akşam**, 17 Mart 1950 [No:11289], s.7).

⁶⁸ Basın aracılığı ile Kadıköy Halkevi'nin söz konusu kutlamalara verdiği önem değerlendirilebilir. Nitekim 1 Nisan 1940 ve 1 Nisan 1941 tarihlerinde İnönü Zaferi'nin kutlamaları için Halkevi üyeleri çağırılmıştır (**Cumhuriyet**, 1 Nisan 1940 [No:5706], s. 4; **Akşam**, 1 Nisan 1941 [No:8060], s.6). Lozan Barış Antlaşması'nın yıldönümü münasebetiyle Kadıköy Süreyya Sineması'nda bir müsamere yapılmıştır (**Cumhuriyet**, 23 Temmuz 1941 [No:6089], s.4). Lozan ve Montreux kutlamaları birleştirilerek, caz orkestrası eşliğinde bir toplantı ve konferans düzenlenmiştir (**Cumhuriyet**, 17 Temmuz 1941 [No:6083], s.4). Ayrıca 24 Temmuz 1947 tarihli Lozan Zaferi'nin Yıldönümü kutlamaları için bakınız: **Tanin**, 25 Temmuz 1947, s.1-2. Halkevlerinin, İnönü Zaferi ile ilgili 1942 yılı kutlamaları için bakınız: **Cumhuriyet**, 30 Mart 1942, s.2. 29 Ekim 1945 Cumhuriyetin 22. Yıldönümü kutlamaları çerçevesinde Eşref Antikacı şefliğinde "Yaylı Sazlar Orkestrası Konseri" (Arto Benon-solist, Nurettin Şazi Kösemihal-piyaniist, Emine Erel-viyolonsolist) verilmiştir. Konser Programı: 1-İstiklal Marşı, 2-Cumhuriyet hakkında söylev (Niyazi T.Yükselen), 3-Cumhuriyete ait sözlerin okunması, 4-Yaylı sazlar konseri (**C.H.P. Kadıköy Halkevi Konser Davetiyesi**, Dr. Orhan Özacun Arşivi). Kadıköy Halkevi'nde Cumhuriyet Bayramı'nın 26. yıldönümü nedeniyle üç günlük bir kutlama programı hazırlanmıştır. Bu program şöyle idi: 28 Ekim 1949 Cuma 1-İstiklal Marşı 2-Söylev 3-Erzurum Milli Oyunları (Rıdvan Hedi ve arkadaşları) 4-Sinema (Aktüalite ve kültür filmleri); 29 Ekim 1949 Cumartesi 1-Söylev 2-Konservatuvarın yatılı kısım öğrencilerinin konseri (İdare eden: M. Hulusi Öktem) 3-Milli Oyunlar (Rıdvan Hedi ve arkadaşları) 4-Türk Müziği Konseri (Mustafa Kemancı ve arkadaşları); 30 Ekim 1949 Pazar 1-Sinema (Aktüalite ve kültür filmleri) 2-Piyano Konseri (Z. Şirin tarafından). Bunların yanı sıra bir de spor müsabakalarından oluşan bir program hazırlanmıştır (**Akşam**, 28 Ekim 1949 [No:11149], s.5).

⁶⁹ Basında yer alan haberlerden, Halkevlerinin kuruluş yıldönümlerinin nasıl kutlandığı rahatlıkla izlenebilmektedir. Nitekim 19 Şubat 1939 Pazar günü Halkevlerinin 7. yıldönümünün yurdun her tarafında merasimle kutlanacağı ve Başbakan Refik Saydam'ın da Ankara Radyosu ile memleketin her tarafına yayılacak bir nutuk irad edeceği bildirilmiştir.

Kadıköy Halkevi'nin Yeni Binası

Kadıköy Halkevi'nin açılış hazırlıklarının sürdüğü sıralarda Parti Genel Sekreteri Recep Peker, Bahariye'deki konağa bir ziyarette bulunmuş ve binanın çalışmalara yetersiz geleceği konusunda görüş bildirmiştir⁷⁰. Öte yandan, Ali Naci Morali'nin açılış nutkunda da aynı konu üzerinde durulmuş ve binanın yeterli olanaklara sahip olmadığı ifade edilmiştir⁷¹. Bu durum üzerine hemen yeni bir binanın inşası için arsa satın alınması yönünde Genel Sekreterliğe bir teklif yapılmış ve bu teklife olumlu cevap alınmıştır. Şubat 1939'da Muradiye Caddesi'nde yeni bina için arsa bulunmuş ve ilk aşamada bina inşasının 100.000 liraya mal olacağı hesaplanmıştır. Bu süre içinde yeni binanın projesinin hazırlanması için çalışmalara da başlanmıştır. Hazırlık çalışmaları çerçevesinde, Halkevi Başkanı olan Celal Esat Arseven'in de katılımı ile bir komisyon oluşturulmuş ve yarışma açılmıştır. Yarışmada birinciliği Yüksek Mimar Rüknettin Güney kazanmış ve proje belirlenmiş olduğu için hemen inşaata

Çeşitli Halkevlerinin yanı sıra Kadıköy Halkevi'nde de merasim yapılacağı açıklanmıştır (**Cumhuriyet**, 19 Şubat 1939 [No:5306], s.1). Kadıköy Halkevi'nde takip edilecek program "1-Başvekilin Radyo söylevi 2-Halkevleri hakkında söylev 3-Orkestra, piyano, mandolin konserleri 4-Gece saat 21.00'de Caz Konseri" şeklinde yayınlanmıştır (**Akşam**, 17 Şubat 1939 [No:7304], s.4). Belirlenen program çerçevesinde, Halkevlerinin 7. Kuruluş kutlamaları vesilesiyle Vecihi Bereketoğlu bir söylev vermiş ve bunu müteakiben kütüphane ve yayın komitesi başkanı İffet Uröz "Halkevleri" konulu bir konuşma yapmıştır. Organizasyon piyanist Vecihe Hanım'ın verdiği konserle son bulmuştur (**Cumhuriyet**, 20 Şubat 1939 [No:5307], s.9). Büyük ihtimal ile Kadıköy Halkevi'nin açılış yıldönümü ilgili olan bir balonun, 26 Şubat'ta Pera Palas'ta gerçekleşeceği haberi verilmiştir. Bu düzenleme için Balo Komitesi 4 Şubat 1939 tarihinde toplanmış ve hazırlıklarla meşgul olmuştur (**Akşam**, 5 Şubat 1939 [No:7292], s.3). 1940 kutlamaları için de, İstiklal Marşı ile başlayan benzer program haberleri çıkmıştır (**Cumhuriyet**, 23 Şubat 1940 [No:5668], s.4). 1941 yılı kutlama programı şu şekilde basında yer almıştır: Saat 15.00'de 1-İstiklal Marşı söylenecek 2-Radyodan Başbakan'ın nutku dinlenecek 3-Saat 17.00'de Resim sergisi açılacak 4-Saat 20.30'da boks müsabakaları yapılacak 5-20.30'da "Kahraman" adlı piyes oynayacak 6-Saat 16.00'da konser verilecek (**Akşam**, 23 Şubat 1941 [No:8025], s.7). Halkevlerinin 1942 yılı kuruluş kutlamaları için bakınız: **Akşam**, 22 Şubat 1943, s.2; **Cumhuriyet**, 22 Şubat 1943, s.1. Halkevlerinin 13. Yıldönümü, Kadıköy Halkevi'nde verilen konserler, temsiller ve milli oyunlarla kutlanmıştır (**Cumhuriyet**, 27 Şubat 1945, s.3). Kadıköy Halkevi'nde Halkevlerinin 14. Kuruluş Yılı Kutlamaları için bakınız: **Tanin**, 25 Şubat 1946, s.2. 23 Şubat 1947 tarihli Halkevlerinin 15. Yıldönümü kutlamaları çerçevesinde Kadıköy Halkevi'nde büyük bir tören yapılmış ve İstiklal Marşı ile başlayan organizasyon Müştak Erenus adlı gencin günün manasını belirten konuşması ile devam etmiştir. Bu törende Prof. Fahrettin Kerim Gökay ve C. H. P. üyeleri hazır bulunmuşlardır (**Tanin**, 24 Şubat 1947, s.2).

⁷⁰ **Cumhuriyet**, 13 Nisan 1939 (No:5357), s.2; **Kadıköy Halkevinin 1935-1943 Yılı Çalışmaları**, s.13.

⁷¹ **Kadıköy Halkevi 1935-1938**, s.21.

başlanmıştır⁷². Halkevinin yeni binasının temel atma töreni, 10 Temmuz 1939'da Vali ve Belediye Başkanı Lütfi Kırdar tarafından yapılmıştır⁷³.

Kadıköy Halkevi için özel bir bina inşası yönündeki düşünce Atatürk döneminde ortaya çıkmış olmakla birlikte, yeni binanın çalışmalarının büyük kısmı ve bitirilmesi Ata'nın ölümünden sonra gerçekleşmiştir⁷⁴. Üstelik bu bina, savaş yılları ve savaşın getirdiği zorluklar içinde yapılmıştır⁷⁵. Kadıköy Halkevinin yeni binasının açılışı, Suat Hayri Ürgüplü'nün CHP İstanbul İl Başkanı olduğu döneme rastlamıştır. Kadıköy Halkevi, 21 Şubat 1943'de yeni binaya taşınmış ve faaliyetlerine burada devam etmiştir⁷⁶. Kadıköy Halkevi'nin yeni binası, Halkevlerinin 11. Kuruluş Yılı Kutlamaları çerçevesinde özel bir törenle hizmete sokulmuştur⁷⁷. Bu bina (bugün iç mekan ve cephe düzenleri

⁷² **Cumhuriyet**, 20 Şubat 1939 (No:5307), s.9; **Cumhuriyet**, 13 Nisan 1939 (No:5357), s.2; **Kadıköy Halkevinin 1935-1943 Yılı Çalışmaları**, s.13; Neşe G. Yeşilkaya, **Halkevleri: İdeoloji ve Mimarlık**, s.133,156-157. Halk Partisi özellikle kalabalık yerlerde geri kalmış Halkevi binalarının geliştirilmesi üzerinde önemle durmuştur. CHP İstanbul Merkez Başkanı ve İstanbul Valisi Dr. Lütfi Kırdar'ın Kadıköy Halkevi'nde yapı işlerinin ilerlemesinde büyük katkıları olmuştur. 1939'da Cumhuriyet Halk Partisi'nde Vali Lütfi Kırdar başkanlığında yapılan toplantıda bu konu görüşülmüştü. Bu sıralarda, 230.000 liraya mal olacağı hesaplanan Kadıköy Halkevi binası tartışma konusu olmuştur (**Cumhuriyet**, 13 Nisan 1939 [No:5357], s.2). Binaya yapılan harcamalar konusunda halk sürekli olarak bilgilendirilmiştir. Nitekim Cumhuriyet gazetesinde, o güne kadar inşaat için 160.000 lira harcadığı, bu para ile binanın dış kısmının tamamlandığı, iç tesisatı için de 200.000 liraya ihtiyaç olduğu ve bu meblağın belediye bütçesinden temin edileceği bildirilmiştir (**Cumhuriyet**, 2 Kanun-u Evvel 1940 [No:5861], s.5). Orhan Mete ise yeni binanın 1.000.000 liraya mal olduğunu yazmıştır (Orhan Mete, "Kadıköy Halkevi Ziyaret", **Tanin**, 1 Temmuz 1945 [No:4453-661], s.8).

⁷³ Saat 18.00'de başlayan Bahariye Caddesi'ndeki törene Vali ve Belediye Başkanı Lütfi Kırdar'ın yanı sıra, Recep Peker, Salah Cimcoz, General Hakkı Şinasi, Kadıköy ve Kartal kaymakamları, Halkevleri temsilcileri ve kalabalık bir halk topluluğu katılmıştır. Törende Lütfi Kırdar bir konuşma yapmış ve mala ile temele ilk harcı koymuştur. Bundan sonra davetlilere limonata ikram edilmiş ve tören saat 19.00'da bitmiştir (**Cumhuriyet**, 9 Temmuz 1939 [No:5444], s.2; **Cumhuriyet**, 11 Temmuz 1939 [No:5446], s.4-5).

⁷⁴ Orhan Özacun, a.g.t., s.3.

⁷⁵ **Kadıköy Halkevinin 1935-1943 Yılı Çalışmaları**, s.13.

⁷⁶ **Cumhuriyet**, 20 Şubat 1942, s.2; **Kadıköy Halkevinin 1935-1943 Yılı Çalışmaları**, s.7,13.

⁷⁷ Törene saat 14.30 da İstiklâl Marşı ile başlanmış ve bunu takiben binanın alt kat salonunu dolduran seçkin davetlilerin huzurunda kürsüye çıkan Halk Partisi İstanbul İdare Heyeti Reisi Suat Hayri Ürgüplü bir açılış konuşması yapmıştır. Suat Hayri, törende hazır bulunanları saygı ile selamladıktan sonra, bu yıl çalışmaya açılan yeni Halkevlerinin en güzelinin, güzel İstanbul'a nasib olduğunu söyleyerek hitabesine başlamış ve sözlerine şöyle devam etmiştir: "Ne bahtlı bir olaydır ki, bütün dünya, kendi evladının mezarını ararken biz üzerine titredığımız sevgili gençlerimize kültür abideleri kuruyoruz. Bu muazzam kültür yurdu, tarihin eşini bilmediği korkunç bir ölüm ve yıkılma devri içinde kuruldu. Bin bir yokluk, akla gelmiyen zorluklar, yenilerek meydana getirildi." Hayri Ürgüplü'nün isteği üzerine binanın açılışını Lütfi Kırdar yapmıştır. Açılışın ardından İnönü'nün radyodan nutku ve Başbakan Şükrü Saraçoğlu'nun konuşması dinlenmiş; bunların ardından Kadıköy Halkevi Reisi Vecihi

kısmen değişmiş olmakla birlikte) Erken Cumhuriyet Türkiye'si'nin ilkelerini sembolize eden özgün işlevi ve modern mimarlık diline uygun tasarımı ile Türkiye modern mimarlığının önemli örneklerinden birini oluşturmuştur⁷⁸.

Türkiye ölçüsünde oldukça büyük ve gösterişli bir bina olması nedeniyle Tanin yazarlarından Orhan Mete'nin "Halk Sarayı" olarak nitelendirdiği Kadıköy Halkevi, Güzel Sanatlar Şubesi'nin müzik, resim, heykel çalışmalarıyla; Dil, Tarih ve Edebiyat Şubesi'nin faaliyetleri ve Spor Şubesi'nin organizasyonları ile dikkati çeken başarılar sergilemiştir. 40'ların ortalarında, Kadıköy Halkevi'nin ulaştığı bu başarıda Vecihi Bereketoğlu ve onun yerine Kasım 1944'te Kadıköy Halkevi Başkanı olan Rıdvan Koral gibi isimlerin önemli payları bulunmaktaydı⁷⁹.

Güzel Sanatlar Şubesi

Kadıköy Halkevi'nin teşekkül eden ilk şubesidir. Bu şube ilk toplantısını 3 Kasım 1934 tarihinde yapmış ve reis olarak ressam İbrahim Çallı seçilmiştir. Üyeler Ziya Koca İnan (İstanbul Belediyesi İmar Müdürü ve Yüksek Mühendis) ile Fahri Bey'den oluşmuştu⁸⁰. Bu şube resim, heykel, keman, viyolonsel, piyano, mandolin, gitar, orkestra, koral, şan ve caz çalışmaları yapmıştır. Şube tarafından her ay güzel sanatlarla ilgili akşamların organizasyonuna gidilmiş, milli ve resmi günlerdeki toplantılarda Kadıköy Hale, Süreyya ve Opera sinemalarında büyük konserler verilmiştir. Bunların yanında Kadıköy Halkevi'ne yakın okullarda konserler düzenlenmiştir. Ayrıca bu şubenin hazırladığı resim, heykel ve fotoğraf sergileri Kadıköy halkında büyük bir ilgi

Bereketoğlu, davetlilere teşekkür konuşması yapmıştır. Halkevi orkestrası tarafından verilen konseri, koro konseri takip etmiştir. En son jimnastik salonunda, Kadıköy semti gençlerinin kızlar ve erkekler tarafından ayrı ayrı tekrarlanan beden hareketleri ile bir kız öğrencinin vals seyredilmiştir. Davetliler binada açılan resim ve heykel sergisini de gezmişlerdir. Sergide 112 parça resim ve heykel teşhir edilmiştir. Davetlilere limonata ve bisküvi ikram edilerek törene son verilmiştir. Aynı günlerde Ankara'da İsmet İnönü, Kadıköy Halkevi Amatörler Orkestrası'nı oluşturan gençleri kabul ederek, kendilerine takdir ve tebriklerini bildirmiş, iltifatlarında bulunmuştur (*Cumhuriyet*, 22 Şubat 1943, s.1; *Akşam*, 22 Şubat 1943, s.1-2; *Cumhuriyet*, 24 Şubat 1943, s.2).

⁷⁸ Nilüfer Baturayoğlu Yöney, "Soruşturma 2003: Mimarlık Geçmişini Değerlendiriyor-Soruşturma Yanıtları", *Mimarlık*, Sayı:313, Eylül-Ekim 2003, s.22-23. Neşe G. Yeşilkaya göre ise, bu bina, Rüknettin Güney'in yerel, milli ve çağdaş olan bir mimari anlayışını yansıtmakla beraber, II. Ulusal mimari üslubunda değildir (Yeşilkaya, Halkevleri: İdeoloji ve Mimarlık, s.176).

⁷⁹ *Tanin*, 20 İkinci Teşrin 1944; Orhan Mete, "Kadıköy Halkevini Ziyaret", *Tanin*, 1 Temmuz 1945 (No:4453-661), s.8.

⁸⁰ Şubenin ilk reisi İbrahim Çallı, aynı zamanda Kadıköy Halkevi'nin 1 numaralı üyesi idi (*Kadıköy Halkevinin 1935-1943 Yılı Çalışmaları*, s.17).

uyandırmıştır⁸¹. Profesör-tüccar, yaşlı-geç, kadın-erkek ayırmaksızın 40 kişilik Halkevi Amatör Orkestrası'nın kurulması ve bu orkestranın verdiği konserlerde gösterdiği başarılı performans, Güzel Sanatlar Şubesinin en önemli, hatta en değerli etkinliklerinden birisi olmuştur⁸². Ayrıca 1950 yılı başında Kadıköy Halkevi'nde Kemal Niyazi Seyhun'un şef ve öğretmenliği altında amatörlerden oluşan bir "Klasik Türk Müziği Korosu" kurulmuştur⁸³.

İbrahim Çallı'dan sonra reisliği bir süre Ziya Koca İnan yürütmüştür⁸⁴. 1935 yılında üye sayısı 59 kişi⁸⁵ olan şube, 1936 yılında, Vecihi Bereketoğlu (Başkan ve H.Y.K. Üyesi-Ressam), Rezzan Öker (Üye-Öğretmen), Samim (Üye-Öğretmen), Cafer Çağatay (Üye-Eczacı), Şeref Yener'den (Üye-Öğretmen) oluşan bir kurulla yönetilmiştir. 1937 yılında yönetim kurulundan ayrılan Şeref Yener ve Samim beylerin yerine Şeref Akdik (Ressam), Faik Tırnakçı (Mühendis)⁸⁶ alınarak çalışmalara devam edilmiştir⁸⁷. 1938 yılında ise şubenin toplam üye sayısı 181 olmuştur. Şube 1938 yılında da 1937 yılının kadrosu ile yönetilmiştir. Ancak yılın ortalarına doğru Şeref Akdik ve Rezzan Öker'in dışındaki üç üye ayrılmış, yerlerine Faruk Çeçen (Mimar), Behzat Arıksoy (Doktor), Cemil Cem (Ressam) alınmışlardır⁸⁸. 9 Mart 1939 tarihinde gazetelere verilen ilanlar ile Kadıköy Halkevi'nin Sanat Şubesi'nin seçimlerinin 15 Mart 1939 Çarşamba saat:18.00'de yapılacağı duyurulmuş ve üyelerin gelmeleri istenmiştir⁸⁹. Ancak seçimlerin yapılamamasından olsa gerek 23 Mart 1939'da gazetelere yeniden ilan verilerek, üyelerin gelmeleri istenmiş ve tarih 29 Mart Çarşamba saat 18.00 olarak bildirilmiştir⁹⁰. Vecihi Bereketoğlu'nun ardından Faruk Çeçen şube başkanlığını üstlenmiştir. Üye sayısının (76'sı kadın olmak üzere) 215'e ulaştığı 1943 yılında, şube Faruk Çeçen'in başkanlığında

⁸¹ **Kadıköy Halkevinin 1935-1943 Yılı Çalışmaları**, s.17.

⁸² **Ülkü**, Cilt:3, Sayı:36, 16 Mart 1943, s.16.

⁸³ **Akşam**, 15 Şubat 1950 (No:11259), s.7.

⁸⁴ **Kadıköy Halkevinin 1935-1943 Yılı Çalışmaları**, s.17.

⁸⁵ 1 Avukat, 13 Öğretmen, 4 Sanatkar, 41 Memur üyenin 27'si kadındır.

⁸⁶ Başka bir kaynakta Faruk Tırnakçı olarak geçmektedir (**Kadıköy Halkevinin 1935-1943 Yılı Çalışmaları**, s.17).

⁸⁷ 1936 yılında şubenin üye sayısı 63'e yükselmiş, 1935'te 27 olan kadın üye sayısı 28'e çıkmıştır. Şube 1936 yılında 18 komite, 40 şube toplantısı yapılmıştır (Orhan Özacun, a.g.t., s.212-213).

⁸⁸ 4 Avukat, 8 Doktor, 3 Eczacı, 7 Mühendis, 56 Öğretmen, 40 Sanatkar, 15 Memur, 20 İşçi, 28 diğer mesleklere mensuplardan oluşan üyelerin 50'si kadındır. 1938 yılında Şube, önce Cumartesi günleri, aynı yılın ikinci altı ayında ise her Çarşamba günü muntazaman toplanmıştır. Bu yıl boyunca 44 toplantı yapılmıştır (Orhan Özacun, a.g.t., s.214).

⁸⁹ **Cumhuriyet**, 9 Mart 1939 (No:5322), s.8; **Akşam**, 9 Mart 1939 (No:7324), s.4.

⁹⁰ **Akşam**, 23 Mart 1939 (No:7338), s.4.

Rezzan Öker, Şeref Akdik, Eşref Antikacı Muhiddin Erel'den (Profesör Doktor) oluşan bir heyet tarafından yönetilmiştir⁹¹.

Güzel Sanatlar Şubesi tarafından, Mimari kısmının katkılarıyla Kadıköy'ün tarihi ve arkeolojik incelemesi yapılmış ve ötede beride rastlanan tarihi taşlar Halkevinde toplanarak küçük bir müze oluşturulmaya başlandığı gibi, "Eski Kadıköy" adlı bir de kitap hazırlanmıştır⁹².

Bu şubenin ilk faaliyet gösterdiği alanlardan biri Resim olmuştur. Resim kolu bir atölye açarak, karakalem, sulu boya, yağlı boya dersleri vermeye başlamıştır. Resim sanatının ilerlemesini teşvik etmek amacıyla Kadıköy'deki okul öğrencileri arasında, komite tarafından verilen bir konu çerçevesinde resim yarışması açılmış ve bu etkinlik çocuklar arasında büyük ilgi uyandırmıştır. Yarışmadaki 100'den fazla resim arasından birinci, ikinci ve üçüncüye ufak birer hediye verilmiştir⁹³. Şubenin resim kısmı, 40'lı yılların ikinci yarısına da Şeref Akdik'in denetiminde ve birçok genci yetiştirerek girmiştir. Resim atölyesinde hazırlanan tablo ve portreler özel sergiler aracılığı ile halkın zevkine sunulmuş ve benzer çalışmalara devam edilmiştir⁹⁴.

Mimari kolu ise Halkevlerinin inşası ve şehirler hakkında konferanslar vermiş, halkı bu konularda aydınlatmaya çalışmıştır. Aynı zamanda ev yaptırmak isteyenlere, bedelsiz olarak evlerinin planlarını incelemeye, görüş ve düşüncelerini bildirmeye hazır olduğunu bildirmiştir. Bina yapacaklara bilimsel kuralları ve ilk bilgileri öğretmek üzere bir dersane açılması düşüncesi hayata geçirilmeye çalışılmıştır⁹⁵.

⁹¹ 1943 yılına kadar, yukarıda ismi geçenler dışında, Rifat Özdemiroğlu ile Ayetullah Sümer (Ressam) de üyelikte bulunmuşlardı (**Kadıköy Halkevinin 1935-1943 Yılı Çalışmaları**, s.10,17-18).

⁹² Ancak bu kitap ödeneğin olmamasından dolayı bastırılmamıştır (Orhan Özacun, a.g.t., s.212). 1936 yılında da bir kitap halinde hazırlanmış olan Kadıköy'ün tarihi ve Arkeolojik incelemesi, bütçe yetersizliği nedeniyle bastırılmamıştır. Genel Sekreterlik nezdinde bu kitabın bastırılması için girişimde bulunulmuş fakat 1937 yılında da bastırılmamıştır (a.g.t., s.213).

⁹³ Orhan Özacun, a.g.t., s.212; **Kadıköy Halkevi 1935-1938**, s.15-16.

⁹⁴ Orhan Mete, "Kadıköy Halkevinin Ziyaret", **Tanin**, 1 Temmuz 1945 (No:4453-661), s.8. 9 Aralık 1945 tarihinde Kadıköy Halkevi'nde bir amatör resim sergisi açılmış, bu sergide Şerif Akdik denetiminde yaz mevsiminde yapılan çalışmalar yer almıştır. Namık Bayık, Süheyl Sukiye, Ferruh Hünsari, Feridun Ertaş, İzzet Tunabaş, Leman Arseven ve Aziz Kansu çalışmaları ile sergiye katılmışlardır. Cumhuriyet'te bu makaleyi yazan Fikret Adil, bu isimlerden Leman Arseven ve özellikle Namık Bıyık'ı ön plana çıkarmıştır (**Cumhuriyet**, 12 Aralık 1945).

⁹⁵ Bu proje, Halkevinin genişlemesi zamanına bırakılmıştır (Orhan Özacun, a.g.t., s.212).

Şubenin ilk faaliyetlerinden birisi bir heykel atölyesi açmak olmuştur⁹⁶. Heykeltıraş Rezzan Öker'in öğretimi altında Halkevi tarafından açılan atölyede mükemmel heykeller yapan bir öğrenci grubu yetişmiştir⁹⁷. 40'lı yılların ikinci yarısında da Rezzan Öker'in denetiminde çalışmalar aynı hız ve doğrultuda devam etmiştir⁹⁸. Bu arada afiş ressamı İhap Hulusi tarafından bir kısım öğrenciye afiş ve süsleme dersleri verilmiştir⁹⁹.

Müzik kısmı şubenin en aktif kollarından biri olmuştur. Müzik kolu ilk önce 60 kişilik bir orkestra oluşturarak çalışmalarına başlamıştır. Aynı zamanda 170 öğrencisi olan bir koral takımı da kurulmuştur¹⁰⁰. Orkestra her hafta toplu bir şekilde provalar yapmış ve bazı yetenekli üyeler tarafından on beş günde bir salon konserleri verilmiştir. Bunlardan başka şubede keman¹⁰¹, mandolin¹⁰², gitar, piyano, solfej dersleri açılmış ve birçok öğrenciye parasız bu enstrümanları çalmaları öğretilmiştir¹⁰³.

⁹⁶ **Kadıköy Halkevi 1935-1938**, s.15.

⁹⁷ Orhan Özacun, a.g.t., s.212.

⁹⁸ Orhan Mete, "Kadıköy Halkevi Ziyaret", **Tanin**, 1 Temmuz 1945 (No:4453-661), s.8.

⁹⁹ Orhan Özacun, a.g.t., s.212. Bu kol, 1936 yılında da benzer şekilde faaliyetlerine devam etmiştir. Heykel ve Resim dersleri sürdürülmüş, yetişen öğrencilerden bir kaç Güzel Sanatlar Akademisine yazılmış ve bu suretle Heykel ve Resim kısmı yetiştiricilik görevini yerine getirmiştir. 1937'de Resim dersleri haftada üç gün, Heykel dersleri ise Pazar hariç her gün devam etmiştir. Heykel dersleri için bu yıl yeni beş öğrenci kayıt olmuştur (a.g.t., s.213). Bu dersler 4 erkek, 4 kadın öğrenci ile 1938'de de aynı şekilde devam etmiştir (a.g.t., s.214).

¹⁰⁰ **Kadıköy Halkevi 1935-1938**, s.16.

¹⁰¹ Keman dersleri, haftada bir gün verilmişti. 1938 yılında 3 erkek, 7 kadın olmak üzere 10 öğrencisi vardı. Bu öğrencilerden yetişenler orkestraya alınmış, yerlerine yeniden öğrenci kaydedilmiştir (Orhan Özacun, a.g.t., s.214-215).

¹⁰² Müzik öğretmeni Ziya Aydın'ın idaresi altında çalışan mandolin ve gitar öğrencileri mükemmel bir grup oluşturmuş ve konserler vermeğe başlamıştır (Orhan Özacun, a.g.t., s.213). 1938 yılında da haftada iki gün mandolin dersleri verilmiş, ayrıca toplu olarak haftada bir defa konser provaları yapılmıştır. Mandolin derslerinin 1938 yılında 17 erkek, 8 kadın öğrencisi varken, bu sayı yılın ikinci yarısında 13 erkek, 4 kadına düşmüştür (a.g.t., s.214).

¹⁰³ Halkevinde piyano öğrenenlerden 7-8 kadarı bir konserde çalacak kadar iyi yetişmişlerdir. Bu dersleri büyük bir özveri ile üstüne almış olan Konservatuar öğretmenlerinden Hulusi Öktem, piyanist Samim ve müzik öğretmeni Ziya Aydın haftada iki üç defa saatlerce çalışarak batı müziğinin halk arasında yayılmasına çalışmışlardır (Orhan Özacun, a.g.t., s.212). Piyano dersleri, 1938'de haftada bir gün verilmiştir. Yılın ilk yarısında 7 erkek, 3 kadın olmak üzere 10 öğrencisi varken, yılın ikinci yarısında bu sayı korunmakla birlikte oran 1 erkek, 9 kadın şekline dönüşmüştür. Çalışmalarının göstergesi olarak öğrenciler konser vermiştir (a.g.t., s.214). Hulusi Öktem'in kurduğu koro bir sene içinde inanılmaz bir şekilde gelişmiş ve gerek gençlik ve gerekse halk arasında büyük ilgi uyandırmıştır. 60 üye hiçbir gün kaçırmaksızın haftada üç defa gelerek, dörder saat çalışmışlardır. Bu koro, Halkevinin salonu olmaması sebebiyle kira ile tutulan tiyatro ve sinemalarda ancak birkaç defa konser verebilmiş, bu konserlerde 1000'den fazla dinleyici bulunmuştur. 30 Ağustos 1935'te Zafer Bayramı'nda

1936-1937 yıllarında çalışmalara devam edilmiş ve müzik kısmında Koro, Mandolin, Orkestra grupları önceki yıla göre ilerleme kaydetmiş ve yeni kurulan küçük Caz heyeti de özel öğretmen tarafından eğitilerek, piyano ve caz gösterisi yapmıştır. Musikide ilerleyenlere, Konservatuarda olduğu gibi Koro öğretmeni tarafından musiki nazariyesi ve Armoni dersleri verilmiştir. Ayrıca, Mandolin öğretmeni tarafından Piyano ve Gitar dersleri açılmıştır. Her hafta Cuma akşamları Halkevi salonunda düzenlenmekte olan konferanslardan sonra sıra ile Koro, Mandolin, Orkestra konserleri verilerek, halkın müzik kültürü yükseltilmeye çalışılmıştır¹⁰⁴. Bu dersler 1943 yılına kadar daha çok Hulusi Öktem (Koro Öğretmeni), Fulya Hanım (Piyano Öğretmeni), Hulki Bey (Caz Öğretmeni), Ziya Aydınkan (Mandolin ve Gitar Öğretmeni) ve Eşref Antikacı gibi isimlerin denetiminde devam etmiştir¹⁰⁵. 40'lı yılların ortalarında ise Eşref Antikacı'nın da katkıları ile müzik kısmı, viyola, viyolonsel, kontrbas, piyano, koral üzerinde aralıksız çalışmalar sonucunda nerdeyse bir opera niteliğine kavuşmuştur¹⁰⁶.

Parti Genel Sekreterliğinin direktifi çerçevesinde, diğer Halkevleri gibi, Kadıköy Halkevi de Şubat 1940'da amatör resim ve fotoğraf sergisi açmıştır¹⁰⁷. 1940 Aralık ayında yeni bir fotoğraf sergisi açılması için çalışmalarda bulunulmuştur¹⁰⁸. Bu hazırlıklarla ilgisi tam olarak bilinmemekle beraber, 1941 Şubat sonlarında, Kadıköy Belediye binasının karşısında bulunan bir salonda Resim Sergisi açılmıştır¹⁰⁹. 1943 Eylül'ünde ise Kadıköy Halkevi'nde Doktor Nazmi Ziya'nın bir resim sergisi açılmış ve tabloları halkın beğenisine

saat 20.15'de İstanbul Radyosu aracılığı ile bütün Türkiye'ye konser vermiştir. Bütçe darlığı bu konserlerin daha sık yapılmasına imkan vermemiştir (Orhan Özacun, a.g.t., s.212).

¹⁰⁴ Orhan Özacun, a.g.t., s.213-214. 1938'in ilk yarısında, Koro dersleri, haftada iki gün verilmiş, dersten sonra bir saat genel prova yapılmıştır. 30 erkek, 30 kadın olmak üzere 60 öğrencisi bulunmakta idi. Yılın ikinci yarısında dersler haftada üçe çıkmış ve dersten sonra iki saat genel prova yapılmıştır. Bu dönemde 26 erkek, 26 kadın olmak üzere 52 öğrenci derslere devam etmiştir. Ayrıca 40 kişiden ibaret olan bir orkestra haftada bir gün toplu olarak prova yaparak konserler vermiştir (Orhan Özacun, a.g.e., s.214-215).

¹⁰⁵ Ziya Aydınkan bu dönemlerde görevini bırakmıştır (**Kadıköy Halkevinin 1935-1943 Yılı Çalışmaları**, s.18).

¹⁰⁶ Orhan Mete, "Kadıköy Halkevi Ziyaret", **Tanin**, 1 Temmuz 1945 (No:4453-661), s.8.

¹⁰⁷ Güzel Sanatlar Birliği ressamlarından 23 sanatçının gönderdiği 100'ün üzerinde tablo ile yirmi iki amatörün gönderdiği iki yüz yedi parça fotoğraf ile oldukça zengin bir sergi gerçekleştirilmiştir (**Cumhuriyet**, 1 Mart 1940 [No:5675], s.6).

¹⁰⁸ **Cumhuriyet**, 4 Kanun-u Evvel 1940 (No:5863), s.2; **Son Posta**, 5 Kanun-u Evvel 1940 (No:3720), s.4.

¹⁰⁹ Sergide 90 kadar tablo sergilenmiştir. Sergiye katılanlar arasında akademi hocalarından Celal Esat, Ayetullah ve Halkevi Reisi Vecihi Bereketoğlu, ressam Şeref Akdik, Melek Celal, Ali Karsan gibi isimler yer almıştır (**Akşam**, 28 Şubat 1941 [No:8030], s.3).

sunulmuştur¹¹⁰. Aynı dönemde Mihriban Sözer, Kadıköy Halkevi'nde minyatür ve tezhip dersleri vermişti¹¹¹. Bunlardan başka 11 Mayıs 1944 tarihinde "Orman Masalı" adlı temsilde 50 kişilik Kadıköy Halkevi Orkestrası görev almıştır¹¹². 1944 sonlarında Kadıköy Halkevi'nde Güzel Sanatlar Şubesi tarafından keman, viyola, viyolonsel ve kontrbasdan oluşan yaylı sazlar kursu açılmıştır. Dersleri bu şubenin üyesi öğretmenler vermiştir¹¹³. 11 Mart 1945 tarihinde ise, yeni bir döneme hazırlık için Güzel Sanatlar Şubesinin komite seçimi yapılmıştır¹¹⁴. 26 Ekim 1946 tarihinde ise Kadıköy Halkevi Güzel Sanatlar Şubesi Resim ve Heykel Kısımlarının genç sanatkarlarının hazırlamış oldukları eserler Kadıköy Halkevi Sergi Salonu'nda sergilenmiştir¹¹⁵. İzmir Kız Öğretmen Okulu Resim Öğretmeni Uzel, 9 Ağustos 1947 tarihinde Kadıköy Halkevi'nde ikinci özel resim sergisini açmıştır¹¹⁶. 1948 Ağustos başlarından itibaren Giresun Milletvekili Celal Esat Arseven, Türk Tezyinat ressamı yetiştirmek üzere bir kurs açmıştır¹¹⁷.

Güzel Sanatlar Şubesi, bütün kollarında 30'lu yılların sonlarına kadar güçlü bir altyapı kurmayı başarmış ve çalışmalarını bu temel üzerinde yürütmüştür. Ancak Halkevinin kendisine mahsus bir salonu olmaması yüzünden konserlerini yeni binasına taşınmaya kadar, bütçesinin el verdiği ölçüde dışarıda kiraladığı salonlarda vermek zorunda kalmıştır¹¹⁸. Yeni binaya taşınılmasının ardından Güzel Sanatlar Şubesi'nin kuşkusuz en önemli etkinliği, konser organizasyonları haline gelmiştir. Hatta bu organizasyonlar Kadıköy Halkevi'nin faaliyetleri arasında da önemli bir yer işgal etmiştir. 1939 yılından itibaren şubenin düzenlemiş olduğu başlıca konserler şunlardır: Bayan Vecihe'nin piyanoda eşlik edeceği İskender Arda'nın¹¹⁹ solo keman konseri¹²⁰; 28 Şubat 1939'da konservatuar hocalarının ve Kadıköy Halkevi orkestra şefi İskender Arda'nın idaresinde bir orkestra konseri¹²¹; 16 Mart 1939'da Kadıköy

¹¹⁰ **Tanin**, 11 Eylül 1943, s.3.

¹¹¹ **Tanin**, 21 Eylül 1943, s.3.

¹¹² **Cumhuriyet**, 11 Mayıs 1944, s.2.

¹¹³ **Tanin**, 14 Birinci Kanun 1944, s.3.

¹¹⁴ **Tanin**, 07 Mart 1945, s.7.

¹¹⁵ **C.H.P. Kadıköy Halkevi Sergi Davetiyesi**, Dr. Orhan Özacun Arşivi.

¹¹⁶ **Tanin**, 09 Ağustos 1947, s.3.

¹¹⁷ **Akşam**, 5 Ağustos 1948 (No:10707), s.3.

¹¹⁸ Orhan Özacun, a.g.t., s.9,212-215.

¹¹⁹ İskender Arda, Kadıköy Halkevi'nin orkestra şefi ve keman öğretmeni idi. Askerlik görevi sırasında ölmüştür (**Kadıköy Halkevinin 1935-1943 Yılı Çalışmaları**, s.17).

¹²⁰ **Cumhuriyet**, 16 Şubat 1939, s.8; **Akşam**, 16 Şubat 1939 (No:7303), s.3.

¹²¹ **Akşam**, 26 Şubat 1939 (No:7313), s.4.

Halkevi Koro ve Orkestrası'nın konseri (Süreyya Sineması)¹²²; 17 Mayıs 1940'da Kadıköy Halkevi Orkestra ve Korosu'nun konseri (Süreyya Sineması)¹²³; 28 Nisan 1941 tarihinde Eşref Antikacı'nın idaresinde "Yaylı Sazlar Orkestrası"nın konseri (Süreyya Sineması)¹²⁴; Mart 1942 ortalarında Kadıköy Halkevi'nin özel daveti üzerine Konservatuar profesörlerinden Muhiddin Sadak, Cemal Reşid ve Bayan Reine Gelenbevi'nin konseri¹²⁵; 22 Haziran 1942 tarihli Şef Eşref Antikacı yönetiminde Yaylı Sazlar Orkestrası konseri¹²⁶; Tıbbiyeliler Bayramı münasebetiyle 1 Mart 1943 tarihli Eşref Antikacı şefliğinde "Yaylı Sazlar Orkestrası" konseri¹²⁷; 20 Mart 1943 tarihli Ferdi von Statzer ile Emine Erel'in piyano-keman sonatları konseri¹²⁸; 23 Mart 1943 tarihli Oda Musikisi konseri¹²⁹; 30 İkinci Teşrin 1943 tarihli Necla Altiner'in piyano konseri¹³⁰; 15 Birinci Kanun 1943'de Ömer Refik'in piyano resitali¹³¹; Yaylı Sazlar Orkestrası'nın 8 İkinci Kanun 1944 tarihli konseri (Şef Eşref Antikacı, Nevin Pertev-Demirkan [Piyanist], Lütfiye Karacaovalı [Violonselist], Dr. Bülent Tarcan [Violonist], Hulki Saner [Klarinetist])¹³²; Eşref Antikacı'nın şefliğinde 9 İkinci Kanun 1944 tarihli Yaylı Sazlar Orkestrası konseri¹³³; 26 Son Kanun 1944 tarihli "Oda Müziği Konseri"(A. Emine Erel, Cemal Reşit Rey, Muhiddin Sadak ve Dr. Bülent Tarcan)¹³⁴; 3 Şubat 1944 tarihli Violonist Şef Josef Zirkin'in konseri¹³⁵; 16 Şubat 1944'de Süha Erda'nın piyano resitali¹³⁶; 20 Şubat 1944 tarihinde Eşref Antikacı'nın şefliğindeki "Orkestra Konseri"¹³⁷; 8 Mart 1944 tarihli Cemal Reşit Rey'in piyano resitali¹³⁸; 15 Mart 1944'de "Oda Müziği Konseri" (Gabrielle

¹²² Akşam, 15 Mart 1939 (No:7330), s.14.

¹²³ Cumhuriyet, 16 Mayıs 1940 (No:5751), s.4.

¹²⁴ Akşam, 28 Nisan 1941 (No:8087), s.3.

¹²⁵ Cumhuriyet, 10 Mart 1943, s.2.

¹²⁶ C.H.P. Kadıköy Halkevi Konser Davetiyesi, Dr. Orhan Özacun Arşivi.

¹²⁷ C.H.P. Kadıköy Halkevi Konser Davetiyesi, Dr. Orhan Özacun Arşivi. Cumhuriyet'te Tıbbiyeliler Bayramı dolayısıyla Dr. Bülend Tarcan idaresindeki Kadıköy Halkevi Yaylı Sazlar Orkestrası'nın bir konser vereceği haberine de rastlanmıştır (Cumhuriyet, 14 Mart 1943, s.2).

¹²⁸ C.H.P. Kadıköy Halkevi Konser Davetiyesi, Dr. Orhan Özacun Arşivi.

¹²⁹ C.H.P. Kadıköy Halkevi Konser Davetiyesi, Dr. Orhan Özacun Arşivi.

¹³⁰ C.H.P. Kadıköy Halkevi Konser Davetiyesi, Dr. Orhan Özacun Arşivi.

¹³¹ Tanin, 15 Birinci Kanun 1943, s.3.

¹³² C.H.P. Kadıköy Halkevi Konser Davetiyesi, Dr. Orhan Özacun Arşivi.

¹³³ C.H.P. Kadıköy Halkevi Konser Davetiyesi, Dr. Orhan Özacun Arşivi.

¹³⁴ C.H.P. Kadıköy Halkevi Konser Davetiyesi, Dr. Orhan Özacun Arşivi.

¹³⁵ C.H.P. Kadıköy Halkevi Konser Davetiyesi, Dr. Orhan Özacun Arşivi.

¹³⁶ C.H.P. Kadıköy Halkevi Konser Davetiyesi, Dr. Orhan Özacun Arşivi.

¹³⁷ C.H.P. Kadıköy Halkevi Konser Davetiyesi, Dr. Orhan Özacun Arşivi.

¹³⁸ C.H.P. Kadıköy Halkevi Konser Davetiyesi, Dr. Orhan Özacun Arşivi.

Bamberger, Mirelile Copello ve Anna Logotheti'nin katılımı ile gerçekleştirilmiştir)¹³⁹; 29 Mart 1944 tarihli Klara Duvivişer'in "Şan Konseri"¹⁴⁰; 5 Nisan 1944 tarihli Nazan Göknil'in piyano resitali¹⁴¹; 5 Nisan 1944 tarihli amatör caz grupları ile Kadıköy Halkevi Cazı'nın (Saray Sineması) Caz Resmi Geçidi Programı¹⁴²; Kadıköy Halkevi Yaylı Sazlar Orkestrası'nın 15 Nisan 1943 tarihli konseri¹⁴³; 19 Nisan 1944 tarihli "Şan ve Piyano Konseri" (Anni Damianides ve Halûk Tarcan'ın tarafından verilmiştir)¹⁴⁴; 7 Mayıs 1944 tarihli "Oda Müziği Konseri" (E. Margosyan, M. Hanosyan, E. L. Kavaf, M. Alalemcı ve Arto Bennon tarafından)¹⁴⁵; 20 Mayıs 1944 tarihli "Oda Müziği Konseri" (Gabrielle Bamberger, Mirelile Copello ve Anna Logotheti'nin katılımı ile gerçekleştirilmiştir)¹⁴⁶; 28 Mayıs 1944 tarihinde Mari Üstad tarafından verilen "Piyano Konseri"¹⁴⁷; 4 Haziran 1944 tarihli "Keman Konseri" (Ülkü Delman)¹⁴⁸; 7 Haziran 1944 tarihli Nevin Pertev Demirhan'ın "Piyano Resitali"¹⁴⁹; 31 Birinci Kanun 1944 Şef Eşref Antikacı yönetiminde Orkestra Konseri¹⁵⁰; 7 Ocak 1945 tarihinde Eşref Antikacı idaresinde Halkevi Orkestrası'nın Konseri¹⁵¹; 17 Ocak 1945-Şan Konseri (Dr. Schadler-Clara Duviver)¹⁵²; 24 Ocak 1945, Piyano Resitali (Dr. Schadler)¹⁵³; 30 Ocak 1945-Klasik Müzik Konseri (Muhiddin Sadak-Ferdi Von Statzer)¹⁵⁴; 17 Şubat 1945-Caz Konseri¹⁵⁵; 14 Mart 1945-Dr. Bülent Tarcan'ın Keman Resitali (Bayan Necla Tarcan, piyanoda eşlik etmiştir)¹⁵⁶; 28 Mart 1945-Klasik Müzik Konseri (Paul Lunitch, soprano Rene Baruh ve piyanist Necla Tarcan)¹⁵⁷; 2 Mayıs 1945-Yolande Anti'nin Piyano Resitali¹⁵⁸; 06 Mayıs 1945-Keman Resitali (Ali Sezin

¹³⁹ C.H.P. Kadıköy Halkevi Konser Davetiyesi, Dr. Orhan Özacun Arşivi.

¹⁴⁰ C.H.P. Kadıköy Halkevi Konser Davetiyesi, Dr. Orhan Özacun Arşivi.

¹⁴¹ C.H.P. Kadıköy Halkevi Konser Davetiyesi, Dr. Orhan Özacun Arşivi.

¹⁴² Cumhuriyet, 26 Mart 1944, s.2.

¹⁴³ Cumhuriyet, 15 Nisan 1943, s.2.

¹⁴⁴ C.H.P. Kadıköy Halkevi Konser Davetiyesi, Dr. Orhan Özacun Arşivi.

¹⁴⁵ C.H.P. Kadıköy Halkevi Konser Davetiyesi, Dr. Orhan Özacun Arşivi.

¹⁴⁶ C.H.P. Kadıköy Halkevi Konser Davetiyesi, Dr. Orhan Özacun Arşivi.

¹⁴⁷ C.H.P. Kadıköy Halkevi Konser Davetiyesi, Dr. Orhan Özacun Arşivi.

¹⁴⁸ C.H.P. Kadıköy Halkevi Konser Davetiyesi, Dr. Orhan Özacun Arşivi.

¹⁴⁹ C.H.P. Kadıköy Halkevi Konser Davetiyesi, Dr. Orhan Özacun Arşivi.

¹⁵⁰ C.H.P. Kadıköy Halkevi Konser Davetiyesi, Dr. Orhan Özacun Arşivi.

¹⁵¹ Cumhuriyet, 08 Ocak 1945 (No:7322).

¹⁵² C.H.P. Kadıköy Halkevi Konser Davetiyesi, Dr. Orhan Özacun Arşivi.

¹⁵³ C.H.P. Kadıköy Halkevi Konser Davetiyesi, Dr. Orhan Özacun Arşivi.

¹⁵⁴ C.H.P. Kadıköy Halkevi Konser Davetiyesi, Dr. Orhan Özacun Arşivi.

¹⁵⁵ Tanin, 17 Şubat 1945, s.4.

¹⁵⁶ C.H.P. Kadıköy Halkevi Konser Davetiyesi, Dr. Orhan Özacun Arşivi.

¹⁵⁷ C.H.P. Kadıköy Halkevi Konser Davetiyesi, Dr. Orhan Özacun Arşivi.

¹⁵⁸ C.H.P. Kadıköy Halkevi Konser Davetiyesi, Dr. Orhan Özacun Arşivi.

ve Lilian Marango-piyanist)¹⁵⁹; 23 Mayıs 1945-keman ve piyano konseri (Anna Logotheti-piyano, Fifi Hacıdemetridais-keman)¹⁶⁰; 30 Mayıs 1945-Andor Unghvar'ın (Rosita Ventura'nın katılımıyla) piyano resitali¹⁶¹; 6 Haziran 1945 tarihli violonsel konseri (Maria Vasilyades-piyano, Feyha Talay)¹⁶²; 04 Kasım 1945-Mari Üstad'ın piyano resitali¹⁶³; 16 Kasım 1945-Dr. F. Schadler'in piyano resitali¹⁶⁴; 14 Aralık 1945-Andor Unghvari tarafından verilen piyano resitali¹⁶⁵; 22 Aralık 1945 tarihinde Hulusi Öktem yönetiminde "Yaylı Sazlar Orkestrası ve Piyano Refakatinde Koro Konseri" (Solistler: Meliha Oktay, Vedii Tosuncuk, İbrahim Beykonot, Celal Esat Arseven)¹⁶⁶; 10 Şubat 1946-Yunan sanatçılarının Veda Konseri¹⁶⁷; 12 Şubat 1946-Ferdi Von Statzer'in piyano resitali¹⁶⁸; 19 Şubat 1946 tarihinde Prof. Ferdi Von Statzer ve Emine Erel'in verdikleri resital¹⁶⁹; 15 Mart 1946 tarihinde Adnan Bozcalı'nın piyano resitali¹⁷⁰; 09 Mart 1946 tarihli "Keman-Piyano Resitali" (Nuriddin Şazi Kösemihal-keman; Piraye Tüzüner-piyano)¹⁷¹; 12 Mart 1946 tarihinde Ferdi Von Statzer'in "Fr. Chopin Resitali"¹⁷²; 26 Nisan 1946 tarihinde Necla Tarcan'ın piyano resitali¹⁷³; 10 Mayıs 1946 tarihinde kemanda Semih Argeso, Hamit Alacalıoğlu, H. Hanesyan ve Şeref Arel tarafından verilen "Kuarter Konseri"¹⁷⁴; 12 Mayıs 1946 tarihinde verilen "Keman Resitali" (Ömer Refik Yaltkaya-piyano; Ali Sezin-keman)¹⁷⁵; 24 Mayıs 1946 tarihinde Paul Lunitch tarafından verilen "Piyano Resitali"¹⁷⁶; 30 Mart 1947 tarihinde Semih Argeşo, Hamit Alacıoğlu, Harutyun Hanesyan ve Gabrielle Copello'dan oluşan yaylı sazlar kuarteti tarafından Cemal Reşit Rey'in katılımı ile verilen konser¹⁷⁷; 22 Kasım 1948 tarihinde Devy Erlich

¹⁵⁹ C.H.P. Kadıköy Halkevi Konser Davetiyesi, Dr. Orhan Özacun Arşivi.

¹⁶⁰ C.H.P. Kadıköy Halkevi Konser Davetiyesi, Dr. Orhan Özacun Arşivi.

¹⁶¹ C.H.P. Kadıköy Halkevi Konser Davetiyesi, Dr. Orhan Özacun Arşivi.

¹⁶² C.H.P. Kadıköy Halkevi Konser Davetiyesi, Dr. Orhan Özacun Arşivi.

¹⁶³ C.H.P. Kadıköy Halkevi Konser Davetiyesi, Dr. Orhan Özacun Arşivi.

¹⁶⁴ C.H.P. Kadıköy Halkevi Konser Davetiyesi, Dr. Orhan Özacun Arşivi.

¹⁶⁵ C.H.P. Kadıköy Halkevi Konser Davetiyesi, Dr. Orhan Özacun Arşivi.

¹⁶⁶ Tanin, 22 Aralık 1945, s.4; C.H.P. Kadıköy Halkevi Konser Davetiyesi, Dr. Orhan Özacun Arşivi.

¹⁶⁷ Tanin, 05 Şubat 1946, s.5.

¹⁶⁸ Tanin, 11 Şubat 1946, s.4.

¹⁶⁹ Tanin, 17 Şubat 1946, s.6.

¹⁷⁰ C.H.P. Kadıköy Halkevi Konser Davetiyesi, Dr. Orhan Özacun Arşivi.

¹⁷¹ C.H.P. Kadıköy Halkevi Konser Davetiyesi, Dr. Orhan Özacun Arşivi.

¹⁷² C.H.P. Kadıköy Halkevi Konser Davetiyesi, Dr. Orhan Özacun Arşivi.

¹⁷³ C.H.P. Kadıköy Halkevi Konser Davetiyesi, Dr. Orhan Özacun Arşivi.

¹⁷⁴ C.H.P. Kadıköy Halkevi Konser Davetiyesi, Dr. Orhan Özacun Arşivi.

¹⁷⁵ C.H.P. Kadıköy Halkevi Konser Davetiyesi, Dr. Orhan Özacun Arşivi.

¹⁷⁶ C.H.P. Kadıköy Halkevi Konser Davetiyesi, Dr. Orhan Özacun Arşivi.

¹⁷⁷ Cumhuriyet, 28 Mart 1947, s.3.

(Amerikalı keman virtüözü) ve Ferdi von Statzer'in (piyanist) katılımıyla gerçekleşen konser¹⁷⁸; 10 Ocak ve 16 Ocak 1949 tarihlerinde Anita Jongejans'ın (ses sanatçısı), Mithat Fenmen (piyanist) ile Orhan Borar'ın (viyolonist) katılımıyla gerçekleştirdiği konserler¹⁷⁹; 16 Ağustos 1949'da Semiha Berksoy'un verdiği konser¹⁸⁰; 11 Ocak 1950'de Sabahattin Akyol'un "Şan Konseri" (piyanoda Vecihe Koray eşlik etmiştir)¹⁸¹; 29 Ocak 1950'de Gülten Pnuçeli ve Gülseren Sadak tarafından verilen "Şan ve Piyano Resitali"¹⁸²; 21-24 Şubat 1950'de Prof. Necdet Remzi Atak'ın (Ankara Devlet Konservatuvarı Öğretim Üyesi) keman konseri¹⁸³; Profesör Andor Unghvari'nin 15 Mart 1950 tarihli Piyano Resitali¹⁸⁴.

Sosyal Yardım Şubesi

Sosyal Yardım Şubesi'nin ilk başkanı, Kadıköy Halkevi'nin ilk komitesinde de görev alan Burhanettin Yenisey'dir. Ziya Tanguç, Ali Haydar Barşal, Kemal Alkan, İzzet Taner, İffet Oruz, Mehmet Emin Karalı, Nuri Torunoğlu, Sabri Onur, Süha İmsık, Perran Menemencioğlu ve Muzaffer Mahruki ise çeşitli dönemlerde üye olarak görev almışlardır¹⁸⁵.

1935 yılında şubede 31 üye bulunmaktaydı¹⁸⁶. 1936 yılında şube yönetimi, Hakkı Şinasi Erel (Başkan ve H.Y.K. Üyesi-Milletvekili ve Doktor), M. Emin (Üye-Memur), İzzettin (Üye-Doktor), İsmail Kapan (Üye), Kemal Algan'dan (Üye-Emekli Subay) oluşmuştur. 1936 yılında şubedeki üye sayısı

¹⁷⁸ Bu konser Kadıköy Halkevi yararına düzenlenmiştir (**Akşam**, 21 Kasım 1948 [No:10813], s.5; **Akşam**, 22 Kasım 1948 [No:10814], s.3; **Akşam**, 23 Kasım 1948 [No:10815], s.3). Kadıköy'de yoğun ilgiye neden olan bu konser, Pugnani, Bach, Paganini, Mozart ve Bavel'in eserlerinden oluşmuştur (**Akşam**, 23 Kasım 1948 [No:10815], s.3). Kadıköy Halkevi 1948 yılı sonlarında İstanbul'u ziyaret eden tanınmış yabancı müzisyenleri Kadıköy ve Üsküdar semtleri halkına dinletmeyi planladığından her hafta müzik müsamereleri düzenlemiştir. Halkevinin düzenlediği bu konserler büyük rağbet görmüştür. Amerikalı keman virtüözü Devy Erlich'in verdiği konserden sonra, tanınmış keman virtüözü Renato de Barbieri Halkevi yararına bir konser vermiştir (**Akşam**, 2 Aralık 1948 [No:10824], s.3).

¹⁷⁹ **Akşam**, 10 Ocak 1949 (No:10863), s.3.

¹⁸⁰ "Semiha Berksoy'un şan konseri", **Akşam**, 20 Ağustos 1949 (No:11083), s.4. Bu konserde Beethoven, Schuman, Brahms, Straus ve Wagner'den seçilmiş parçalarla, Tosca, Carmen ve Cavalang Rusticana'dan arylar dinlenmiş ve sanatkara piyanoda Vecihe Koral eşlik etmiştir.

¹⁸¹ **Akşam**, 10 Ocak 1950 (No:11223), s.3.

¹⁸² **Cumhuriyet**, 29 Ocak 1950 (No:9149), s.3.

¹⁸³ **Akşam**, 21 Şubat 1950 (No:11265), s.3.

¹⁸⁴ **Akşam**, 14 Mart 1950 (No:11286), s.3; **Cumhuriyet**, 14 Mart 1950 (No:9193), s.2.

¹⁸⁵ **Kadıköy Halkevinin 1935-1943 Yılı Çalışmaları**, s.22.

¹⁸⁶ 7 Doktor, 24 Memur üyenin 9'u kadındır (Orhan Özacun, a.g.t., s.218).

90 kişi idi¹⁸⁷. 1937 yılında ise yönetim, Reşat Köksal (Başkan ve H.Y.K. Üyesi-Hakim), Mihri (Üye), Ziya Tonguç (Üye-Emekli Mühendis), Ali Haydar Bursal (Üye-Öğretmen), Kemal Algan'dan (Üye-Emekli Subay) oluşmuştur ve üye sayısı 97'ye ulaşmıştır. 1938'de ise şube, Ramiz Bakanoğlu (Başkan ve H.Y.K. Üyesi-Avukat), Mihri (Üye), Ziya Tonguç (Üye-Mühendis) ve Ali Haydar Bursal'dan (Üye-Öğretmen) oluşan bir kurulla yönetilmiştir. Üye sayısı da 313'ü bulmuştur. 1938 yılının ikinci yarısında şube yönetimi, Daniş Derlen (Başkan ve H.Y.K. Üyesi-Memur), Kemal Alkan (Üye-Emekli), İzzet (Üye-Doktor), Mehmet Emin (Üye-Memur) ve Nuri'den (Üye-Memur) ibaret 5 kişilik bir kuruldan oluşmuştur¹⁸⁸. 9 Mart 1939 tarihinde gazetelere verilen ilanlar ile Kadıköy Halkevi'nin Sosyal Yardım Şubesinin seçimlerinin 14 Mart 1939 Salı saat:19.00'da yapılacağı duyurulmuş ve üyelerin gelmeleri istenmiştir¹⁸⁹. Ancak seçimlerin yapılamamasından dolayı olsa gerek, 23 Mart 1939'da gazetelere yeniden ilan verilerek, üyelerin gelmeleri istenmiş ve seçim tarihi 28 Mart Salı saat 19.00 olarak bildirilmiştir¹⁹⁰. Burhanettin Yenisey, Daniş Derlen, Ramiz Bakanoğlu, Rana Sani Yaver gibi isimlerden sonra 1943 yılında şube başkanlığını Vicdan Morali üstlenmiştir. Üyeler ise Muzaffer Mahruki, Nurettin Tanfer ve Hüsniye Birge'den oluşmuştur¹⁹¹. 1945 yılında şube başkanlığında Muzaffer Mahruki bulunmuştur¹⁹².

Kadıköy Halkevi'nin ilk kuruluş sürecinde Sosyal Yardım Şubesi bütçe ödeneği yeterli olmadığı için büyük bir faaliyet gösterememişti. Öte yandan, Kadıköy'de Halk Partisi himayesinde uzun bir zamandan beri çalışmakta olan Kadıköy Fukaraperver Cemiyeti kendi genel kurulunun kararı ile Sosyal Yardım Şubesine katılmıştır. Bu birleşme şubenin çalışmalarına büyük bir olanak sağlamıştır¹⁹³. Cemiyetin bu şubeye devrettiği 990 kûsur lira ile fakirlere yardıma başlanmış ve yeni gelirler bulunarak dispanserin kuvvetlendirilmesine çalışılmıştır. Şubeye başvuran yoksulların her gün gelen doktorlar tarafından

¹⁸⁷ Üyeler, 1 Avukat, 15 Doktor, 1 Öğretmen, 2 Tüccar, 57 İşçi ve 2 Sanatkardan oluşuyordu. Bunlardan 12'si kadındı. Şube 1936 yılında 25 defa toplanmıştır (Orhan Özacun, a.g.t., s.219).

¹⁸⁸ Şube 1937'de 27 kez toplanmıştır. Üyelerin 12'si kadındır. 1938'de ise üyeler 4 Avukat, 23 Doktor, 2 Eczacı, 3 Mühendis, 18 Öğretmen 12 Sanatkar, 11 Çiftçi, 93 Memur, 57 işçi, 90 diğer meslek mensuplarından oluşmuştu. Salı günleri 47 defa toplanan şubenin kadın üye sayısı 32'ye çıkmıştır (Orhan Özacun, a.g.t., s.219-220).

¹⁸⁹ **Cumhuriyet**, 9 Mart 1939 (No:5322), s.8; **Akşam**, 9 Mart 1939 (No:7324), s.4.

¹⁹⁰ **Akşam**, 23 Mart 1939 (No:7338), s.4.

¹⁹¹ **Kadıköy Halkevinin 1935-1943 Yılı Çalışmaları**, s.10,22.

¹⁹² Orhan Mete, "Kadıköy Halkevini Ziyaret", **Tanin**, 1 Temmuz 1945 (No:4453-661), s.8.

¹⁹³ Orhan Özacun, a.g.t., s.218; **Halkevlerinin 1935 Senesi Faaliyet Raporları Hülasesi**, s.78; **Kadıköy Halkevi 1935-1938**, s.16.

parasız muayeneleri yapılmış ve yine parasız ilaçları verildiği gibi, ekmek ve kömür dağıtımı suretiyle de kendilerine yardım edilmiştir.

Halkevi bütçesinden şube için ayrılmış bir para olmadığından, şube çeşitli yollardan sağladığı gelirle kendisine başvuran yoksulların her türlü gereksinimlerini karşılamak için büyük çaba göstermiştir. Elde mevcut bir dispanser ve çevrede bulunan doktorların yardımı ile yoksulların muntazam muayeneleri yapılmış, ilaçları para alınmadan temin edilmiştir. Şube tarafından her ay 100 aileye muntazam ekmek ve kış dolayısıyla 1000 kilo kuru erzak dağıtılmıştır. Şube, bunların yanı sıra kömür de dağıtarak üzerine düşen ödevi başarmaya çalışmıştır¹⁹⁴.

1943 yılına gelinceye kadar çalışmalarını sürekli geliştiren şube tarafından, Kadıköy'de ihtiyaç duyanlara 74.317 kg. yiyecek, 16.117 kg. ekmek, 7863 kg. yakacak, 4000 kg. süt, 700 kg. hurma, 200 konserve, 963 takım giyecek verilmiş ve bunların yanı sıra 14.030 fakir hasta muayene edilerek, 55 kg. ilaç ve 314.42 liralık ilaç parası dağıtılmıştır. Bunlara ek olarak 386 liralık nakdi yardım yapılmış ve 3360 öğrenciye yemek verilmiştir¹⁹⁵. 1945 yılının ilk altı ayında 703 hasta evin dispanserinde muayene ve tedavi edilmiştir. Aynı zaman dilimi içinde 7200 kişi, yoksul halk için açılan aşhaneden yemek almıştır. Ayrıca bu komite, 1945 yılına kadar, 20 öğrenciye düzenli bir şekilde 120 lira yardımda bulunmuştur. Bu sosyal yardım faaliyetleri evin tahsisatından değil, büyük ölçüde bu kolun kendi olanakları ile yarattığı kaynaklardan karşılanarak yürütülmüştür¹⁹⁶.

Sonuç olarak, çalışma alanı Erenköy ve Bostancı da dahil olmak üzere bütün kazadan oluşan bu şube iki önemli misyonu yerine getirmiştir. Bunlardan biri dispanserler açmak suretiyle yoksullara bakmak, parasız ilaç vermek ve aşı yapmaktır. Diğeri ise toplanan yardım paraları ile yoksullara ekmek, kışlık zahire kömür ve giyecek temin etmektir¹⁹⁷. Bu şube, haftada dört gün sıcak

¹⁹⁴ 1938 sonlarında dispanserde hizmete devam eden doktorlar: Dr. Hayri Ömer, Dr. Derviş Kadri, Dr. Hamdi Kasım, Dr. İskender, Dr. Ethem Babacan ve Dr. Atıf'dı. Aynı dönemde yoksullara her ayın ilk günü markalar verilmek sureti ile et, ekmek, erzak ve yakacak teminine devam edilmiştir (Orhan Özacun, a.g.t., s.218-220). 1943 yılında ise, Muzaffer Dilemre, İhsan Karlıklı, Hayri Ömer, Reşat Ali Uluğ, Panayotidis, Prof. Muhittin Erel, Nazım Bekir, Nuri Berger (operatör), Diş Hekimi Muammeri Bedri Gürsoy, Sedat ve A. Eren'den oluşan doktor kadrosu görevine devam etmekteydi (**Kadıköy Halkevinin 1935-1943 Yılı Çalışmaları**, s.22-23).

¹⁹⁵ **Kadıköy Halkevinin 1935-1943 Yılı Çalışmaları**, s.22.

¹⁹⁶ Orhan Mete, "Kadıköy Halkevinin Ziyaret", **Tanin**, 1 Temmuz 1945 (No:4453-661), s.8.

¹⁹⁷ **Kadıköy Halkevinin 1935-1943 Yılı Çalışmaları**, s.21-22. Şube para sağlamak için bazı etkinlikler düzenlemiştir. Nitekim 24 Haziran 1939'da Cumhuriyet gazetesinde verilen ilanla

yemek dağıtılan bir aşevi açma başarısını da göstermiştir¹⁹⁸. Şubenin Erenköy'deki kolu topladığı para ile o çevrenin fakir ailelerine yardımlarda bulunmuştur¹⁹⁹. Erenköy'deki şubeye bağlı bu heyet uzun yıllar yoksul halka kömür, yiyecek, ekmek dağıtmış, ayrıca hayırsever doktorların yardımlarıyla yoksul hastalara parasız bakılmıştır²⁰⁰.

Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi

Kadıköy Halkevi'nin kuruluşundan itibaren faaliyet gösteren bu komitenin üyeleri, işlevi gereği genellikle öğretmenlerden oluşmuştur²⁰¹. 1935 yılında şubedeki üye sayısı 9 kişi idi²⁰². 1936 yılında şube, Niyazi Tevfik Yükselen (Başkan ve H.Y.K. Üyesi-Öğretmen)²⁰³, Daniş Derlen (Üye-Memur), Ferit Olcay'dan (Üye-Memur) ibaret 3 kişilik bir kurulla yönetilmiştir. Bu yıl üye sayısı 20 kişiye yükselmiştir. 1937 yılında şube, ayrılan üye Daniş

Kadıköy Halkevi Sosyal Yardım Şubesinin fakirlerin kışlık ihtiyaçlarını temin için tertip edilen "Kır Balosu"nun 8 Temmuz Cumartesi akşamı Fenerbahçe'de bir bahçede gerçekleşeceği duyurulmuştur (**Cumhuriyet**, 24 Haziran 1939 [No:5429], s.5). Bu balonun ilanı 30 Haziran (**Cumhuriyet**, 30 Haziran 1939 [No:5435], s.6) ve 7 Temmuz tarihlerinde yeniden tekrarlanmış, sonra programa Münir Nureddin Selçuk'un da katılacağı ve balonun sabaha kadar neşe içinde devamı için her türlü tedbirin alındığı halka ilan edilmiştir (**Cumhuriyet**, 7 Temmuz 1939 [No:5443], s.2). Ayrıca Sosyal Yardım Kolu yararına 6 Mayıs 1944 tarihinde Opera Sineması'nda bir müsamare düzenlenmiştir ("Kadıköy Merkez Nahiyesine bağlı Rasimpaşa Ocağı tarafından 20 Ocak 1944 tarihinde Opera Sineması'nda verilmek üzere tertip olunan ve idari sebepler dolayısıyla yapılamayan müsamereye aid biletlerin 6 Mayıs 1944 tarihli Cumartesi gecesi verilecek müsamere biletleri ile değiştirileceğinden ve 30 Nisan 1944 tarihine kadar ibraz edilmeyen biletler de hükümsüz olacağından bu müsamere için bilet almış olanların biletlerini değiştirmek üzere her gün öğleden sonra Halkevi İdare Müdürlüğüne müracaatleri rica olunur." **Cumhuriyet**, 20 Nisan 1944, s.2). Ayrıca 13 Nisan 1946 tarihinde de seçkin bir komite tarafından Sosyal Yardım Kolu yararına bir balo düzenlenmiştir (**Tanin**, 10 Nisan 1946, s.3). Bunlardan başka, 17 Mayıs 1946 tarihinde Sosyal Yardım Şubesi yararına Viyolonist Robert Soetens ve Suzane Roche (piyanoda eşlik etmiştir) tarafından klasik müzik konseri verilmiştir (**C.H.P. Kadıköy Halkevi Konser Davetiyesi**, Dr. Orhan Özacun Arşivi). 15 Mart 1947 günü akşamı Kadıköy Halkevi Sosyal Yardım Kolu yararına, kostümlü "Güzel Sanatlar Gecesi" yapılmıştır (**Cumhuriyet**, 11 Şubat 1947, s.2). Kadıköy Halkevinde, 29 Nisan 1948 tarihinde ses sanatkarı Necmi Rıza Ahıskan, Sosyal Yardım Kolu yararına bir konser vermiştir (**Akşam**, 27 Nisan 1948 [No:10608], s.3). Kadıköy Halkevi Sosyal Yardım Kolu, Kalamış kulübünde 19 Eylül 1948'de danslı bir müsamere düzenlemiştir. Bu müsamereye Münir Nurettin Selçuk, yeni ve tam bir programla katılmıştır (**Akşam**, 17 Eylül 1948 [No:10750], s.7).

¹⁹⁸ Kadıköy Halkevinin 1935-1943 Yılı Çalışmaları, s.22.

¹⁹⁹ Orhan Özacun, a.g.t., s.220.

²⁰⁰ Kadıköy Halkevinin 1935-1943 Yılı Çalışmaları, s.22.

²⁰¹ Kadıköy Halkevinin 1935-1943 Yılı Çalışmaları, s.23-24.

²⁰² Üyeler, 5 Öğretmen ve 4 Memurdan oluşuyordu (Orhan Özacun, a.g.t., s.220).

²⁰³ Bu şubenin reisliğini uzun yıllar Niyazi Tevfik Yükselen üstlenmiştir (**Kadıköy Halkevinin 1935-1943 Yılı Çalışmaları**, s.24).

Derlen'in yerine Turgut Toralı (Memur) alınarak, aynı kadro ile yönetilmiştir. 1938 yılında ise, şube bu kez Turgut Toralı'nın yerine Sadri (Memur) alınarak, aynı kadro ile idare edilmiştir. Yılın ortasında üyelerden Sadri ayrılmış, yerine Salim Türker (Tüccar) seçilmiştir. 1938'de şubede 44 üye bulunmaktaydı²⁰⁴. 9 Mart 1939 tarihinde gazetelere verilen ilanlar ile Kadıköy Halkevi'nin Halk Dersleri ve Kurslar Şubesinin seçimlerinin 16 Mart 1939 Salı saat 19.00'da yapılacağı duyurulmuş ve üyelerin gelmeleri istenmiştir²⁰⁵. Ancak seçimlerin yapılamamasından olsa gerek, 23 Mart 1939'da gazetelere yeniden ilan verilerek üyelerin gelmeleri istenmiş ve seçim tarihi 31 Mart Cuma saat 19.00 olarak ilan edilmiştir²⁰⁶.

Çeşitli zamanlarda Süheyl Arısoy, Harun Bey ve Mahir Uz gibi isimlerin üye olarak görev aldığı bu şube, 1943 yılında Hasip Dinçsoy'un başkanlığında Mahir Uz ve Harun Bey'den oluşan bir kurulla yönetilmiştir²⁰⁷.

Kurslar Şubesi, kuruluş yıllarında, kira ile tutulan bir dershanede dersleri parasız olarak vermiştir. Bu dersler²⁰⁸, öğrencilerin buldukları düzeye göre ikişer veya üçer sınıfa ayrılarak, her gün saat dörtten sonra ara verilmeksizin birer saat olmak üzere düzenlenmiştir. Bundan başka, bütünlemeye kalan ortaokul ve lise öğrencilerini sınava hazırlamak için bütünleme kursları açılmıştır²⁰⁹. Bu çerçevede içinde, yabancı dil kurslarının yanında, bütünlemeye

²⁰⁴ 1936'da şube 27 kez toplanmıştır. Üye sayısı; 11 öğretmen, 9 işçiden oluşmuştu. Bunların 5'i kadındı. 1937 yılında şube 26 kez; 1938 yılında ise, 30 defa toplanmıştır. 1938'de şube üyeleri 3 Avukat, 3 Doktor, 13 Öğretmen, 3 Sanatkar, 15 Memur ve 7 diğer meslek sahiplerinden oluşmuştu. Üyelerin 7'si kadındı. 1938 yılında şube toplantılarını Cumartesi günleri yapmıştır (Orhan Özacun, a.g.t., s.221-222).

²⁰⁵ **Cumhuriyet**, 9 Mart 1939 (No:5322), s.8; **Akşam**, 9 Mart 1939 (No:7324), s.4.

²⁰⁶ **Akşam**, 23 Mart 1939 (No:7338), s.4.

²⁰⁷ **Kadıköy Halkevinin 1935-1943 Yılı Çalışmaları**, s.10,24.

²⁰⁸ 1935 yılında yabancı dil derslerini veren öğretmenler: A. Niyazi Dalibar-Fransızca, Ali Haydar Bursal-Fransızca, Samime-Fransızca; Kristinus-Almanca; Süreyya-İngilizce, Saib-İngilizce; Eziyo Nicoletti-İtalyanca (Orhan Özacun, a.g.t., s.220).

²⁰⁹ Yine 1935 yılında, 15 Temmuz-15 Eylül arasındaki bütünleme dersleri ve bu dersleri veren öğretmenler şunlardı: Kimya (Kutsi); Tarih (Niyazi Tevfik); Nebatat, Hayvanat, Arz (Hadi); İngilizce (Süreyya); Coğrafya (Zehra); Fen bilgisi (Ferit ve Binzet); Riyaziye (Kemal, M. A. Nasfet ve Semiha); Biyoloji (Halit); Fransızca (Haydar Bursal); Fizik (Sabri); Öz Türkçe (Celal Esat Arseven). Öğrenciler için özel bir defter açılarak fotoğrafları, nüfus ve adres kayıtları yapılmak suretiyle dershanelerin kontrolü temin edildiği gibi, bir memur konularak sınıf düzeni de sağlanmıştır. Bu derslere devam eden öğrenci toplamı 500'ü aşkındır. Bunlardan çoğu başarıyla sınıflarını geçmişler ve tatil mevsimini de başıboş değerlendirmemişlerdi. Kadıköy çevresinde büyük bir ilgi uyandıran bu derslerden dolayı öğrencilerin ailelerinden birçoğu gerek yazı ve gerek sözlü olarak Halkevine müracaatla minnettarlıklarını sunmuşlardır. 1936 yılında, yine kira ile tutulan bir dershanede İngilizce, Fransızca, Almanca, Rusça, İtalyanca, Matematik, Resim, Heykel derslerine devam edilmiştir. Bu kurslara 279

kalan öğrencilerin sınıflarını geçebilmeleri için büyük çaba gösterilmiştir²¹⁰. İlk aşamada kurulan bu düzen sonraki yıllarda da benzer bir şekilde sürdürülmüştür²¹¹.

Halk Dershaneleri ve Kurslar şubesi, yabancı dil ve ikmal kursları gibi faaliyetlerinin yanı sıra tahsil yaşını geçmiş ancak okuma yazma öğrenmemiş olanlar için halk dershaneleri açmış ve bu dershanelere devam edenlere okuma, yazma, hesap öğretildikten sonra imtihan sonunda başarılı olanlara sertifika dağıtmıştır. Ayrıca uygulamalı elektrikçilik öğrenmek isteyenlere elektrik kursu açılmış ve buraya devam edenlere elektrik tesisatı vs. hakkında pratik bilgiler verilmiştir. Hayatlarını bankacılıkla kazanmak isteyen gençler için, bu branşla ilgili bir kurs açılmış ve gençler bu konuda çalışabilecek derecede bilgiyle donatılmıştır²¹². 1939 başında ise Çiçekçilik ve Şapkacılık kursları açılmıştır²¹³.

öğrenci devam etmiştir. 1937 yılında da İngilizce, Fransızca, Almanca, İtalyanca dersleri verilmiş, ayrıca bütünlemeye kalan öğrenciler için kurslar açılmıştır. 1938 yılında aynı düzende devam eden dersleri 9 öğretmen yürütmüştür. 1938'de kurslar ve öğrenci sayısı: Resim 20, Temsil 4, Heykel 12, Koro 90, Pişano 17, Keman 14, Mandolin 26, Fransızca 159, Almanca 118, İngilizce 124, İtalyanca 39'dur. Toplam 628 öğrenci kurslara katılmıştır (Orhan Özacun, a.g.e., s.220-222). Başka bir kaynağa göre, Halkevi'nin açılışından itibaren bu şubeye 800 kadar öğrenci kayıt yaptırmış ve 1935 Ekim ayından itibaren şube, iki İngilizce ve Fransızca, bir Almanca ile İtalyanca kursu açarak çalışmalarına devam etmiştir. Temmuz 1935'de ikmale kalan öğrenciler için kurslar açılmış, bu kurslardan bir ya da daha fazla derse devam eden öğrencilerin sayısı 350'yi geçmiştir (**Kadıköy Halkevi 1935-1938**, s.16).

²¹⁰ 1937 yılında bütünleme kurslarına devam eden öğrencilerin hepsi sınavlarını geçmiş ve velileri Halkevine gelerek teşekkür etmişlerdir. Bu sonuç Halkevinin bu kolunun başarısını göstermektedir (Orhan Özacun, a.g.e., s.222).

²¹¹ Temmuz 1939 tarihinde Kadıköy Halkevi'nde riyaziye, fizik, kimya, edebiyat, tarih, İngilizce, Almanca ve Fransızca derslerinde orta ve lise ikmal imtihanları kursları açılmıştır (**Cumhuriyet**, 23 Temmuz 1939 [No:5458], s.4). 1940 Haziran ayı sonlarında da ortaokul ve lise öğrencileri için matematik, fizik, kimya, tarih, coğrafya ve edebiyat dersleriyle ilgili kurslar düzenlenmiştir (**Cumhuriyet**, 22 Haziran 1940 [No:5788], s.4). Aynı kurslar, 1941 Temmuz'unda riyaziye, fizik, kimya, edebiyat, tarih, İngilizce, Almanca, Fransızca derslerini kapsayacak şekilde hayata geçirilmiştir (**Cumhuriyet**, 3 Temmuz 1941 [No:6071], s.4). 1943 Eylül'ünde hiç bilmeyenler, az bilenler ve bilenler için İngilizce, Almanca, Fransızca kursları (**Tanin**, 23 Eylül 1943, s.3); 20 Eylül 1943 tarihinde ise, İbrahim Hayri adlı bir öğretmen tarafından İngilizce kursu açılmıştır (**C.H.P. Kadıköy Halkevi Kurs İlanı**, Dr. Orhan Özacun Arşivi). Büyük ihtimal bu öğretmen İngilizce kursunu veren kişidir. 1945 yılında açılan Fransızca A, B - İngilizce A, B kursları, orta ve lise öğrencileri tarafından büyük ilgi görmüştür. Bu dönemde de bütünlemeye kalan öğrenciler için kimya, fizik, matematik kursları açılmıştır (Orhan Mete, "Kadıköy Halkevinin Ziyaret", **Tanin**, 1 Temmuz 1945 [No:4453-661], s.8). Ekim 1946'da İngilizceyi hiç bilmeyenlere, az bilenlere mahsus olmak üzere üç derece halinde kurslar açılmıştır (**Tanin**, 26 Eylül 1946, s.3).

²¹² **Kadıköy Halkevinin 1935-1943 Yılı Çalışmaları**, s.23; Orhan Mete, "Kadıköy Halkevinin Ziyaret", **Tanin**, 1 Temmuz 1945 (No:4453-661), s.8. 1940 Kasım tarihli Kadıköy

Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi'nde Kadıköy Halkevi'nin eski binasının yetersizliğine rağmen 1942 yılına kadar 3706 ders verilmiş ve bunlara 39.816 öğrenci katılmıştır. Halkevi'nin yeni binasının hizmete girmesiyle bu şube faaliyetlerini genişletme kararı almıştır²¹⁴. Nitekim Kadıköy Halkevi'nde, Kasım 1944 tarihinde akşam ticaret kursları²¹⁵, 1945'te ciltçilik, ziraat ve sağlık bilgileri kursları²¹⁶, 1948 Kasım başlarında ise Yapı Bilgisi Kursu açılmıştır²¹⁷.

Dil, Tarih, Edebiyat Şubesi

Halkevinin kuruluş tarihinden itibaren faaliyette bulunmuş şubelerden biridir. İlk çalışmalarına Tarih, Dil, Edebiyat şubesi olarak, 28 Kasım 1934 tarihinde başlamıştır. İlk komitede, şube reisi Kemal Cenab, üyeler ise Dr. Saim Ali Dilemre, M. Behçet Yazar, Dr. Süheyl Ünver, Ali Sedat, Memduh Yazıcı ve Nejat idi²¹⁸. 1935 yılında şubenin üye sayısı 19 olmuştur. 1936 yılında ise şube, Nihat Cemal (Şube Başkanı ve H.Y.K. Üyesi-Öğretmen)²¹⁹, Niyazi Erenbilge (Üye-Öğretmen), Mevhibe Kurdoğlu'ndan (Üye-Öğretmen) oluşan 3 kişilik bir kurulla yönetilmiştir. Şubenin üye sayısı bu yıl 21'e yükselmiştir. 1937 yılında şube, Niyazi Erenbilge, Memduh Yazıcı, Behçet Yazar ve Süheyl Ünver'den oluşan bir kurulla idare edilmiştir. Üye sayısı ise 28 kişi olmuştur. 1938'de şubenin yönetimi, Sıdika Atasagun (Üye-Öğretmen), Memduh Yazıcı (Üye-Öğretmen), Behçet Yazar (Üye-Öğretmen) ve Reşat Kaynar'dan (Üye-

Halkevi'nin okuma yazma kampanyası bu girişimler için tipik bir örnek oluşturmaktadır. Bu girişim çerçevesinde okuma yazma bilmeyenler için kurslar açılacağı duyurulmuş ve Kadıköy'den Bostancı'ya kadar tüm okuma yazma bilmeyenler davet edilmiştir. Bu kampanya için önemli bir nokta okuma kitabı, kalem, kağıt gibi araç gereçlerin Halkevi tarafından ücretsiz olarak verileceğinin ilan edilmesiydi (**Son Posta**, 21 Teşrin-i Sani 1940 [No:3706], s.2).

²¹³ **Cumhuriyet**, 1 İkinci Kanun 1939 (No:5261), s.8. 9 Ocak 1939 Pazartesi günü saat 13.00'te Çiçekçilik ve 16 Ocak 1939 Pazartesi günü Şapkacılık kursu açılacağı duyurulmuştur. Bu konulara ilgisi bulunan, kaydolmak isteyenlerin her gün saat 09.00'dan 12.00'ye veya 14.00'ten 18.00'e kadar ikişer fotoğraf ile idare memurluğuna müracaatları istenmiştir.

²¹⁴ **Kadıköy Halkevinin 1935-1943 Yılı Çalışmaları**, s.23-24.

²¹⁵ Eğitimin halkevinde haftada üç gün saat 17.30'dan 19'a kadar devam edeceği ve öğrencilere mesleki dersler okutulacağı ilan edilmiştir. Bunun yanı sıra, altı ay sonra yapılacak imtihanda başarılı olanlara diploma verileceği ve kursları Ticaret Okulu öğretmenlerinin idare edeceği açıklanmıştır (**Cumhuriyet**, 16 İkinci Teşrin 1944, s.2). 1945 yılında Ticaret kurslarına devam edilmiştir (Orhan Mete, "Kadıköy Halkevinin Ziyaret", **Tanin**, 1 Temmuz 1945 [No:4453-661], s.8).

²¹⁶ Orhan Mete, "Kadıköy Halkevinin Ziyaret", **Tanin**, 1 Temmuz 1945 (No:4453-661), s.8.

²¹⁷ **Akşam**, 3 Kasım 1948 (No:10795), s.7.

²¹⁸ **Kadıköy Halkevinin 1935-1943 Yılı Çalışmaları**, s.15.

²¹⁹ Başka bir kaynakta isim Nihat Cemal olarak verilmiştir (**Kadıköy Halkevinin 1935-1943 Yılı Çalışmaları**, s.15).

Öğretmen) oluşmuştu²²⁰. 9 Mart 1939 tarihinde gazetelere verilen ilanlar ile Kadıköy Halkevi'nin Dil, Tarih, Edebiyat Şubesinin, 16 Mart 1939 Salı saat:19.00'da seçimlerinin yapılacağı duyurulmuş ve üyelerin gelmeleri istenmiştir²²¹. Ancak, 23 Mart 1939'da gazetelerde bu ilan tekrarlanmış ve yeniden üyelerin gelmeleri istenmiş, seçim tarihi olarak, 31 Mart Cuma (saat 19.00) bildirilmiştir²²².

1943 yılına kadar Nihat (ya da Nahit) Cemal, Samih Fethi ve İffet Oruz şube başkanlığında bulunmuşlardır. Bu süre içinde çeşitli dönemlerde Saim Ozanoğlu, Güzin Dinçsoy ve Müştak Erenus da üye olarak görev almışlardır. 1943'de ise şube İffet Halim Oruz'un başkanlığında Müştak Erenus ve Güzin Dinçsoy'dan oluşan bir kurul tarafından yönetilmiştir²²³.

İlk aşamada, Kadıköy çevresinde bulunan bütün ortaokul ve liselerdeki Dil, Tarih ve Felsefe öğretmenleri Dil, Tarih, Edebiyat Şubesine davet edilerek, toplantılar yapılmış ve bu toplantılarda öz Türkçe'nin yayılması için kararlar alınmış; bunun için öz Türkçe dersleri açılmış ve Halkevi Başkanı tarafından bu derslerin verilmesine başlanmıştır. 1938'de ise, şube tarafından yürütülen çalışmalarla, her ayın ilk Çarşamba günü çevredeki İlk, Orta ve Lise öğretmenleri Halkevinde toplanarak, Dil, Tarih ve Edebiyat konuları üzerinde konuşulmuştur²²⁴. Ayrıca bu şube, Kadıköy tarihi hakkında bir kitap çalışması da başlatmıştır²²⁵. Bunların yanında, sanat geceleri düzenlenmesi; her ayın ilk Perşembe gecesi tanınmış sanatçıların kendi alanları ile ilgili konuşmalar yapmaları; tartışmalarda bulunulması ve bu organizasyonlar içinde konserler verilmesi için çeşitli faaliyetler gerçekleştirilmiştir²²⁶. Nitekim 1943 yılında Dil-Edebiyat Şubesi, "İnkılap Edebiyatı" kursu açmak için çalışmalarda

²²⁰ Üyeler, 1 Avukat, 4 Doktor, 9 Öğretmen ve 5 Memurdan oluşmuştu. Üyelerden 1 tanesi kadındı. Şube 1935 yılında 36 komite, 3 şube toplantısı yapmıştır. 1936 yılında bu şubede 3 Avukat, 4 Doktor, 11 Öğretmen, 3 İşçi üye olarak bulunmaktaydı. 1937'de kadın üye sayısı 5 olmuştur. 1938 yılında şubenin, 6 Avukat, 7 Doktor, 57 Öğretmen, 8 Sanatkar, 26 Memur ve 3 diğer meslek mensuplarından oluşan 107 üyesi vardı. Çarşamba günleri toplantı yapan şube, 1938 yılında 36 defa toplanmıştır. 1938 yılında başkan seçimi yapılmamıştır (Orhan Özacun, a.g.t., s.211).

²²¹ **Cumhuriyet**, 9 Mart 1939 (No:5322), s.8; **Akşam**, 9 Mart 1939 (No:7324), s.4.

²²² **Akşam**, 23 Mart 1939 (No:7338), s.4.

²²³ Tarih ve Müze Şubesi ayrılmadan önce, bu şubenin 107 üyesi (31 Kadın-76 Erkek) bulunmaktaydı. Şube ikiye ayrılınca Dil ve Edebiyat Şubesi'nde 31 üye (3 Kadın-28 Erkek) kalmıştır (**Kadıköy Halkevinin 1935-1943 Yılı Çalışmaları**, s.10,15).

²²⁴ **Halkevlerinin 1935 Senesi Faaliyet Raporları Hülasesi**, s.78; Orhan Özacun, a.g.t., s.211.

²²⁵ **Kadıköy Halkevinin 1935-1943 Yılı Çalışmaları**, s.15-16.

²²⁶ **Kadıköy Halkevinin 1935-1943 Yılı Çalışmaları**, s.16.

bulunmuştur. Bu etkinlik çerçevesinde, Türk Edebiyatının hamleleri ile ilgili tezlerin değerlendirilmesi; bunlardan seçilen örneklerin belirlenen gecelerde halka gösterilmesi ve devir devir şiir, nesir parçaları okunması planlanmıştır²²⁷. Bu arada şube çeşitli şiir ve nesir yarışmaları da yapmıştır²²⁸.

Kadıköy Halkevi, halkın aydınlatılması için konferanslar düzenlemiştir. Bunlar 18 Şubat 1935 tarihinde başlamış ve haftada bir defa olmak üzere 3 Haziran 1935 tarihine kadar devam etmiştir²²⁹. 1935 yılında Kadıköy Halkevi'nde 24 konferans verilmiş ve bu konferanslara 1067 dinleyici gelmiştir. 1937 yılında ise 15 konferans düzenlenmiş ve bunları 1440 dinleyici takip etmiştir²³⁰.

Dil, Tarih, Edebiyat Şubesinin konferans faaliyetleri, bu görevi Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesinden devraldıktan sonra ve özellikle yeni binanın hizmete girmesinin ardından zamanla artmıştır²³¹. 1935'ten 1942 sonuna kadar 205 konferans verilmiş ve bu konferanslara 48.901 dinleyici gelmiştir. Şube tarafından radyo aracılığı ile de çeşitli konferanslar düzenlenmiştir²³².

Konferanslar, Kadıköy Halkevi'nin toplumsal katkılarını ve bu katkının alanlarını gösteren önemli bir örnek oluşturmasının yanında, aydınların halk ile bir araya gelmeleri, halkı bilinçlendirme, entelektüel seviyesini yükseltme²³³, halkın dünya gelişmelerini takip edebilmesi ve halk sağlığı gibi farklı yönlerden ele alınarak, önemle üzerinde durulması gereken çalışmalardır. 1939 Ocak başlarında bu etkinlik için gerekli düzenlemeler yapılmış ve 12 Ocak 1939'dan tarihinden itibaren her Cuma akşamı saat 08.30'da konferanslar verileceği kamuoyuna duyurulmuştur. Bu ilanla, ilk konferansın 13 Ocak 1939 tarihinde Mesud Gürey tarafından "Amatör Tiyatrolar" konusunda verileceği açıklanmıştır²³⁴. Bu konferansın ardından, 20 Ocak 1939'da Dr. Şevket Salih

²²⁷ Tanin, 21 Eylül 1943, s.3.

²²⁸ Kadıköy Halkevinin 1935-1943 Yılı Çalışmaları, s.16.

²²⁹ Orhan Özacun, a.g.t., s.211.

²³⁰ Işıl Çakan, a.g.e., s.227-228.

²³¹ Kadıköy Halkevinin 1935-1943 Yılı Çalışmaları, s.16,25. Dil ve Edebiyat Şubesi tarafından nizamnameye uygun bir şekilde hazırlanan program doğrultusunda konferans günleri haftada ikiye (Pazartesi ve Perşembe günleri saat:16.30) çıkarılmıştır.

²³² Kadıköy Halkevinin 1935-1943 Yılı Çalışmaları, s.15-16. Bu raporun 27. sayfasında verilen tabloda aynı dönemi için konferans sayısı 218 olarak gösterilmiştir. Aradaki fark radyo aracılığı ile verilen konferansların da dahil edilmesinden ortaya çıkmış olabilir.

²³³ Kadıköy Halkevinin 1935-1943 Yılı Çalışmaları, s.25.

²³⁴ Cumhuriyet, 12 İkinci Kanun 1939 (No:5272), s.7; Akşam, 19 Kanun-u Sani 1939 (No:7278), s.4. Ayrıca, arzu edenlerin altı aylık matbu konferans listesini Halkevinden alabilecekleri veya isteyenlere gönderilebileceği duyurulmuştur.

tarafından verilecek olan, “Çocuk Bakımında Vitaminlerin Rolü”²³⁵ konulu konferans için gerekli hazırlıklar yapılmıştır. 27 Ocak 1939’da ise, Dr. Necmeddin Rıfat tarafından “Soğuktan korkmalı mı, korkmamalı mı” adlı bir konferans ve “Sihhi ve spora ait bir film” gösterimi düzenlenmiştir²³⁶. 1939 Şubatından itibaren düzenlemeleri yapılan konferanslar, tarih, konuşmacı ve konu sıralaması ile şu şekilde ele alınabilir: 10 Şubat 1939, Kemal Altan, “Türk ve Bizans Abideleri”²³⁷; 17 Şubat 1939, Halide Nusret, “Halk Edebiyatı”²³⁸; 24 Şubat 1939, Behçet Yazar, “Türk Edebiyatında Mizah”²³⁹; 3 Mart 1939, Tevfik Yükselen, “Asya Kaşifleri”²⁴⁰; 10 Mart 1939, Prof. Dr. Mahzar Nedim, “İleri Deniz Hukuku”²⁴¹; 24 Mart 1939, Muvaffak Uyanık (İstanbul Maarif Yardirektörü), “Açıkhava Terbiyesi”²⁴²; 31 Mart 1939, Sıdika Atasagun, “Trakya’nın Kültür ve Tarihi”²⁴³; 7 Nisan 1939, Şukufe Nihal, “Finlandiya İntibaları”²⁴⁴; 19 Mayıs 1939, Dr. Necmeddin Refail, “Şişmanlamalı mı zayıflamalı mı?”²⁴⁵; 26 Mayıs 1939, Dr. Kemal Cenab, “Neşe ve Hayat”²⁴⁶; 9 Şubat 1940, Dr. Muzaffer Dilemre, “Veremden Korunma”²⁴⁷; 16 Şubat 1940, Müştak Erenus, “Dünya Edebiyatından Şahsiyetler”²⁴⁸; 1 Mart 1940, Prof. Dr. Süheyl Ünver, “Hiddet”²⁴⁹; 8 Mart 1940, Halide Nusret Zorlutuna, “Nedim”²⁵⁰; 29 Mart 1940, Prof. Dr. Necmeddin Rıfat, “Şişmanlık ve Zayıflık”²⁵¹; 5 Nisan 1940, İzzet Mirant, “Kaçakçılık”²⁵²; 11 Nisan 1940, Doçent Hilmi Ziya Ülken, “Farabi”²⁵³; 13 Nisan 1940, Sabahaddin Kudret, “Yeni Şiir”²⁵⁴; 19 Nisan 1939,

²³⁵ **Akşam**, 20 Kanun-u Sani 1939 (No:7279), s.4.

²³⁶ **Cumhuriyet**, 26 İkinci Kanun 1939 (No:5286), s.8; **Akşam**, 26 Kanun-u Sani 1939 (No:7285), s.5.

²³⁷ **Akşam**, 9 Şubat 1939 (No:7296), s.4.

²³⁸ **Cumhuriyet**, 16 Şubat 1939 (No:5303), s.8; **Akşam**, 16 Şubat 1939 (No:7303), s.3.

²³⁹ **Akşam**, 23 Şubat 1939 (No:7310), s.4.

²⁴⁰ **Akşam**, 1 Mart 1939 (No:7316), s.4.

²⁴¹ **Akşam**, 8 Mart 1939 (No:7323), s.4.

²⁴² **Cumhuriyet**, 22 Mart 1939 (No:5335), s.9.

²⁴³ **Akşam**, 30 Mart 1939 (No:7345), s.10.

²⁴⁴ **Cumhuriyet**, 6 Nisan 1939 (No:5350), s.6.

²⁴⁵ **Cumhuriyet**, 17 Mayıs 1939 (No:5391), s.4.

²⁴⁶ **Cumhuriyet**, 24 Mayıs 1939 (No:5398), s.4.

²⁴⁷ **Cumhuriyet**, 20 Kanun-u Sani 1939 (No:5643), s.4

²⁴⁸ **Cumhuriyet**, 14 Şubat 1940 (No:5659), s.6.

²⁴⁹ **Cumhuriyet**, 27 Şubat 1940 (No:5672), s.4.

²⁵⁰ **Cumhuriyet**, 7 Mart 1940 (No:5681), s.4.

²⁵¹ **Cumhuriyet**, 26 Mart 1940 (No:5700), s.7.

²⁵² **Cumhuriyet**, 3 Nisan 1940 (No:5708), s.6.

²⁵³ **Cumhuriyet**, 11 Nisan 1940 (No:5716), s.6.

²⁵⁴ **Cumhuriyet**, 13 Nisan 1940 (No:5718), s.4. Konferans sonrası bir aile çayı verileceği ve davetiyelerin Halkevi idare memurluğundan temin edebileceği açıklanmıştır.

İffet Oruz, “Türkiye İşletmeleri”²⁵⁵; 3 Mayıs 1940, Prof. Dr. Sami Yaver, “Nezle ve Boğaz İltihabı”²⁵⁶; 14 Aralık 1940, Bay Eşref, “Çocuklar ve Yetişkinlerde Müzik Kabiliyeti”²⁵⁷; 26 Mart 1941, Prof. Dr. Süheyl Ünver, “Dargınlık”²⁵⁸; 31 Mart 1941, Şemseddin Günaltay (Büyük Millet Meclisi Reisi Vekili ve Sivas mebusu), “Dünya Ahvalinin Son Vaziyet”(Süreyya Sineması Salonu)²⁵⁹; 12 Nisan 1941, Refik Gorbon, “Milli Birlik”²⁶⁰; 19 Nisan 1943, Prof. Salih Murad Uzdilek, “İlmin Modern Cemiyetteki Rolü”²⁶¹; 6 Aralık 1943, Burhan Felek, “Nasreddin Hoca ve Menkıbeleri”²⁶²; 23 Birinci Kanun 1943, Abidin Daver, “Hemşerilik adabı”²⁶³; 17 Ocak 1944, Ord. Prof. Dr. Akil Muhtar Özden, “Toprak Verimlerine İlmî Araştırma ve Tesiri”²⁶⁴; 17 Şubat 1944, Abidin Daver, “Sinemacılık ve Amerikan Filim Tekniği”²⁶⁵; 17 Şubat 1944, Ercüment Ekrem Talu, “Tanzimat’tan Sonra Osmanlı Sosyetesini”²⁶⁶; 9 Mart 1944, Nihad Sayar (Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu Müdürü), “Mesleklerin Seçimi ve Öğreniminin Gençliğe Faydaları Hakkında”²⁶⁷; 22 Nisan 1944, Prof. Fahreddin Kerim, “Karakter Değişikliği”²⁶⁸; 15 Nisan 1944, “Nedim Toplantısı”²⁶⁹; 15 Temmuz 1944, Vasfi Mahir Kocatürk, “Halk Edebiyatı”²⁷⁰; 21 Aralık 1944, Burhan Felek, “Fıkra Nasıl anlatılır”²⁷¹; 25 Aralık 1944, Şükufe Nihal Başar, “Köy ve Gençlik”²⁷²; 8 Ocak 1945, Sedat Çetintaş (Yüksek Mimar), “Türk Evi” (projeksiyonla verilmiştir)²⁷³; 11 Ocak 1945, Nail Sertbaş,

²⁵⁵ **Cumhuriyet**, 18 Nisan 1940 (No:5723), s.4.

²⁵⁶ **Cumhuriyet**, 2 Mayıs 1940 (No:5737), s.4.

²⁵⁷ **Son Posta**, 11 Kanun-u Evvel 1940 (No:3726), s.4.

²⁵⁸ **Akşam**, 25 Mart 1941 (No:8053), s.4.

²⁵⁹ **Akşam**, 31 Mart 1941 (No:8059), s.3.

²⁶⁰ **Akşam**, 12 Nisan 1941 (No:8071), s.4.

²⁶¹ **Cumhuriyet**, 19 Nisan 1943, s.2.

²⁶² **Cumhuriyet**, 6 Birinci Kanun 1943, s.2.

²⁶³ **Tanin**, 23 Birinci Kanun 1943, s.3.

²⁶⁴ **Cumhuriyet**, 16 İkinci Kanun 1943, s.2.

²⁶⁵ **Cumhuriyet**, 16 Şubat 1944, s.2. Bu konferansın ya tarihi yanlış verilmiş ya da konferans yapılmamıştır.

²⁶⁶ **Cumhuriyet**, 18 Şubat 1944, s.2.

²⁶⁷ **Cumhuriyet**, 9 Mart 1944, s.2.

²⁶⁸ **Cumhuriyet**, 22 Nisan 1944, s.2.

²⁶⁹ **C.H.P. Kadıköy Halkevi Toplantı Davetiyesi**, Dr. Orhan Özacın Arşivi. Toplantı programı şu şekilde verilmektedir:1- Konferans: Nedim’in hayatı ve şiirleri (İskender Fikret Akdora tarafından) 2- Musiki: Nedim’in şiirlerinde bestelenmiş eserler (İstanbul Konservatuvarı İcra heyeti tarafından).

²⁷⁰ **Tanin**, 14 Temmuz 1944. “Halk Edebiyatı Günü” çerçevesinde hem bu konuşma düzenlenmiş ve hem Ahmet Şenses halk türküleri okumuştur.

²⁷¹ **Tanin**, 21 Birinci Kanun 1944.

²⁷² **Tanin**, 25 Birinci Kanun 1944.

²⁷³ **Tanin**, 05 Ocak 1945, s.3.

“Orman ve Medeniyet”²⁷⁴; 18 Ocak 1945, Ramiz Gökçe, “Karikatürcü Gözüyle Dünya”²⁷⁵; 25 Ocak 1945, Samim Akgün, “İktisadi Bünyemizde Limanlarımızın Ehemmiyeti”²⁷⁶; 1 Şubat 1945, S. C. Pulme, “Merkezi Hükümet ve Londra’nın İdare Teşkilatı”²⁷⁷; 8 Şubat 1945, Remzi Saka, “Kooperatifçilik Siyaseti”²⁷⁸; 12 Şubat 1945, İ. Galip Arcan, “Tiyatroda Mimik”²⁷⁹; 12 Şubat 1945, Berkan İnal, “Tiyatroya Dair”²⁸⁰; 19 Şubat 1945, Vasfi Mahir Kocatürk, “Abdülhak Hamit”²⁸¹; 22 Şubat 1945, A. Davenport, “İngiliz Ruznamecileri”²⁸²; 26 Şubat 1945, Prof. Dr. Yavuz Abadan, “Türk Milliyetçiliği”²⁸³; 1 Mart 1945, Ahmet Hamdi Başar, “Milliyetçilik ve Devletçilik”²⁸⁴; 5 Mart 1945, Kamil Kebecioğlu, “Yunus Emre’nin Hakiki Mezarı”²⁸⁵; 15 Mart 1945, Halit Fahri Ozansoy, “Ahmet Haşim’den Bugüne Kadar Şiirimiz”²⁸⁶; 25 Mart 1945, Profesör Cemil Bilsel (Samsun Milletvekili), “Dünya Düzeni”²⁸⁷; 05 Nisan 1945, Abidin Daver, “Okyanuslarda Türk Denizcileri”²⁸⁸; 12 Nisan 1945, Prof. Dr. Zeki Zeren, “Vücudumuzu Ne Zamandan Beridir Tanıyoruz”²⁸⁹; 16 Nisan 1945, Prof. Dr. Süheyl Ünver, “Müspet İlimler ve Fatih Sultan Mehmet”²⁹⁰; 19 Nisan 1945, Prof. Dr. Sani Yaver, “İspanya’da Ne Gördüm”²⁹¹; 26 Nisan 1945, Ord. Prof. Dr. Fahrettin Kerim Gökay, “Anlaşma ve Geçimsizlik Psikolojisi”²⁹²; 30 Nisan 1945, Ord. Prof. Dr. F. Neumark, “Harpten Sonra Milletlerarası

²⁷⁴ **Tanin**, 11 Ocak 1945, s.7.

²⁷⁵ **Tanin**, 17 Ocak 1945, s.3.

²⁷⁶ **Tanin**, 25 Ocak 1945, s.4.

²⁷⁷ **Tanin**, 01 Şubat 1945, s.6.

²⁷⁸ **Tanin**, 07 Şubat 1945, s.3.

²⁷⁹ **Tanin**, 09 Şubat 1945, s.3.

²⁸⁰ **C.H.P. Kadıköy Halkevi Toplantı Davetiyesi**, Dr. Orhan Özcan Arşivi. Bu konuşmanın ardından “Bir Gemi” isimli temsil verilmiştir. Program aşağıdaki şekilde gerçekleştirilmiştir: 1-Bir Gemi (Piyas 1.P) Yazan-İlhan Tarus; Oynayanlar: Melih Özcan, Berkhan İnal, İhsan Unan, Muharrem Gürses, 2- Monolog; İhsan Unan, 3- Evlilik Şurubu (Komedi 2.P), Yazan-Kemal Tözem; Oynayanlar: Mesut Güroy, Muzaffer Güroy, Yıldız Muazzez, Aysun Hikmet, Nihat Berksoy, Mualla Unan.

²⁸¹ **Tanin**, 18 Şubat 1945, s.3.

²⁸² **Tanin**, 22 Şubat 1945, s.4.

²⁸³ **Tanin**, 26 Şubat 1945, s.4.

²⁸⁴ **Tanin**, 01 Mart 1945, s.4.

²⁸⁵ **Tanin**, 04 Mart 1945, s.3.

²⁸⁶ **Tanin**, 13 Mart 1945, s.3.

²⁸⁷ **Tanin**, 25 Mart 1945, s.7.

²⁸⁸ **Tanin**, 04 Nisan 1945, s.3.

²⁸⁹ **Tanin**, 11 Nisan 1945, s.7.

²⁹⁰ **Tanin**, 14 Nisan 1945, s.4.

²⁹¹ **Tanin**, 18 Nisan 1945, s.3.

²⁹² **Tanin**, 20 Nisan 1945, s.3.

Ekonomik Münasebetler"²⁹³; 03 Mayıs 1945, Ord. Prof. Dr. Mazhar Osman Uzman, "Zekânın Olgunlaşması"²⁹⁴; 04 Mayıs 1945, Behçet Kemal Çağlar (Şair-Erzincan Milletvekili), "Halk Şiirlerinde Kahramanlık"²⁹⁵; 07 Mayıs 1945, Ord. Prof. Dr. Akif Şakir, "İnsan Vücuduna Deniz İkliminin Biyolojiksel Etkileri"²⁹⁶; Kadıköy Halkevinde, 14 Ocak 1946, A. Davenport, "Shakespeare"²⁹⁷; 21 Ocak 1946, İbrahim Delideniz, "Dilimiz Ne Güzeldir"²⁹⁸; 11 Şubat 1946, Ord. Prof. Dr. Akif Şakir Şakar, "Çocuk Sakatlıklarında Önleyici Erken Tedbirlerin Sosyal Önemi" (projeksiyonlu)²⁹⁹; 18 Şubat 1946, Prof. Dr. Şevket Salih Soysal, "Zamanında Tedavi Edilen ve Edilmeyen Çocuk Veremleri" (projeksiyonla)³⁰⁰; 17 Şubat 1946, Mualla Anıl (Kadıköy Kız Lisesi Öğretmeni), "Folklor"³⁰¹; 04 Mart 1946, Behçet Kemal Çağlar (Şair-Erzincan Milletvekili), "Bitmez Tükenmez Anadolu"³⁰²; 11 Mart 1946 Prof. Dr. Kazım İsmail Gürkan, "İlimde Metot"³⁰³; 18 Mart 1946, At. W. Postlethwaite, "İngiliz Adaleti"³⁰⁴; 25 Mart 1946, Burhan Felek, "Saadet Yolu"³⁰⁵; 08 Nisan 1946 Dr. Phillips, "İngiltere'de Adalet"³⁰⁶; 15 Nisan 1946, Abidin Daver, "Missouri'de Neler Gördüm"³⁰⁷; 22 Nisan 1946, Samih Nafiz Tansu, "Anadolu Türkün Son Kalesidir"³⁰⁸; 29 Nisan 1946, Ord. Prof. Dr. Fahrettin Kerim Gökay, "Harp Sonu ve Sınır"³⁰⁹; 13 Temmuz 1946, Hamdullah Suphi Tanrıöver (İçel Milletvekili), "Yolumuzu Aydınlatan Hatıralar"³¹⁰; 26 Eylül 1946, Yaşar Nabi Nayır, "Dil Bayramı"³¹¹; 13 Şubat 1947, Prof. Dr. Kazım İsmail Gürkan, "Verem Meselesi"³¹²; 14 Şubat 1947, Prof. Dr. E. W. Gatenby (İngiliz Kültür

²⁹³ **Tanin**, 28 Nisan 1945, s.6.

²⁹⁴ **Tanin**, 30 Nisan 1945, s.3.

²⁹⁵ **Tanin**, 04 Mayıs 1945, s.4.

²⁹⁶ **Tanin**, 06 Mayıs 1945, s.3.

²⁹⁷ **Tanin**, 12 Ocak 1946, s.6.

²⁹⁸ **Tanin**, 19 Ocak 1946, s.3.

²⁹⁹ **Tanin**, 11 Şubat 1946, s.3.

³⁰⁰ **Tanin**, 16 Şubat 1946, s.4.

³⁰¹ **Tanin**, 16 Şubat 1946, s.4. Konferans sonrasında, Kadıköy Kız Lisesi öğrencileri tarafından halk oyunları gösterisi yapılmıştır.

³⁰² **Tanin**, 01 Mart 1946, s.3.

³⁰³ **Tanin**, 09 Mart 1946, s.6.

³⁰⁴ **Tanin**, 14 Mart 1946, s.3.

³⁰⁵ **Tanin**, 22 Mart 1946, s.3.

³⁰⁶ **Tanin**, 05 Nisan 1946, s.3.

³⁰⁷ **Tanin**, 11 Nisan 1946, s.3.

³⁰⁸ **Tanin**, 19 Nisan 1946, s.3.

³⁰⁹ **Tanin**, 28 Nisan 1946, s.3.

³¹⁰ **Tanin**, 10 Temmuz 1946, s.4.

³¹¹ **Tanin**, 25 Eylül 1946, s.4.

³¹² **Tanin**, 11 Şubat 1947, s.3.

Heyeti Üyesi), “Yabancı Dil Öğreniminde Başarısızlık Sebepleri”³¹³; 17 Şubat 1947, İbrahim İldeniz, “Konuşulan Diller”³¹⁴; 24 Şubat 1947, Prof. Royds (İngiliz Kültür Heyeti Üyesi), “Güneş ve Güneşteki Lekeler”³¹⁵; 24 Mart 1947, Prof. Dr. Zeki Eren, “Saygısızlıkla Savaş”³¹⁶; 16 Şubat 1948, Cevad Fehmi Başkut, “İçtimai Dertlerimiz ve Tiyatro Müellifi”³¹⁷; 5 Nisan 1948, Peyami Safa, “Daha İyi Bir Dünya”³¹⁸; 12 Nisan 1948, İ. Galip Arcan (Şehir Tiyatrosu Sanatçısı), “Piyas Yazma Sanatı”³¹⁹; 26 Nisan 1948, Selim Sırrı Tarcan, “Fikir, Ahlak ve Beden Terbiyesi”³²⁰; 3 Mayıs 1948, Hüseyin Cahit Yalçın (İstanbul Milletvekili), “Komünizm”³²¹; 15 Kasım 1948, Abidin Daver, “Türk Donanması”³²²; 6 Aralık 1948, Burhan Felek, “Olimpiyatlar”³²³; 13 Aralık 1948, Prof. Şevket Salih Soysal, “Bulaşıcı Hastalıklar ve Çocuk” (projeksiyonla)³²⁴; 3 Ocak 1949, Dr. Seyfettin Köksal’ın (Erenköy Sanatoryumu Başhekimi) konferansı³²⁵; 31 Ocak 1949, Handan Emiroğlu, “İngiltere’de Atletizm” (film gösterimiyle verilmiştir)³²⁶; 14 Şubat 1949, Peyami Safa, “Kadın ve Sır”³²⁷; 28 Şubat 1949, Dr. Seyfettin Köksal (Erenköy Sanatoryumu Başhekimi), “İnsan ve İrsiyet” (konferanstan sonra konu ile ilgili film gösterimi yapılmıştır)³²⁸; 28 Mart 1949, Ord. Prof. Fritz Neumark’ın, “Marshall Planı ve Dünya İktisadiyatı”³²⁹; 12 Aralık 1949, Burhan Felek’in konferansı³³⁰; 17 Aralık 1949,

³¹³ **Tanin**, 11 Şubat 1947, s.3.

³¹⁴ **Tanin**, 16 Şubat 1947, s.3.

³¹⁵ **Tanin**, 23 Şubat 1947, s.3.

³¹⁶ **Cumhuriyet**, 23 Mart 1947, s.2.

³¹⁷ **Cumhuriyet**, 16 Şubat 1948 (No:8443), s.2.

³¹⁸ **Akşam**, 3 Nisan 1948 (No:10584), s.6.

³¹⁹ **Akşam**, 11 Nisan 1948 (No:10592), s.4.

³²⁰ **Akşam**, 24 Nisan 1948 (No:10605), s.3.

³²¹ **Akşam**, 1 Mayıs 1948 (No:10612), s.5. Hüseyin Cahit, bu konferansında yeni başlayan Soğuk Savaş sürecinin Türkiye’ye yansımaları üzerinde durmuştur. Bununla birlikte Türkiye’nin yerini, yönünü ve tarafını seçtiğini ortaya koymuş; bu seçimin nedenleri hakkında halkı bilgilendirmeye çalışmıştır. Aslında bu da, Kadıköy Halkevi’nin siyasal-politik yaşamdaki etki ve misyonunu gösteren bir örnektir.

³²² **Akşam**, 13 Kasım 1948 (No:10805), s.3.

³²³ **Akşam**, 9 Mayıs 1948 (No:10620), s.3; **Akşam**, 5 Aralık 1948 (No:10827), s.3. Burhan Felek bu konuda bir dizi konferans vermiştir. Nitekim verilen ilanda, “Kadıköy Halkevinde, Burhan Felek’in Kadıköylülere tarafından merakla takip edilen Olimpiyatlar konulu seri halindeki konferansının ikincisini vereceği” açıklanmıştır.

³²⁴ **Akşam**, 12 Aralık 1948 (No:10834), s.3.

³²⁵ “Verem haftası”, **Akşam**, 4 Ocak 1949 (No:10857), s.3. Verem Haftası münasebetiyle verilen konferanslardan biridir.

³²⁶ **Akşam**, 30 Ocak 1949 (No:10883), s.7.

³²⁷ **Akşam**, 13 Şubat 1949 (No:10897), s.3.

³²⁸ **Akşam**, 27 Şubat 1949 (No:10911), s.3.

³²⁹ **Akşam**, 26 Mart 1949 (No:10938), s.3.

³³⁰ **Akşam**, 10 Aralık 1949 (No:11192), s.3.

Sait Sadi Danişmendgazioğlu, “Atom Çağında Türklüğün Teknik Kalkınışı İçin Program” (Büyük Türk Milletine Seslenişler konferanslar dizisinin dokuzuncusu)³³¹; 9 Ocak 1950, Dr. Mesud Tekinalp, “Verem Tedavisinde Tatbik Edilen Son Yöntemler”³³²; 16 Ocak 1950, Handan Emiroğlu, “İngiltere’de At Yarışları” (konferans sonra konu ile ilgili film gösterimi)³³³; 30 Ocak 1950, Behçet Kemal Çağlar, “Üçüncü Tepe”³³⁴; 20 Şubat 1950, Prof. Dr. Süheyl Ünver’in konferansı³³⁵; 27 Şubat 1950, Ord. Prof. Dr. Akif Şakir Şakar, “Ayak ve Bacak Estetiği” (projeksiyonlu)³³⁶; 13 Mart 1950, İ. Galip Arcan (Şehir Tiyatrosu Sanatçısı), “Tiyatro”³³⁷; 20 Mart 1950, Peyami Safa, “Aşkın Psikolojisi”³³⁸; 27 Mart 1950, Prof. Dr. Şevket Salih Soysal (Çocuk Mütahassısı), “Çocukların Veremden Korunması” (projeksiyonla)³³⁹; 31 Mart 1950, Sait Sadi Danişmendgazioğlu, “Atom çağında Türk Fiziği Nerede?” (Büyük Türk Milletine Seslenişler konferanslar dizisinin on ikincisi)³⁴⁰; 25 Aralık 1950 tarihinde Hüseyin Cahit Yalçın’ın komünizm ile ilgili konferansı³⁴¹.

Bunların dışında, Dr. Ziya Öktem’in “Mikropların Hayatı”, Nusret Kürkçüoğlu’nun “Enfraruj Şualarla Fotografya ve Tatbikatı” ve Prof. Dr. Süheyl Ünver’in “Kadıköyüne Ünvanı Verilen Hızır Bey Çelebi, Hayatı ve

³³¹ **Akşam**, 11 Aralık 1949 (No:11193), s.4; **Akşam**, 16 Aralık 1949 (No:11198), s.6.

³³² **Cumhuriyet**, 7 Ocak 1950 (No:9127), s.2.

³³³ **Akşam**, 14 Ocak 1950 (No:11227), s.3; **Cumhuriyet**, 14 Ocak 1950 (No:9134), s.2.

³³⁴ **Akşam**, 28 Ocak 1950 (No:11241), s.6; **Cumhuriyet**, 28 Ocak 1950 (No:9148), s.2.

³³⁵ **Akşam**, 18 Şubat 1950 (No:11262), s.5; **Cumhuriyet**, 18 Şubat 1950 (No:9169), s.2.

³³⁶ **Akşam**, 27 Şubat 1950 (No:11271), s.3.

³³⁷ **Akşam**, 11 Mart 1950 (No:11283), s.5.

³³⁸ **Akşam**, 17 Mart 1950 (No:11289), s.7.

³³⁹ **Akşam**, 25 Mart 1950 (No:11297), s.7; **Cumhuriyet**, 25 Mart 1950 (No:9204), s.2.

³⁴⁰ **Akşam**, 31 Mart 1950 (No:11303), s.5.

³⁴¹ **Akşam**, 23 Aralık 1950 (No:11570), s.3; **Akşam**, 26 Aralık 1950 (No:11573), s.1. Hüseyin Cahit bu konuşmasında günün siyasi durumuna ve komünist emperyalizmine temas ederek, şunları söylemiştir: “Bugün emniyet içinde değiliz. İnsanlık hiçbir zaman böyle dakikalar yaşamamıştır. Kore düne kadar bize bir yarımadaı temsil etmekteydi. Bu gün manası bambaşkadır. Şimdi dünya ikiye ayrılmıştır. Bir tarafta komünist, diğer tarafta ise hür yaşamak arzusunu taşıyan demokrat bir kitle. Bu iki taraf bir türlü anlaşamıyorlar. Zira emelleri başka Komünistler, bütün dünyayı komünist yapmak arzusundadırlar. Gayeleri, diğer milletleri hile ve zor ile kendilerine uydurabilmektir. Onlar bir milleti elde etmek istedikleri zaman, o memleketi içinden fethederler, milleti hile ve entrika ile birbirine düşürürler. Bu siyaseti Ruslar hala bırakmamıştır. Komünizmin diğer bir siyaseti vardır ki bu da yıkmak istedikleri milletin adetlerine ve yaşayışlarına uygun bir yol takip etmeleridir. Din meselesinin komünist propagandasına alet olacağını demokratlar çok iyi anlamışlardır. Bizim bu kadar geri kalmamızın sebebi dinin politikaya alet edilmesidir. En büyük korkumuz budur.” (**Akşam**, 26 Aralık 1950 [No:11573], s.1). Bu ifadelerden görülebileceği üzere, Hüseyin Cahit’in bu konuşması da öncekiler gibi Soğuk Savaş süreci içinde Türkiye’nin Sovyetleri tehdit olarak algılaması ile ilgilidir.

Eserleri, 810-863 (1407-1459)” adlı konferanslar Kadıköy Halkevi tarafından bastırılmıştır³⁴².

Kadıköy Halkevi’nin Dil, Tarih, Edebiyat Şubesinin ideali, Atatürk’ün emanetine layık Türk gençliğinin yetiştirilmesidir. Şubenin bütün faaliyetleri bu hedef doğrultusunda düzenlenerek gerçekleştirilmiştir³⁴³.

Kütüphane (Kitapsaray) ve Yayın Şubesi

Kütüphane ve Yayın Şubesi komitesinin ilk reisi Ali Haydar Barşal olmuştur. Üyeler ise; Sabiha Orkunt, Fahire Derbi, Şahap Kuranel idi³⁴⁴. Bu şube, ancak 8 Kasım 1935 tarihinde üye sayısı 13’e ulaşınca açılmış ve işe başlamıştır. 1936 yılında şubenin üye sayısı 14’ü bulmuştur. Şube bu yıl İffet Halim Oruz (Başkan ve H.Y.K. Üyesi-Öğretmen), Ali Haydar Barşal (Üye-Öğretmen), Fikriye Dereli (Üye) olmak üzere 3 kişilik bir kurulla yönetilmiştir. 1937 yılında ise yönetim, İffet Halim Oruz (Başkan ve H.Y.K. Üyesi-Öğretmen), Rıdvan (Üye-Öğretmen), Sabiha Orkunt’dan (Üye-Memur) oluşmuş ve üye sayısı 28’e çıkmıştır. 1938 yılında 41 üyesi bulunan şube, İffet Halim Oruz (Başkan ve H.Y.K. Üyesi-Yazar), Şahap Başaran (Üye-Memur), Sabiha Orkunt’tan (Üye) oluşan 3 kişilik bir kurulla idare edilmiştir³⁴⁵. 9 Mart 1939 tarihinde gazetelere verilen ilanlar ile Kadıköy Halkevi’nin Kitapsaray ve Yayın Şubesi’nin seçimlerinin 16 Mart 1939 Salı saat 19.00’da yapılacağı duyurulmuş ve üyelerin gelmeleri istenmiştir³⁴⁶. Ancak seçimlerin yapılamamasından dolayı olsa gerek 23 Mart 1939’da gazetelere yeniden ilan verilerek, üyelerin gelmeleri istenmiş ve seçim tarihi 31 Mart Cuma saat 19.00 olarak bildirilmiştir³⁴⁷.

³⁴² Orhan Özacun, **CHP Halkevleri Yayınları Bibliyografyası**, s.56-57,115. C.H.P. Genel Sekreterliği, Konferans, Seri:2, Kitap:8, Kadıköy Halkevi, “Mikropların Hayatı”, Dr. Ziya Öktem (Ankara, Recep Ulusoglu Basımevi 1938, 15 sayfa); C.H.P. Genel Sekreterliği, Konferans, Seri:2, Kitap:11, Kadıköy Halkevi, “Enfraruj Şualarla Fotografya ve Tatbikati”, Nusret Kürkçüoğlu (Ankara, Recep Ulusoglu Basımevi 1938, 16 sayfa); Kadıköy Halkevi Neşriyatı: 1. “Kadıköyüne Ünvanı Verilen Hızır Bey Çelebi, Hayatı ve Eserleri, 810-863 (1407-1459)”, Prof. Dr. Süheyl Ünver (Numune Basımevi 1944, sayfa 61).

³⁴³ **Kadıköy Halkevinin 1935-1943 Yılı Çalışmaları**, s.16

³⁴⁴ **Kadıköy Halkevinin 1935-1943 Yılı Çalışmaları**, s.25.

³⁴⁵ 1936’da üyeler, 1 Avukat, 8 Öğretmen ve 5 İşçiden oluşmuştur. Bu üyelerin 5’i kadındı. Şube bu yıl içinde 30 defa toplanmıştır. 1937’de, 1 Avukat, 11 Öğretmen, 16 İşçiden oluşan üyelerin, 5’i kadındı. Şube 26 defa toplanmıştır. 1938 yılında, 2 Avukat, 17 Öğretmen, 2 Sanatkar, 8 Memur, 4 İşçi ve 8 diğer meslek mensuplarından oluşan şube üyelerinin 7’si kadındı. Bu yıl şube 42 kez toplanmıştır (Orhan Özacun, a.g.t., s.222-223).

³⁴⁶ **Cumhuriyet**, 9 Mart 1939 (No:5322), s.8; **Akşam**, 9 Mart 1939 (No:7324), s.4.

³⁴⁷ **Akşam**, 23 Mart 1939 (No:7338), s.4.

1943'e kadar ismi geçenlerin dışında Halide Nusret, Behçet Yazar ve Cemal Cebeci çeşitli dönemlerde üyelik görevinde bulunmuşlardır. 1943 yılında şube Salim Türker başkanlığında Sabiha Orkunt, Hasan Gürün, Settar Ergun ve Galip Mergen'den oluşan bir kurul tarafından yönetilmiştir³⁴⁸.

Şube ilk kuruluş döneminde, Halkevinde mevcut kitapların tasnifi ve katalog oluşturulması ile uğraşmış, aynı zamanda konferans düzenlemek için hazırlıklar yapmıştır. Halkevinin tüm şubelerinin bir yıllık çalışmasının sonuçlarını sergilemek üzere "Yıllık" hazırlamaya ve yine bu dönemde bir komisyon kurarak, eski devirlerden beri Türk kadınının milli kıyafetlerini incelemeye başlamıştır. On beş günde bir toplanan ve çoğunluğu bayanlardan ibaret olan bu kurul gereken belgeleri ve kıyafetlerin resimlerini toplamıştır³⁴⁹.

İki odadan ibaret olan Halkevi içinde bir okuma salonu olmaması ve özellikle ders, koro ve müzik günlerinde okuyucuların da içeriye alınmasına şartların müsait bulunmaması, bu şube için oldukça büyük bir sorun teşkil etmiştir. Kadıköy yakasında genel bir kütüphanenin bulunmaması; okumak isteyenlerin kitap bulamamaları; Halkevinin yerinin dar oluşu, büyük bir ihtiyaca cevap vermek zorunda olan bu şubeyi ciddi bir çelişki ile karşı karşıya bırakmıştır. Bu çelişki, ister istemez şubeyi oldukça zor bir duruma düşürmüştür³⁵⁰.

Bu şube, Halkevinin eski binasının yetersizlikleri nedeniyle ancak zaman içerisinde gelişimini tamamlamış, dolayısıyla yeni binanın hizmete girmesinden sonra faaliyetlerine hız kazandırabilmiş ve iki amaç çerçevesinde faaliyet yürütmüştür. Birincisi, kitap toplayıp gençlere bu kitapları okuma olanağını sağlamak; ikincisi ise, belirli bir zaman için konferans düzenleme işini üzerine almak olmuştur. Konferanslar, kış başından itibaren altı aylık devre içinde, her hafta çeşitli konular olmak üzere düzenlenmiştir. Bir süre sonra konferans işlerini Dil, Tarih ve Edebiyat Şubesi üzerine almış ve devam ettirmiştir. Ayrıca şubenin çalışmaları çerçevesinde, köylere gidilerek, halk sohbetleri de gerçekleştirilmiştir³⁵¹.

³⁴⁸ **Kadıköy Halkevinin 1935-1943 Yılı Çalışmaları**, s.11,25.

³⁴⁹ Orhan Özacun, a.g.t., s.222; **Kadıköy Halkevi 1935-1938**, s.16. Şube, 1936-1937 yıllarında da mevcut ve gelen kitapların tasnifi ile uğraşmış; aynı zamanda her hafta muntazaman konferanslar verilmesine gayret etmiştir. Yine bu dönemde şube, Halkevinin iki senelik çalışmasını gösteren "Yıllık"ı hazırlayarak, Halkevlerinin yıl dönümünde çıkarmak üzere çalışmıştır. 1938'de Perşembe günleri toplanan şubede, Halkevi'ne gelen kitapların kütüphane defterine muntazaman kaydedilmesinden başka bir iş yapılmamıştır (a.g.t., s.222-223).

³⁵⁰ Orhan Özacun, a.g.t., s.222-223; **Kadıköy Halkevinin 1935-1943 Yılı Çalışmaları**, s.24.

³⁵¹ **Kadıköy Halkevinin 1935-1943 Yılı Çalışmaları**, s.24-25. 1938 Ekiminden başlayarak, altı ay boyunca 13 konferans düzenlenmiş ve Cuma akşamları yapılan bu konferanslara 975

Şube, Halkevinin 1935'den 1938'e kadar dört senelik faaliyetlerini gösteren, resimli ve konferanslardan bazı özetleri içeren 125 sayfalık bir kitabı 1000 nüsha halinde yayınlamıştır³⁵². 15 Mart 1941'de şube tarafından Kadıköy Halkevi'nde bir kitap sergisi açılmıştır³⁵³. 40'ların ortalarında gerçekleştirilen başka bir kitap sergisinde ise, 1800 kitap teşhir edilmiştir. 1942 tarihine kadar Kadıköy Halkevi Kütüphanesi'nde 2664 kitap ve ayrıca pek çok konuyla ilgili farklı dergiler bulunmaktaydı³⁵⁴. 1945 yılına gelindiğinde, Kadıköy Halkevi'nin kütüphanesi 4163 kitaptan oluşuyordu. Bu yılın ilk altı ayı içinde okuma salonu 21.341 okuyucu tarafından ziyaret edilmişti. 40'lı yılların ortalarında, Kadıköy Halkevi, diğer Halkevleri arasında kitap bakımından ikinci sırada yer almıştır³⁵⁵.

Temsil Şubesi

Temsil Şubesi, Kadıköy Halkevi'nin kurulduğu tarihten itibaren faaliyete geçmiştir. İlk Halkevi Başkanı Celal Esat Arseven'in yönetimi altında rejisör Reşit Baran'ın yardımlarıyla çalışmalarına başlamıştır. İlk komiteye Mehmet Ali Cimcoz ve Faruk Bey üye olarak katılmışlardır³⁵⁶. 1935 yılında şube, Cevat Göktengiz (Başkan ve H.Y.K. Üyesi), Nedim Ongan (Üye), Ziya Sezer (Üye), Lütfi (Üye), Lütfü Toprak'dan (Üye) oluşan 5 kişilik bir kurulla yönetilmiştir. 1936 yılında ise şube yönetimi, Mehmet Ali Cimcoz (Başkan ve H.Y.K. Üyesi-Avukat), Yusuf Sururi Eruluç (Üye-Aktör), Nuri Deniz'den (Üye-Memur) ibaret 3 kişilik bir kuruldan oluşmuştur. 1937'de 48 üyeden oluşan şubede yönetim, Mehmet Ali Cimcoz ve Sırrı Celal Atam adlarındaki iki avukattan ibaretti. 1938 yılının ilk altı ayında şubede yönetim kurulu için seçim yapılmamıştı. Yılın ikinci yarısında ise, Mesut Güney (Başkan ve H.Y.K. Üyesi-Memur), Mehmet Ali Cimcoz (Üye-Avukat), Naci Orcan (Üye-Memur), Hayri Koral (Üye-Memur), Necdet Özel'den (Üye-Memur) oluşan 5 kişilik bir kurulla şube idare edilmiştir³⁵⁷. 9 Mart 1939 tarihinde gazetelere verilen ilanlar

dinleyici gelmiştir. En fazla 60-70 kişi alan salonun darlığı yüzünden konferanslara gelenlerden bazıları geri dönmüştür. Yılın ikinci yarısında da konferanslar yapılmıştır. Yine Cuma günleri olmak üzere toplam 8 konferans düzenlenmiş, bunlara 640 dinleyici gelmiştir. Şube, İstanbul Radyosu'nda da konferanslar verdirmiştir (Orhan Özacun, a.g.t., s.223)

³⁵² Orhan Özacun, a.g.t., s.223.

³⁵³ **Akşam**, 16 Mart 1941 (No:8044), s.3.

³⁵⁴ **Kadıköy Halkevinin 1935-1943 Yılı Çalışmaları**, s.24.

³⁵⁵ Orhan Mete, "Kadıköy Halkevini Ziyaret", **Tanin**, 1 Temmuz 1945 (No:4453-661), s.8.

³⁵⁶ **Kadıköy Halkevinin 1935-1943 Yılı Çalışmaları**, s.18.

³⁵⁷ Şubede 1935 yılında 1 Öğretmen, 11 Sanatkar olmak üzere 12 üye bulunmakta idi ve bunların 1'i tanesi kadındı. Şube yıl içinde 80 toplantı yapmıştır. Üye sayısı 1936 yılında artarak, 4'ü kadın olmak üzere 35'e yükselmiştir. Şube bu yıl 19 kez toplanmıştır. 1937 yılında şubenin üyeleri 1 Avukat, 1 Öğretmen, 1 Tüccar, 42 İşçi, 1 Çiftçi ve 2 Sanatkardan oluşmuştu ve bu

ile Kadıköy Halkevi'nin Temsil Şubesi'nin seçimlerinin 15 Mart 1939 Çarşamba saat 18.00'de yapılacağı duyurulmuş ve üyelerin gelmeleri istenmiştir³⁵⁸. Ancak seçimlerin yapılamamasından olsa gerek 23 Mart 1939'da gazetelere yeniden ilan verilerek, üyelerin gelmeleri istenmiş ve seçim tarihi 29 Mart Çarşamba saat 18.00 olarak bildirilmiştir³⁵⁹.

1943 yılına kadar Mesut Gürsoy, Fevzi Şaşmaz, Naci Orcan, Hami ve Necdet Beyler çeşitli dönemlerde şubeye üye olarak hizmet vermişlerdir. 1943'de şube, Namık Taptık başkanlığında, Yusuf Eruluç, Seyfettin Bilgin, Adnan Sürgit ve Yüksek Mimar Aziz Börü'den oluşan bir heyet tarafından yönetilmiştir³⁶⁰. Öte yandan Eylül 1943'de Kadıköy Halkevi temsil kolu rejisörlüğünü aktör Vasfi Rıza Zobu üzerine almıştır³⁶¹.

1935'te ilk iş olarak, şubeye müracaat etmiş olan Kadıköy'ün temsile hevesli 70-80 genci arasından 16'sı seçilerek, bir temsil kurulu teşkil edilmiş ve sahne işlerinin yürütülmesi için aralarında iş bölümü yapılmıştır. Aynı zamanda içlerinden bir rejisör seçilerek, hemen provalara başlanmıştır. Bu kurul, her hafta iki veya üç defa toplanarak, devamlı çalışmış ve büyük bir gelişme göstermiştir. Bununla birlikte kadın üye hususunda çok büyük zorluğa düşülmüştür. Halkevinin bir sahnesi veya bir salonu bulunmaması çalışmaların daha fazla ilerlemesine büyük bir engel teşkil etmiştir³⁶². Halkevinin iki odadan ibaret olması ve sahnesinin bulunmaması, kira ile tiyatrolarda temsil vermek zorunluluğu, bütçe darlığı nedeniyle istenilen gelişme sağlanamadığından, satın alınan arsaya yeni Halkevi binası inşa edilinceye kadar geçici olarak 500 kişi alacak kapalı bir yerin sağlanmasının çok yerinde olacağı CHP İstanbul İl Yönetimi'ne bildirilmiştir³⁶³.

Bu engellere rağmen şube, 23 Nisan 1935'te biri Süreyya ve diğeri Hale sahnesinde olmak üzere gece gündüz iki defa Meraki piyesini 1200 kişiye

üyelerin 4'ü kadındı. Şube 1937 yılında 38 toplantı yapmıştır. 1938'in ilk yarısında şubede üye sayısı, 3 Avukat, 2 Doktor, 5 Öğretmen, 10 Sanatkar, 4 Çiftçi, 6 Memur, 49 İşçi, 7 diğer mesleklere mensup olmak üzere 86 olmuştur. Üyelerin 8'i kadındı. Şube bu yıl 18 defa toplanmıştır. Yılın ilk yarısında toplantılar Cumartesi; ikinci yarısında ise Salı günleri yapılmıştır (Orhan Özacun, a.g.t., s.215-216).

³⁵⁸ **Cumhuriyet**, 9 Mart 1939 (No:5322), s.8; **Akşam**, 9 Mart 1939 (No:7324), s.4.

³⁵⁹ **Akşam**, 23 Mart 1939 (No:7338), s.4.

³⁶⁰ **Kadıköy Halkevinin 1935-1943 Yılı Çalışmaları**, s.10,19.

³⁶¹ **Tanin**, 12 Eylül 1943, s.3.

³⁶² Orhan Özacun, a.g.t., s.215.

³⁶³ Orhan Özacun, a.g.t., s.216.

sergilemiş, Ağustos ayında ise Himmet'in Oğlu piyesini sahneye koymuştur³⁶⁴. Salon bulunmaması nedeniyle bu sinemalar yanında 8. ve 12. İlkokulları'nda da temsiller gösterilmiştir. Ayrıca haftanın belirli günlerinde Kızıltoprak, Erenköy, Kartal ve Pendik'te temsiller verilmiştir. Kadıköy Halkevi'nde ilk oynanan piyesler; Meraki, Yanık Efe, Mahcuplar, Himmetin Oğlu, Tırtıllar, Kahraman ve Bay Turgan'dır³⁶⁵. Temsil Kolu, 1936'nın son altı ayı içinde 5 temsil vermiş ve bunlara 1550 seyirci gelmiştir. Temsil kolu tarafından 1937 yılında altı ay içinde 5 temsil verilmiş ve bunlara 1350 seyirci gelmiştir. Halkevinin bu şubesi içerisinde bulunduğu şartlar (yer sıkıntısı, salon bulunmaması ve bütçe yetersizliği) nedeniyle istenilen gelişmeyi sağlayamamıştır.

1938 yılında haftada iki gün prova yapılmış, diğer yandan Halkevinin kendi sahnesi olmaması dolayısıyla temsiller, yine kiralanın Süreyya ve Hale sinemalarında verilmiştir. Şube, bütçesinin darlığı yüzünden fazla temsil verememiştir. Şube, altı ay içinde 6 temsil vermiş ve "Ceza kanunu" ile "Kavga sonu" adlarındaki bu temsillere 3700 seyirci gelmiştir. Yılın ikinci yarısında ise, şube, "Ceza kanunu", "Kavga sonu" ve "Palavra" adlarında üç temsil vermiş ve bunlara 1800 seyirci gelmişti. Bunların yanında küçüklere iki karagöz oyunu oynanmıştı³⁶⁶. Ayrıca, 2 Temmuz 1939'da Süreyya Sineması'nda "Hüllecı" adlı komediyi sahnelemek için gerekli düzenlemeleri yürüten şube³⁶⁷, yıl boyunca 5 sinema gösterisi yapmış ve bu gösterileri 8000 yurttaş izlemiştir³⁶⁸.

Temsil Şubesi, Şile, Edirne, Çatalca ve İzmit'e seyahatler organize etmiş, buralarda da temsiller başarılı bir şekilde sergilenmiştir. Temsil Şubesi 1935-1943 tarihleri arasında 96 temsil vermiş ve bu temsilleri 64.828 seyirci izlemiştir. Ayrıca Celal Esat Arseven tarafından yazılan Yanık Efe, Bir Gönül Masalı; Yusuf Sururi Eruluç tarafından yazılan Mahcuplar, Palavra ve Reşit Baran gibi eserler, Genel Sekreterlikçe beğenilerek bastırılmış, Halkevleri repertuvarlarına konulmuştur³⁶⁹. Bunlardan başka, Temsil Şubesi tarafından 28 Mart 1943'te milli oyunlar müsamesinin³⁷⁰; 1943 sonbaharında ise, Kavaleryia Justikana isimli tanınmış bir operanın Kadıköy Halkevi'nde sahnelenmesi için hazırlıklar yapılmıştır³⁷¹.

³⁶⁴ Kadıköy Halkevi 1935-1938, s.16; Kadıköy Halkevinin 1935-1943 Yılı Çalışmaları, s.18.

³⁶⁵ Kadıköy Halkevinin 1935-1943 Yılı Çalışmaları, s.18.

³⁶⁶ Orhan Özacun, a.g.t., s.215-217.

³⁶⁷ Cumhuriyet, 1 Temmuz 1939 (No:5436), s.4.

³⁶⁸ Akşam, 26 Nisan 1941 (No:8085), s.3.

³⁶⁹ Kadıköy Halkevinin 1935-1943 Yılı Çalışmaları, s.19.

³⁷⁰ C.H.P. Kadıköy Halkevi Müsamere Davetiyesi, Dr. Orhan Özacun Arşivi.

³⁷¹ Tanin, 28 Eylül 1943, s.3.

1945'te Yusuf Sururi Eruluç'un başkanlığında çalışan temsil kolu, vermiş olduğu temsillerle 10.222 kişilik bir kütleyi çekmiş bulunuyordu. Oynanan piyesler arasında bilhassa Gemi, Çocuk Tiyatrosu ve Çocuk Festivalleri oldukça önemli bir başarı kazanmıştı³⁷². Kadıköy Halkevi'nde, 11 Ocak 1947 Cumartesi ve 12 Ocak 1947 Pazar tarihlerinde "Tarla Kuşu" isimli üç perdelik operet sahnelenmiştir³⁷³. Ayrıca Kadıköy Halkevi Salonu'nda 2 Mart 1947 Pazar günü, Aydın ve Çoruh gençleri tarafından milli oyunlar oynanmış ve türküler okunmuştur³⁷⁴.

Bunlar dışında Temsil Şubesi, sinema filmleri göstermiştir. 40'ların ortalarında, sinemada gösterilen filmler arasında yer alan Verdinin Aşkları, İlahi Keman, Kurdeleler ve çeşitli kültür filmleri seyirciler tarafından ilgi ile karşılanmıştır. Kadıköy Halkevi, sinemayı daha çok bir kültür ve bir terbiye aracı olarak kullanmıştır³⁷⁵.

Spor Şubesi

Spor Şubesi, Kadıköy Halkevi'nin açılışından itibaren faaliyete geçmiş subelerden biridir. Şubenin ilk komitesinde reis Kamil Sporel, üyeler ise Nazım Taptık, Tevfik Bilgiç, Sait İştman, Behzat Baydar idi³⁷⁶. 1935 yılında şubede 28 üye bulunuyordu. 1936 yılında şube yönetimi, Kamil Topkan (Başkan ve H.Y.K. Üyesi-Memur), Namık Taptık (Üye-Eczacı), Sait Isıtman (Üye-Memur), Tevfik Bilgiç'ten (Üye-Avukat) oluşmuş ve üye sayısı ise 91'e ulaşmıştır. 1937 yılında şube yönetiminin başkanı değişmiş ve eksik olan üye tamamlanmıştır. Kamil Sporel (Başkan ve H.Y.K. Üyesi-Memur), Namık Taptık (Üye-Eczacı), Tevfik Bilgiç (Üye-Avukat), Sait Isıtman (Üye-Memur), Behzat Baydar'dan (Üye-Memur) şube yönetimi oluşurken, üye sayısı 124'e ulaşmıştır. 1938 yılında şube, 1937 yılındaki kadro ile yönetilmiştir ve üye sayısı 410'a çıkmıştır³⁷⁷. 9 Mart 1939 tarihinde gazetelere verilen ilanlar ile Kadıköy

³⁷² Orhan Mete, "Kadıköy Halkevinin Ziyaret", **Tanin**, 1 Temmuz 1945 (No:4453-661), s.8.

³⁷³ **Cumhuriyet**, 10 Ocak 1947, s.5.

³⁷⁴ **Tanin**, 02 Mart 1947, s.3.

³⁷⁵ Orhan Mete, "Kadıköy Halkevinin Ziyaret", **Tanin**, 1 Temmuz 1945 (No:4453-661), s.8.

³⁷⁶ **Kadıköy Halkevinin 1935-1943 Yılı Çalışmaları**, s.21.

³⁷⁷ 1 Avukat ve 27 Memur olmak üzere 28 üyenin 3'ü kadındı. 1936'da üye profili, 3 Avukat, 3 Doktor, 4 Öğretmen, 7 Tüccar, 70 İşçi, 1 Çiftçi, ve 3 Sanatkar şeklinde iken, kadın üye sayısında bir değişiklik olmamıştır. 1937 yılında kadın üye sayısı 3 idi. 1938'de, 7 Avukat, 9 Doktor, 1 Eczacı, 4 Mühendis, 62 Öğretmen, 6 Sanatkar, 6 Çiftçi, 173 Memur, 74 İşçi ve 48 diğer meslek mensuplarından üye profili oluşmuştur. Kadın üye sayısı 22'ye yükselirken, şube bu yıl 30 defa toplanmıştır. Bu toplantılar Perşembe akşamları yapılmıştır. (Orhan Özacun, a.g.t., s.217-218).

Halkevi'nin Spor Şubesi'nin seçimlerinin 15 Mart 1939'da yapılacağı duyurulmuş ve üyelerin gelmeleri istenmiştir³⁷⁸. Ancak seçimlerin yapılamamasından dolayı olsa gerek, 23 Mart 1939'da gazetelere yeniden ilan verilerek, üyelerin gelmeleri istenmiş ve seçim tarihi 29 Mart Çarşamba saat 18.00 olarak bildirilmiştir³⁷⁹.

1943 yılında komite Füzulan Tekil (Başkan), İbrahim Cimcoz (Üye), İhsan Aktay (Üye), Nuri Torunoğlu (Üye), ve Orhan Adaş'tan (Yüksek Mimar-Üye) oluşmuştur. Öte yandan, İzzet Bora, Arif Bey, Mufahham Yazıcı, Sabri Onur ve Nihat İmsik çeşitli dönemlerde bu şubede görev almışlardır³⁸⁰. 1945 Mart sonlarında, Kadıköy Halkevi Spor Komitesini oluşturan kişiler şunlardır: Dr. Nihat Sayar (Başkan), Firuzan Tekil (Başkan Vekili), Celal Uluğ (Sekreter), İbrahim Cimcoz (Üye), Nuri Torunoğlu (Üye) ve İskender Songur (Spor Komiseri)³⁸¹.

Halkevi'nin ilk açıldığı dönemde bütçenin yetersizliği dolayısıyla spor sahası yapmak ve bazı spor gereçlerini almak mümkün olamadığından yalnız Hasanpaşa mahallesinde bir spor kolu teşkil edilmiş ve bu koldaki 40 kadar sporcu futbol, atletizm, hentbol, voleybol gibi muhtelif spor dalları ile uğraşmışlardır. 1936 yılında Spor Şubesi, bölge dahilinde federe kulüplere mensup olmayan gençleri bir araya toplayarak, atletizm ve futbol antrenmanları yapmıştır. Şube 1937 yılında, yine federe kulüplere dahil olmayan gençleri bir araya toplayarak, Hasanpaşa, Kızıltoprak ve Göztepe'de birer spor kolu açmış, buradaki gençler için sporu cazip bir hale getirmeye çalışmış, ayrıca satın aldığı üç şarpi ile gençliği denizciliğe teşvik etmekten de geri kalmamıştır. Bu arada atletizm ve futbol maçları düzenlenmiş, teşvik için kazananlara kupa ve madalyalar dağıtılmıştır³⁸².

Şube, alt yapısını oluşturmaya çalıştığı dönemlerde genellikle futbol³⁸³, atletizm³⁸⁴, güreş³⁸⁵, su sporları³⁸⁶, eskrim³⁸⁷ ve tenis³⁸⁸ ile meşgul olmuştur.

³⁷⁸ Cumhuriyet, 9 Mart 1939 (No:5322), s.8; Akşam, 9 Mart 1939 (No:7324), s.4.

³⁷⁹ Akşam, 23 Mart 1939 (No:7338), s.4.

³⁸⁰ Kadıköy Halkevinin 1935-1943 Yılı Çalışmaları, s.11,21.

³⁸¹ Tanin, 21 Mart 1945, s.7.

³⁸² Orhan Özacun, a.g.t., s.217.

³⁸³ Hasanpaşa, Kızıltoprak ve Göztepe'deki şartları elverişli futbol sahalarında bu kola kayıtlı olan gençler antrenmanlarını muntazam bir şekilde yapmışlardır. Üç kolun birinci, ikinci ve üçüncü takımları arasında müsabakalar düzenlenmiştir (Orhan Özacun, a.g.t., s.217-218).

³⁸⁴ Atletizm ana spor dallarından biri olarak kabul edilmiştir. Atletler antrenmanlarını Hasanpaşa, Kızıltoprak ve Göztepe'deki şartları elverişli futbol sahalarında yapmışlardır. Fenerbahçe

Bunların yanında avcılık-atıcılık Kadıköylülerin sevdikleri ve ilgi gösterdikleri bir dal olmuştur³⁸⁹. 19 Mayıs 1938 tarihli Spor ve Gençlik Bayramı'nda Fenerbahçe Stadyumu'nda önceden hazırlanan programa göre Halkevi sporcuları formalarıyla on binden fazla halkın önünde, başta güreşçiler, atletler, denizciler, futbolcular olduğu halde bir geçit resmi yapmışlardır. Ardından sırasıyla güreş, atletizm müsabakaları ve Fenerbahçe Birinci lig futbol takımı ile Halkevi karması arasında bir futbol maçı yapılmış, kazananlara bu günün hatırası olarak, kupa ve madalyalar verilmiştir³⁹⁰.

Düzenlenen etkinliklerden de rahatlıkla anlaşılacağı gibi, Spor Şubesi gereken alt yapı oluşturulduktan sonra, Kadıköy Halkevinin en faal şubelerinden biri olmuştur³⁹¹. Kadıköy Halkevi yeni binasına taşınmaya kadar Spor Şubesi'nin bazı faaliyetleri şu şekilde sıralanabilir:

Fenerbahçe Stadi'ndan başlayan ve Kadıköy'e gidip gelme şeklinde yapılacak olan 11 Şubat 1940 Pazar tarihli kır koşusu³⁹²; Fenerbahçe Stadi'nin arkasından başlayarak Kızıltoprak-Kayışdağı Yolu üzerine uzanan 17 Mart tarihli koşu³⁹³; 31 Mart 1940 tarihli 4000 metrelik kır koşusu³⁹⁴; 21 Nisan 1940

Stadi'nda çeşitli yarışmalar düzenlenmiş, ayrıca kır koşuları organize edilmiştir (**Kadıköy Halkevinin 1935-1943 Yılı Çalışmaları**, s.19-20).

³⁸⁵ Bahariye caddesinde ki bir güreş salonunda muhtelif sıklıkta 40 güreşçi sağlanan malzeme ile haftada iki gün çalışmış ve müsabakalara hazırlanmıştır (Orhan Özacun, a.g.t., s.218). Milli takım kaptanı Saim Arıkan gözetiminde yapılan çalışmalar sonucunda İstanbul güreş camiasında önemli bir yer işgal edilmiştir (**Kadıköy Halkevinin 1935-1943 Yılı Çalışmaları**, s.20).

³⁸⁶ 1937'de satın alınan üç şarpide gençler denizciliğe ve yelken kullanmaya alıştırmışlardır (Orhan Özacun, a.g.t., s.217-218). Su topu ve yüzme yarışları da düzenlenmiştir (**Kadıköy Halkevinin 1935-1943 Yılı Çalışmaları**, s.20).

³⁸⁷ Eski milli takım eskrimcilerinden Orhan Adaşın tarafından çalıştırılan takım Türkiye Birinciliği'ne katılmış ve başarılı bir derece almıştır (**Kadıköy Halkevinin 1935-1943 Yılı Çalışmaları**, s.20).

³⁸⁸ Bu spora hevesli olan gençler, tecrübeli kişilerin gözetiminde, 1938'de Moda'da yaptırılan iki tenis kortunda çalışmışlar ve bu dalda yetişmeleri için teşvik edilmişlerdir (Orhan Özacun, a.g.t., s.218).

³⁸⁹ Beşiktaş poligonunda yapılan Halkevleri arasındaki müsabakayı Kadıköy Halkevi'nin Spor Şubesi kazanmıştır (**Kadıköy Halkevinin 1935-1943 Yılı Çalışmaları**, s.20-21).

³⁹⁰ Orhan Özacun, a.g.t., s.217-218.

³⁹¹ **Kadıköy Halkevinin 1935-1943 Yılı Çalışmaları**, s.19-21.

³⁹² Bu yarışın hakemleri şunlardı: Adil Giray, Ömer Besim, Semih Türkoğan, Naili Moran ve Ali Rıza Ferik. Koşuyu birinci olarak bitirene eşofman, ikinciye çivili ayakkabı, üçüncüye süeter, dördüncü, beşinci ve altıncıya ise muhtelif hediyeler verileceği ilan edilmiştir (**Cumhuriyet**, 9 Şubat 1940 [No:5654], s.6).

³⁹³ Kadıköy Halkevi tarafından düzenlenen bu koşuya 6 atlet katılmış ve koşuda Habib 9.46 dakika ile birinci, Vıladimir ikinci, Eşraf ise üçüncü gelmiştir (**Cumhuriyet**, 18 Mart 1940 [No:5692], s.4).

tarhli 6000 metrelik kır koşusu; 21 Nisan 1940 tarhli sıklet atma yarışması (Fenerbahçe Stadyumu)³⁹⁵; 2 Mart 1941 tarhli 4000 metrelik ödüllü kır koşusu³⁹⁶; 20 Temmuz 1941 tarhli boks maçları (Fenerbahçe Stadı)³⁹⁷; 22 Şubat 1942 tarhli Sokak Koşusu³⁹⁸.

Kadıköy Halkevi yeni binasına taşındıktan sonra Spor Şubesi çok daha etkin ve verimli çalışmıştır. 21 Şubat 1943'ten itibaren düzenlenen etkinliklerde önemli bir artış kaydedilmiştir. Spor faaliyetleri, aletli jimnastik, grup jimnastiği, tenis, güreş, boks, basketbol, voleybol, eskrim, bayanlar toplu jimnastiği ve yüzme gibi branşlarda yoğun bir şekilde devam etmiştir. Doğal olarak, bu kadar yoğun ve dinamik bir seviyeye ulaşılmasında Kadıköy Halkevi'nin tam donanımlı Spor Salonu'nun büyük katkısı olmuştur³⁹⁹. Bu dönemde düzenlenen etkinlikler şu şekilde sıralanabilir:

1942-1943 ders yılının ikinci yarısında İstanbul Üniversitesi'nin Fakülteleri arasındaki voleybol (kız ve erkek takımları) ve basketbol (erkek takımları) karşılaşmaları Kadıköy Halkevi'nde yapılmıştır. Bu turnuva 1943-1944 ders yılında da Kadıköy Halkevi'nde düzenlenmiştir⁴⁰⁰.

21 Ocak 1945 tarihinde Kadıköy Halkevi Salonunda müptediler arası boks maçları yapılmıştır⁴⁰¹. 1945 başlarında, Tenis Federasyonu tarafından Kadıköy Halkevi Salonları'nda düzenlenen "İstanbul Kapalı Salon Tenis Şampiyonası" 18 Şubat 1945'te bitmiştir⁴⁰². 25 Şubat 1945 tarihinde

³⁹⁴ Birinci, ikinci ve üçüncüye spor eşyası hediye edilecek olan bu yarışa (**Cumhuriyet**, 30 Mart 1940 [No:5704], s.6) 6 atlet katılmıştır. Bunlardan Halil, Eşraf ve Hüseyin İstanbul Lisesi öğrencisidir (**Cumhuriyet**, 1 Nisan 1940 [No:5706], s.5).

³⁹⁵ İlk üçe giren sporculara spor hediyesi verileceği açıklanmıştır (**Cumhuriyet**, 19 Nisan 1940 [No:5724], s.4).

³⁹⁶ **Akşam**, 1 Mart 1941 (No:8031), s.8.

³⁹⁷ **Cumhuriyet**, 16 Temmuz 1941 (No:6082), s.4.

³⁹⁸ **Cumhuriyet**, 23 Şubat 1942, s.2. Bu koşuya 25 atlet katılmış ve yarışın sonunda Hidayet, Nuri ve Raif sıralamasıyla oluşan ilk üç ödüllendirilmiştir.

³⁹⁹ Orhan Mete, "Kadıköy Halkevini Ziyaret", **Tanin**, 1 Temmuz 1945 (No:4453-661), s.8.

⁴⁰⁰ Maarif Vekaleti Beden Terbiyesi ve İzcilik Müdürlüğü tarafından hazırlanmış olan "Okulların Spor Yurtları Talimatnamesi" gereğince bu kez İstanbul'daki bütün yüksek okullar bu müsabakalara davet edilmiştir. İştirak eden fakülte ve yüksek okullar şunlardır: Tıp Fakültesi, Hukuk Fakültesi, Fen Fakültesi, Edebiyat Fakültesi, İktisat Fakültesi, Yüksek Ticaret Okulu, Yüksek Mühendis Okulu, Yüksek Deniz Ticaret Okulu, Orman Fakültesi, Teknik Okulu. Bu turnuva ve sonuçları için bakınız: **Ülkü**, 16 Mart 1943, Sayı:36, s.16.

⁴⁰¹ **Tanin**, 22 Ocak 1945, s.4. Bu müsabakalar sonunda, 19 puanla Eminönü Halkevi birinci, 16 puanla Kadıköy Halkevi ikinci ve 11 puanla Unkapanı Gençlik Kulübü üçüncü olmuştur. Sıklet sırası ile birinciler: Nuri, Şükrü, Adnan, Fikri, Tayyar, Tacettin, Mehmet ve Şükrü'dür.

⁴⁰² **Tanin**, 18 Şubat 1945, s.8. Sonuçlar: Teklerde; Kris-Meliki 6/4, 6/8, 6/3. Beli-Areyvanı 6/8, 6/2, 6/2. Suat Nemli-Arfevyan çifti, Celal Uluğ-Beli çiftini 6/1, 6/1 yenmişlerdir. Finalerde:

Halkevlerinin 13. Yıldönümü münasebetiyle 4000 metrelik kır koşusu düzenlenmiştir⁴⁰³. Mart 1945 tarihinde ise “Fakülteler ve Yüksek Okullar Voleybol Şampiyonası” yapılmıştır⁴⁰⁴. Yine aynı dönemde, 16 Mart 1945 tarihinde Kadıköy Halkevi’nde yapılan kız ortaokulları kırmızı ve beyaz küme birincilerinin karşılaşması Çamlıca’nın galibiyeti ile sona ermiştir⁴⁰⁵.

1945 yazına doğru Kadıköy Halkevi’nin spor aktiviteleri içinde su sporları ağırlık kazanmaya başlamıştır. 19 Mayıs 1945 tarihinde Kadıköy Halkevi tarafından mevsimin ilk kürek yarışması yapılmıştır⁴⁰⁶. Daha sonra, 7 Ağustos 1945 tarihinde Halkevi Spor kolu tarafından Moda yüzme havuzunda yüzme yarışları⁴⁰⁷; yine Ağustos içinde yelken yarışları⁴⁰⁸ ve 25 Ağustos 1945’te Halkevleri arası yüzme yarışları düzenlenmiştir⁴⁰⁹.

Kris-Beli’yi 7/9, 6/1, 7/5. Suat Baykurt-Kris çifti de Suat Nemli-Arevyan çiftini 6/4, 6/0 mağlup ederek şampiyon olmuşlardır.

⁴⁰³ Kır koşusunda Osman Coşğül (Kadıköy Halkevi) 11.30 dakika ile birinci, Raif Develioğlu (Kadıköy Halkevi) ikinci, Ali Polat üçüncü olmuştur. Aynı gün Kadıköy Halkevi’nde atletik jimnastik ve basketbol serbest atış yarışmaları da düzenlenmiştir. Bu yarışmalar sonunda Kadıköy Halkevi Takımı turnuva ikincisi olmuştur (**Tanin**, 25 Şubat 1945, s.6; **Cumhuriyet**, 26 Şubat 1945, s.3; **Tanin**, 26 Şubat 1945, s.3)

⁴⁰⁴ **Tanin**, 18 Mart 1945, s.8. 17 Mart’taki ilk karşılaşmada Hukuk-Yüksek Ticaret’i, Mühendislik-Tıbbiye’yi yenmiştir. 18 Mart 1945 tarihinde ise Tıbbiye-Hukuk; Mühendislik-Yüksek Ticaret müsabakası yapılmıştır.

⁴⁰⁵ **Tanin**, 18 Mart 1945, s.8. Çamlıca’lıların; Asuman, Saadet, Şadıman, Perihan, Hüsniye ve Ayet’ten müteşekkil takımı Çağaloğlu’nu (15-2)-(15-8) yenmeğe muvaffak olarak şampiyonluğu kazanmışlardır.

⁴⁰⁶ **Tanin**, 19 Mayıs 1945, s.7. Moda Koyunda yapılan yarışlarda Taksim birinci, Fenerbahçe ikinci olmuş; derece alanlara törenle mükâfatları verilmiştir (**Tanin**, 20 Mayıs 1945, s.8).

⁴⁰⁷ 4 Ağustos’ta yapılması planlanan yarışlar hava şartlarının elverişli olmaması nedeniyle 7 Ağustos’a ertelenmiştir (**Tanin**, 03 Ağustos 1945, s.3; **Tanin**, 06 Ağustos 1945, s.3). 99 sporcunun katıldığı yarışlar kalabalık bir seyirci topluluğu tarafından izlenmiştir (**Tanin**, 08 Ağustos 1945, s.6).

⁴⁰⁸ **Tanin**, 11 Ağustos 1945, s.7. Moda Koyunda yapılan ve 11 yarışmacının katıldığı yarışlarda, birinci Samim Erkin (33.30), ikinci Mahmut Aldo (33.43), Üçüncü Feyyaz Salih (34.35) olmuştur.

⁴⁰⁹ **Tanin**, 26 Ağustos 1945, s.8. 50’ye yakın yüzücünün katılımıyla gerçekleşen yarışta, Kadıköy Halkevi’nden İbrahim Sulu (18.54) birinci; Bakırköy Halkevi’nden Süheyl Kurttepe (19.06) ikinci; Eminönü Halkevi’nden Zekeriya Gürsoy (19.44) üçüncü; Kadıköy Halkevi’nden Yorgo Tarzan dördüncü; Kadıköy Halkevi’nden Caro beşinci; Şişli Halkevi’nden Boris altıncı; Kadıköy Halkevi’nden Yaşar Dalbaşak yedinci; Kadıköy Halkevi’nden Yusuf sekizinci; Kadıköy Halkevi’nden Hüseyin dokuzuncu; Beyoğlu Halkevi’nden Perikli isimli yarışmacı ise onuncu olmuştur. Yarışmanın sonunda derece alanlara Ekrem Rüştü Aköner tarafından birer madalya verilmiştir.

Kış dönemine gelindiğinde ise 15 Aralık 1945 tarihinde, Kadıköy Halkevi Spor Salonu'nda İstanbul Okullar Arası Serbest Güreş Müsabakaları gerçekleştirilmiştir⁴¹⁰.

Kadıköy Halkevi Spor Salonu 9-10 Şubat 1946 tarihlerinde, İstanbul Kapalı Kort Tenis Müsabakaları'nın finallerine ev sahipliği yapmıştır⁴¹¹. 12 Mart 1946 Salı günü Kız Liselerarası Hentbol Maçları⁴¹² ve 13 Mart 1946 Çarşamba günü Kız Ortaokullar Hentbol Müsabakaları Kadıköy Halkevi'nde düzenlenmiştir⁴¹³. Yine bu turnuva kapsamında 9 Nisan 1946 tarihli Kadıköy Kız Lisesi-Kız Öğretmen Lisesi karşılaşması Halkevi'nin salonunda yapılmıştır⁴¹⁴. Diğer yandan Kadıköy Halkevi, 20 Nisan 1946 tarihli Liselerarası Boks Karşılaşmaları'nın ikincisini⁴¹⁵; 23 Nisan 1946 tarihli "Yüksekokullar Voleybol Birinciliği"ni⁴¹⁶; 9 Kasım 1946 günü ise, Kız Liseleri Voleybol Maçlarını ve o hafta arasında yapılan Kız Ortaokulları Voleybol Maçlarını ağırlamıştır⁴¹⁷. Kadıköy Halkevi, bu turnuvalara ev sahipliği yaparak ve bunları destekleyerek üniversitelerin spor etkinlikleri ile okul sporlarına ciddi bir katkıda bulunmuştur.

5 Ocak 1947 tarihinde Kadıköy Halkevi salonunda aletli jimnastik müsabakaları gerçekleştirilmiştir⁴¹⁸. 1-3 Şubat ve 1-2 Mart 1947 tarihlerinde, Prag'daki Avrupa Güreş Şampiyonası'na katılacak olan Türk Milli Takımı, Kadıköy Halkevi Spor Salonu'nda yapılan organizasyonla seçilmiştir⁴¹⁹. Eylül 1948'de ise, Kadıköy Halkevi Spor Kolu tarafından düzenlenen çeşitli yüzme ve deniz yarışları, Moda yüzme havuzu ile Moda-Kalamış koyunda yapılmıştır⁴²⁰. Kadıköy Halkevi Spor Salonu, 18 Şubat 1950 gecesi "Gökay Voleybol ve

⁴¹⁰ **Tanin**, 16 Aralık 1945, s.8. Derecelere giren sporculara, eski sporculardan Asaf Çınar tarafından çeşitli ödülleri verilmiştir.

⁴¹¹ **Tanin**, 10 Şubat 1946, s.4; **Tanin**, 11 Şubat 1946, s.3.

⁴¹² **Tanin**, 16 Mart 1946, s.4.

⁴¹³ **Tanin**, 16 Mart 1946, s.4.

⁴¹⁴ **Tanin**, 9 Nisan 1946, s.5. 2-3 Nisan 1946 tarihleri ile, 9 ve 17 Nisan 1946 tarihlerinde bu turnuvanın ortaokul ve liseler düzeyinde yarı final-final maçları yapılmıştır (**Tanin**, 05 Nisan 1946, s.3; **Tanin**, 13 Nisan 1946, s.4; **Tanin**, 20 Nisan 1946, s.4).

⁴¹⁵ **Tanin**, 20 Nisan 1946, s.4. Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından düzenlenmiştir.

⁴¹⁶ **Tanin**, 27 Nisan 1946, s.4

⁴¹⁷ **Tanin**, 16 Kasım 1946, s.6.

⁴¹⁸ **Tanin**, 6 Ocak 1947, s.4. Nazım birinci, Nafiz ikinci, Melih üçüncü, Feridun dördüncü, Oğuz beşinci olmuştur. Müsabakalar 700 seyirci tarafından merakla seyredilmiştir.

⁴¹⁹ **Tanin**, 1 Şubat 1947, s.4; **Tanin**, 2 Şubat 1947, s.8; **Tanin**, 3 Şubat 1947, s.3; <http://www.byegm.gov.tr/YAYINLARIMIZ/AyinTarihi/1947/mart1947.htm>.

⁴²⁰ **Akşam**, 9 Eylül 1948 (No:10742), s.4. Bu yarışlar, yelkenli sandal yarışı ile kotra botu yarışı olmak üzere iki sınıf üzerinden ve yüzme-atlama müsabakalarından oluşmuştur.

Basketbol Kupası” maçlarını ağırlamıştır⁴²¹. Bunların yanı sıra Kadıköy Halkevi, Fenerbahçe gibi kulüplerin karşılaşmalarına da kapılarını açmıştır.

Kadıköy Halkevi, Türkiye’nin politik düzeyde A.B.D. ile yakınlaşmasına ve dostluk ilişkilerinin güçlendirilmesine de katkıda bulunmuştur. Nitekim 6 Nisan 1946 tarihinde Beykoz Takımı ile Missouri’nin basketbol takımının maçına Kadıköy Halkevi ev sahipliği yapmış⁴²²; 1948 Mayıs’ında, Amerikalıların Siboney uçak gemisinin İstanbul’a gelmesi münasebetiyle Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüğü tarafından organize edilen çeşitli spor karşılaşmalarında da aynı doğrultuda görev almıştır. Bu çerçevede içinde, Kadıköy Halkevi basketbol takımı ile uçak gemisinin basketbol takımı arasında 16 Mayıs günü bir maç yapılmıştır⁴²³. Bu etkinlikler, Hüseyin Cahit’in konferanslarında olduğu gibi, yine Türkiye’nin politik tercihinde Kadıköy Halkevi’nin işlevinin göstergesidir⁴²⁴.

Kadıköy Halkevi Spor Şubesi Türkiye’nin spor hayatında önemli bir yere sahip olmuştur. Nitekim Spor Şubesi’nin bu yönü hakkında İskender Songur, 24 Aralık 2005 tarihli yazısında “Türkiye’de ilk basketbol takımı 50 yıl önce Kadıköy Halkevi’nde kurulmuştu” demektedir⁴²⁵. Yine başka bir yazısında Alişan Dobra’nın “Galatasaray’dan Amerika’ya” adlı anı kitabını kaynak göstererek, “Payidar (Dobra), Kadıköy Halkevi’nde, üniversite ve yüksekokullar arasında düzenlediği voleybol turnuvalarıyla bu sporun Kadıköy’den tüm Türkiye’ye yaygınlaşmasını sağlamış, halkevinin voleybol hocalığını yaparak, bu sporun yayılmasına büyük katkıda bulunmuştur.” ifadeleri ile hem Halkevinin üyelerinden birinin, hem de Kadıköy Halkevi’nin

⁴²¹ Vali adına müsabakaları açan Vali Muavini Fuat Alper, valinin sporcu gençliğe iyi dileklerini bildirmiş ve başarılar dilemiştir (**Akşam**, 19 Şubat 1950 [No:11263], s.3). 16 Mart 1950’de Vali Gökay kupaları basketbol dömi final maçları Kadıköy Halkevinde yapılmıştır. Final Maçları’nın 18 Mart 1950 Cumartesi akşamı Vali’nin huzurunda yapılacağı; bu maçlardan evvel Vali’nin saat 19’da finale kalan takımlara başarılar dileyerek hasbihalde bulunacağı duyurulmuştur (**Akşam**, 17 Mart 1950 [No:11289], s.2).

⁴²² **Tanin**, 07 Nisan 1946, s.6. Beykoz Basketbol takımı bu maçı 38-29’luk skorla kazanmıştır.

⁴²³ <http://www.bycgm.gov.tr/YAYINLARIMIZ/AyinTarihi/1948/mayis1948.htm>. Ayın Tarihi’nden takip edildiğine göre, İstanbul Halkevleri, Dağcılık Kulübü ve erkek dershanesinin basketbol, voleybol, tenis ve badmington spor dalları antreman yapmak isteyen Amerikan er ve subayları için açık tutulmuştur. Yine, bu maksatla Teknik Üniversite basketbol ekibi ile Siboney takımı arasında 16 Mayıs’ta çok ilgi çeken bir maç yapılmıştır. Ayrıca Robert Koleji takımı ile gemi ekibi arasında 18 Mayıs tarihinde başka bir maç daha düzenlenmiştir.

⁴²⁴ **Tanin**, 21 Nisan 1946, s.8.

⁴²⁵ İskender Songur, “Sporla gelişen Gazete Kadıköy”, <http://www.gazetekadikoy.com>

voleybolun gelişimine katkısını ortaya koymuştur⁴²⁶. 1 Eylül tarihli başka bir yazısında da “Bundan 60 yıl önce Türkiye’de ve dünyada ilk üniversiteler ve yüksekokullar arası spor müsabakaları Kadıköy Halkevi’nde ...” sözleri ile Kadıköy Halkevi’nin ilk dünya üniversiteler arası spor karşılaşmalarına katkısından bahsetmiştir⁴²⁷.

Köycülük Şubesi

Bu şube 1939 yılında kurulmuştur. Çalışma sahası İçerenköy, Bakkalköy, Merdivenköy olmakla beraber, pek çok sayıda köyü bulunması nedeniyle Kartal da çalışma sahasına girmiştir. Dolayoba, Yaylar Köyü, Şıhlar, Kurt Köyü, Samandıra, Sarıgazi, İçerenköy, Bakkalköy, Merdivenköy gibi köylerde çalışmalar yapmak için ekipler oluşturulmuştur. Yayın Kolunun konferansçıları buralara giderek, halkla sohbetler yapmışlardır. Sosyal Yardım Şubesinin doktorları da köylerde hastaları muayene etmiş, daha sonra şube tarafından bu hastalara ilaç gönderilmiştir. Ayrıca köy çocuklarına şeker, kitap ve ayakkabı dağıtılmıştır⁴²⁸.

Bu şubenin çalışmaları çerçevesinde, İçerenköy ve Merdiven Köy’de Halk Okuma Odaları kurulmuştur. Köylülerin hayatlarında büyük bir devrim olarak değerlendirilen Toprak Kanunu’nun kabul edilmesi münasebetiyle Kadıköy’de bir tören yapılmıştır. Bu törene civar köylerden gelen altmış arabalık bir kafile katılmıştır. Köylülerin katılımı ile heyecanlı tezahüratlarla gün kutlanmış ve kutlamaların ardından köylüler Kadıköy Halkevi’nde ağırlandı. Onlara Toprak Kanunu’nun anlamı ve kapsamı hakkında bilgi verilmiştir. Komite zaman zaman köy araştırma gezileri yaparak, her bakımdan kırsal kesime faydalı olmaya çalışmıştır⁴²⁹.

Bu şubenin kurulduğu tarihten 1943’e kadar reisliğinde Necmettin Muhsinoğlu bulunmuştur. Üyeler ise Dr. Muzaffer Dilemre, Necati Akça, Dr. İhsan Karlıklı, Mehmet Emin Kara Ali idi. 1943’den sonraki programına köy gezi ve konferanslarıyla birlikte, açık hava temsilleri, spor faaliyetleri ile mevsim ve süre avları da eklenmiştir⁴³⁰.

⁴²⁶ İskender Songur, “Galatasaray’dan Amerika’ya”, <http://www.gazetekadikoy.com>

⁴²⁷ İskender Songur, “Atatürk’ün 1 Temmuz Denizcilik Bayramı”, <http://www.gazetekadikoy.com>

⁴²⁸ **Kadıköy Halkevinin 1935-1943 Yılı Çalışmaları**, s.25-26.

⁴²⁹ Orhan Mete, “Kadıköy Halkevinin Ziyaret”, **Tanin**, 1 Temmuz 1945 (No:4453-661), s.8.

⁴³⁰ **Kadıköy Halkevinin 1935-1943 Yılı Çalışmaları**, s.11,26.

Tarih ve Müze Şubesi

Dil ve Edebiyat Şubesinden ayrılan Tarih Kolu, Müze ile birleştirilerek böyle bir şube kurulmuştur. Dolayısıyla Tarih ve Müze Şubesi, faaliyetlerine oldukça geç, yaklaşık olarak 1943 yılında başlamıştır. Şubenin reisliğini Niyazi Tevfik Yükselen üstlenmiş, üyeler ise Celal Koçora ve Ali Karsan'dan oluşmuştur⁴³¹. Kadıköy Halkevi Tarih ve Müze Şubesi başkanlığına Ağustos 1948 başlarında Reşat Ekrem Koçu seçilmiştir. Ekrem Koçu, Kadıköy Halkevi'nde Eylül başlarından itibaren tarih dersleri vermiştir⁴³².

Kadıköy Halkevi'nin Sonu

Halkevleri ile ilgili kanun tasarısının yasalaşmasından sonra, kamuoyunun gündemine Hazine'ye aktarılacak olan Halkevlerinin ne yapılacağı sorusu oturmuştur⁴³³. Kamuoyunda bu sorun tartışılırken Demokrat Parti tarafından Meclis'in çatısı altında sergilenen düzenlemelere bağlı olarak İstanbul sınırları içinde bulunan Halkevleri, Hazine'ye devredilmek üzere teker teker teslim alınmaya başlanmıştır⁴³⁴. Bu günlerde İstanbul'daki Halkevlerinin Milli Eğitim Bakanlığı'na devredilmesine karar verilmiştir⁴³⁵.

Halkevleri yavaş yavaş sona yaklaşırken, Kadıköy Halkevi'nin teslim işlemi 2 Ekim 1951 Salı günü yapılmıştır⁴³⁶. Kadıköy Halkevi'nin CHP tarafından tahliyesi üzerine partinin ilçe merkezi Muvakkithane Caddesindeki⁴³⁷ (iskele civarında bulunan) Şekerci Hacı Bekir'in üzerinde kiralanan yeni yerine nakledilmiştir⁴³⁸.

SONUÇ

Kadıköy Halkevi, Halkevlerinin kuruluşunda yatan temel hedeflere ve bu kurumlardan beklenen öncelikli işlevlere uygun bir şekilde, yönetici kadrolar ile

⁴³¹ Kadıköy Halkevinin 1935-1943 Yılı Çalışmaları, s.11,26.

⁴³² Akşam, 5 Ağustos 1948 (No:10707), s.3.

⁴³³ "B. M. Meclisi Partilerin emlakine dair olan kanun tasarısını dün kabul etti", Hürriyet, 9 Ağustos 1951 (No:1186), s.5.

⁴³⁴ "İstanbul'daki Halkevlerinin teslim alınmasına başlandı", Hürriyet, 17 Ağustos 1951 (No:1194), s.2.

⁴³⁵ "Halkevleri devrediliyor", Akşam, 25 Eylül 1951 (No:11841), s.1.

⁴³⁶ "İstanbul Halkevleri", Akşam, 1 Ekim 1951 (No:11847), s.3; "C.H.P. Kadıköy İlçe Merkezi", Akşam, 2 Ekim 1951 (No:11848), s.1,2; "C.H.P. Kadıköy İlçe binası açıldı", Hürriyet, 2 Ekim 1951 (No:1237), s.1.

⁴³⁷ "C.H.P. Kadıköy İlçe binası açıldı", Hürriyet, 2 Ekim 1951 (No:1237), s.1.

⁴³⁸ "İstanbul Halkevleri", Akşam, 1 Ekim 1951 (No:11847), s.3; "C.H.P. Kadıköy İlçe Merkezi", Akşam, 2 Ekim 1951 (No:11848), s.1,2.

Kadıköy halkının buluşma platformu görevini üstlenmiştir. Böylece Türk Devrimi'nin Halkçılık ilkesi doğrultusunda yönetici-halk yakınlaşmasına yardımcı olduğu gibi, halkın ihtiyaç ve isteklerinin üst kesimlere ulaştırılmasına da aracılık etmiştir⁴³⁹. Bununla birlikte çok partili hayata geçiş sürecinde, Kadıköy Halkevi, CHP'nin kültür organlarından birisi durumunda bulunması nedeniyle, diğer Halkevleri gibi doğal olarak, bu partinin yanında tavır sergilemiştir⁴⁴⁰.

Kadıköy Halkevi kendi programı dışında, toplumsal açıdan önemli bazı etkinlikler içinde bulunmuştur. İkinci Dünya Savaşı'nın başlaması üzerine Türk Silahlı Kuvvetleri için Kadıköy Halkevi tarafından yürütülen bağış kampanyası, bu tür girişimler arasında değerlendirilebilir. Nitekim bu kampanya

⁴³⁹ Halkın ihtiyaçlarının belirlenmesi için, 1939 yazında bir grup İstanbul milletvekili çeşitli temaslarda bulunmuştur. 4 Ağustos 1939 tarihinde Kadıköy Halkevi'nde, bu mebusların, Üsküdar ve Kadıköy sakinleri ile bir araya gelip, bu semtlerin dertleriyle ilgilenecekleri Üsküdar ve Kadıköy halkına duyurulmuştur (**Cumhuriyet**, 4 Ağustos 1939 [No:5470], s.5). 22 Mart 1943 tarihli Cumhuriyet'te ise İstanbul Halk Partisi Başkanı Dr. Behçet Uz'un Halkevini ziyareti şu şekilde duyurulmuştur: "İstanbul Halk Partisi başkanı Dr. Behçet Uz, dün Kadıköy Halkevini ziyaret etmiş, ev mensupları, muallimler ve gençlerle görüşmeler yapmıştır. Behçet uz, ayrıca Halkevi dispanserini ve aşevini de gözden geçirmiştir." 28 Birinci Kanun 1943'de Kadıköy Halkevi'nde Kadıköy Kaza Parti Kongresi toplanmış ve İdare Heyeti raporlarının okunmasından sonra halkın dilekleri dinlenilmiştir. Bu dilekler arasında Profesör Doktor Fahreddin Kerim Gökay tarafından parti talebe yurtlarının çoğaltılması; 501 kişinin yardım faaliyetine katılmasının yetersizliğinden dolayı Kadıköy halkının daha fazla sosyal yardım faaliyetlerine katılması; Halkevi'nde garp musikisi yanında milli Türk musikisine de yer verilmesi bulunuyordu (**Tanin**, 29 Birinci Kanun 1943). 19 Birinci Teşrin 1944 tarihinde de, İstanbul milletvekillerinin Kadıköy Halkevi'nde toplanarak, Kadıköy halkının isteklerini dinledikleri haber konusu yapılmıştır. 18 Birinci Teşrin tarihli bu toplantıda Kadıköy halkı, Kurbağalıdere'nin temizlettirilmesini; hükümete geçen Havagazı Şirketi memurlarının tekaüd edilirken eski haklarının nazarı itibara alınmasını; ihtiyarlar heyeti azalarına muhtarlar gibi menfaat temin edilmesini; Belediye cezalarının arttırılmasını, bir mezarlık ve sanatoryum yapılmasını istemişler, eğitim konusunda bazı dileklerini gündeme getirmişlerdi. Toplantı sonunda Kaza Parti Başkanı Ord. Prof. Zeki Zeren, mebuslara parti ve halk adına teşekkür etmiştir (**Tanin**, 19 Birinci Teşrin 1944; **Cumhuriyet**, 19 Birinci Teşrin 1944, s.2). Halkın Benzer istekleri için bakınız: **Tanin**, 20 İkinci Teşrin 1944. Vali ve Belediye Reisi Fahreddin Kerim Gökay, 27 Ocak 1950 tarihinde Beykoz ve Kadıköy'de ziyaretlerde bulunmuş ve Kadıköy Halkevi'ne gelmiştir. Burada toplanan halk ile çeşitli konular etrafında görüşmüş, Kadıköylülerin dertlerini dinlemiştir (**Cumhuriyet**, 28 Ocak 1950 [No:9148], s.1,5).

⁴⁴⁰ 1946 Temmuz genel seçimi dolayısıyla Kadıköy Halkevi'nin İnönü'ye yolladığı telgraf şu şekildeydi: "Milli Şefimiz Genel Başkanımız İsmet İnönü'nün Yüksek huzurlarına, Kadıköy İlçemizde bugün seçim dolayısıyla toplanan Parti ve Halkevi üyeleri Yüce Şeflerine sonsuz bağlılıklarını büyük tezahürler içerisinde göstererek bunu yüksek huzurunuzla bildirmekliğime beni memur ettiklerini en derin sevgilerimle arz ederim. Kadıköy İlçe Başkanı Naci Moralı" (**Tanin**, 21 Temmuz 1946, s.1-2).

çerçevesinde, ilk aşamada 23 Kasım 1940 tarihine kadar muhtelif cinsten 800 parça eşya⁴⁴¹; sonraki dört gün içinde ise (23-27 Kasım arasında) 461 yün çorap, 200 eldiven, 113 kazak ve 400 pamuklu toplanmıştır⁴⁴².

Bunlardan başka, çeşitli sosyal ve siyasi cemiyetler Kadıköy Halkevi'nde toplanmışlar, bir takım çalışmalarını yürütmüşler ve kongreler düzenlemişlerdir. Böylece farklı birçok sivil kuruluşa hizmet etmiş, faaliyet göstermeleri için gerekli olanakları sunmuş ve çeşitli kültürel etkinliklere yuva olmuştur. İstanbul Dilsizler Cemiyeti⁴⁴³, Kadıköy Çocuk Esirgeme Kurumu ve Kadıköy'deki okullar⁴⁴⁴, Kızılay Kadıköy Derneği⁴⁴⁵, Haydarpaşalılar Cemiyeti⁴⁴⁶, Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti⁴⁴⁷, Emekli Subaylar Cemiyeti⁴⁴⁸ ve Yeşilay Gençlik Şubesi⁴⁴⁹ Kadıköy Halkevi'nin kucak açtığı başlıca kurumlar arasında yer almıştır.

Özellikle yeni binasına taşınmasından sonra faaliyetlerine hız ve kapsam kazandıran Kadıköy Halkevi, bütünsel bir kalkınma anlayışı çerçevesinde, güzel

⁴⁴¹ **Son Posta**, 23 Teşrin-i Sani 1940 (No:3708), s.4.

⁴⁴² **Son Posta**, 27 Teşrin-i Sani 1940 (No:3712), s.2.

⁴⁴³ Bu kurumun, 7 Haziran 1941'de düzenlediği bir müsamere için Kadıköy Halkevi'nin salonu tahsis edilmiştir (**Akşam**, 26 Nisan 1941 [No:8085], s.3).

⁴⁴⁴ Çocuk Esirgeme Kurumu yararına Sekizinci İlkokul tarafından 1 Mayıs 1944 tarihinde Kadıköy Halkevi'nde bir müsamere düzenlenmiştir. Bu müsamerede "Bir Yuvarın Şarkısı" adlı piyes ilkokul öğrencileri tarafından temsil edilmiş, danslar ve milli oyunlardan oluşan bir gösteri sergilenmiştir (**Cumhuriyet**, 2 Mayıs 1944, s.2). Kadıköy Kırkbirinci Okul-Aile Birliği, Kadıköy Halkevi'nde Ocak 1948 başında bir gösteri düzenlemiştir (**Cumhuriyet**, 3 Ocak 1948 [No:8399], s.2). Kadıköy Otuzbeşinci İlkokul öğrencileri 24 Ocak 1949 gecesi Halkevinde güzel bir organizasyon gerçekleştirmişlerdir (**Akşam**, 25 Ocak 1949 [No:10878], s.3).

⁴⁴⁵ Kızılay Kadıköy Derneği, 1948 Yılı İstanbul Ses Kralı ve Kraliçesi yarışmasının ilk elemesini 1 Eylül 1948'de Kadıköy Halkevi'nde yapmıştır (**Akşam**, 1 Eylül 1948 [No:10734], s.4).

⁴⁴⁶ Haydarpaşalılar Cemiyeti, 8 Mayıs 1949 tarihinde Kadıköy Halkevi'nde toplanmış ve cemiyetin ismini Haydarpaşa Lisesi'nden Yetişenler Cemiyeti olarak değiştirmiştir. Aynı zamanda Kadıköy'de bir lokal açılması kararlaştırılmıştır (**Cumhuriyet**, 9 Mayıs 1949 [No:8888], s.2).

⁴⁴⁷ Bu sivil toplum kuruluşunun kongresi 5 Mart 1950 Pazar günü Kadıköy Halkevi'nde yapılmıştır (**Cumhuriyet**, 3 Mart 1950 [No:9182], s.2).

⁴⁴⁸ 8 Mayıs 1948 günü öğleden sonra yıllık kongresini Kadıköy Halkevi'nde yapmıştır (**Hürriyet**, 9 Mayıs 1948 [No:9], s.2).

⁴⁴⁹ 12 Birinci Teşrin 1943 tarihinde Yeşilay Gençlik Şubesi'nin aylık toplantı ve müsameresi, Kadıköy Halkevinde yapılmış; toplantının sonunda tek perdelik bir dram temsil edilmiştir (**Tanin**, 13 Birinci Teşrin 1943). Yine aynı kurum, Kadıköy Halkevi salonunda, 23 Mart 1947 Pazar günü gerçekleştirilecek bir keman-piyano resitali düzenlemiştir (**Cumhuriyet**, 15 Mart 1947, s.2).

sanatlardan spor dalına, hatta satranç çalışmalarına kadar birçok farklı alanda faaliyet göstermiştir⁴⁵⁰.

Kadıköy Halkevi'nin oldukça geniş bir yelpaze içinde ele alınabilecek çalışmalarını istatistiksel olarak değerlendirmek bu kurumun çarpıcı faaliyetlerini ve başarısını göstermek açısından yararlı olacaktır.

Kadıköy Halkevi'nin 1 Ocak 1935-31 Aralık 1942 tarihleri arasındaki çalışmaları aşağıdaki tabloyu ortaya çıkarmıştır⁴⁵¹:

	SAYI	GELENLER
TEMSİL	93	66.723
KONSER	117	36.044
KONFERANS	218	32.919
RESİM SERGİSİ	8	27.682
SAİR SERGİ	5	19.860
DERSLER	3.706	39.816
BAYRAMLAR	41	56.606
NİSAN-NİKAH TÖRENİ	43	5.163
GENEL TOPLAM	4.231	284.813

Yine aynı tarihlerdeki üye sayısı ise şu şekilde idi⁴⁵²:

	KADIN	ERKEK
DİL VE EDEBİYAT	3	33
GÜZEL SANATLAR	73	133
TEMSİL	27	87
SPOR	69	274
SOSYAL YARDIM	28	101
DERSHANELER VE KURSLAR	28	50
KÜTÜPHANE VE YAYIN	11	56
KÖYCÜLÜK	5	59
TARİH VE MÜZE	-----	20
GENEL TOPLAM	244	313

⁴⁵⁰ Nitekim Kadıköy Halkevi güçlü bir satranç takımı oluşturmuş ve Nevzat Süer, Macit Çiftiyıldız, Kutlu Aksoy'dan oluşan bu takım, İstanbul Satranç Kulübü'nün düzenlediği 1947 İstanbul Satranç Birinciliği'nde sırasıyla birinci, beşinci ve dokuzuncu dereceleri almayı başarmıştır (Ali Rıza Alpar, "1947 İstanbul Satranç Birinciliği", *Türkiye Satranç Mecmuası*, Yıl:4, Cilt:4, Sayı:34, Mart 1947, s.1-2).

⁴⁵¹ Kadıköy Halkevinin 1935-1943 Yılı Çalışmaları, s.27.

⁴⁵² Kadıköy Halkevinin 1935-1943 Yılı Çalışmaları, s.27.

Bu çalışmada yer alan 1943 sonrası etkinliklerden ise, yaklaşık olarak şu şekilde bir istatistiksel sonuç çıkmaktadır:

	Konferans	Temsil- Opera	Konser	Spor	Kurs	Sergi	Diğer Etkinlikler
	80	7	71	27	9	5	13
TOPLAM	212						

1943-1951 yılları arasında sürdürülen etkinliklerin en yoğunu konferanslardır. Konferansların konularına göre ayrımı ise şu şekildedir: Sağlık ve Psikoloji 17; Edebiyat 14; Tiyatro 5; Kültür ve Tarih 18; Genel Kültür 26.

Halkevleri etkinliklerine son verecek talihsiz kaderi takip ederken, Kadıköy Halkevi'nin faaliyetlerinde ilginç bir sonuç ortaya çıkmaktadır⁴⁵³. Şöyle ki; Kadıköy Halkevi 1948 yılı içinde 9 konferans ve 5 konser-müsamere düzenlemiştir. Aynı yıl Kadıköy Halkevinde bir kongre toplanmış ve bir de yarışma düzenlenmiştir. 1949 yılında ise, 7 konferans ve 3 konser-müsamere düzenlenmiş, bir kongre toplanmıştır. Halkevlerinin sona yaklaştığı 1950 yılında ise 11 konferans düzenlenmiştir. Yine 1950 yılında 5 konser-müsamere gerçekleştirilmiş, bir kongre toplanmıştır. Halkevlerinin kapanış sürecine girdiği 1950 yılı, Kadıköy Halkevi açısından 1948-1950 yılları arasında en yoğun faaliyet dönemini oluşturmuştur.

Faaliyetlerinden de rahatlıkla görülebileceği üzere, Halkevleri halkı bilinçlendirmek ve eğiterek seviyesini yükseltmek için adeta kitle iletişim aracı görevi görmüşlerdir. Hatta, bu noktada biraz iddialı bir söylem çerçevesinde, günümüzün reyting kaygısındaki popülist televizyonlarıyla karşılaştırıldıklarında tartışılmayacak ölçüde eğitsel bir toplumsallığa sahip oldukları rahatlıkla söylenebilir. Kadıköy Halkevi, bu rotada işleyen aktif bir gemi olarak üzerine düşen görevi gerektiği gibi yerine getirmiştir.

⁴⁵³ Burada genellikle Kadıköy Halkevi'nin davetiyeleri, basında yer alan etkinlikler ve ilanlar kullanılmıştır. Kullanılan etkinlik ilanlarının aksine bir bilgiye ulaşılmadığı için büyük çoğunluğunun gerçekleştirildiği düşünülmüştür.

EKLER

C.H.P.
KADIKÖY HALKEVİ

Piano Konserti

NEGLA TİNER

20 Mayıs 1944 Çarşamba akşamı saat 20.30'da

DİKKAT:

- 1 - Sözlü kapıları tam 20.25 de kapandı. Geç kalanlar giremez.
- 2 - 12 yaşından küçük çocuk giremez.
- 3 - Gelemyeceklerin davetiyelerini bir gün evvel lütfen elinize rica olunur.

PROGRAM:

1. - J. S. Bach, Fantazi matematik ve kaput
2. - L. v. Beethoven, Sonate Op. 26 C. moll
3. - R. Schumann, Fantasieteknik, Op. 12
a - der Abend
b - In der Nacht
c - Morgen
d - Aufschwung
4. - J. Brahms, 1 - Intermezzo
2 - Klaviersonata No. 2

--- 15 dakika ara ---

1. - F. Chopin, 4 Etüdü, Op. 10 No. 9 - G - 1 - II
2. - A. Scriabine, Klaviersonata, Op. 9 No. 3 si majör
3. - F. Liszt, F. F. Liszt, Yedig. Improvizatü
4. - F. Liszt, Klaviersonata No. 14

SON

C.H.P. Kadıköy Halkevi Konser Davetiyesi, Dr. Orhan Özacun Arşivi.

C.H.P.
KADIKÖY HALKEVİ

ODA MÜZİĞİ KONSERİ

Bayan Gabrielle Bamberger, Viyolonsel
Bayan Mirella Copello, Keman
Bayan Anna Logotheti, Piano

20 Mayıs 1944 Çarşamba akşamı saat tam 21 de

DİKKAT:

- 1 - Konser tam saat 21 de başlanacaktır; kapılar saat 20.55 de kapanır, geç kalanlar süsüne giremez.
- 2 - Konser gelemyeceklerin plus kartlarını bir gün evvel lütfen elinize ehemmiyetle rica olunur.
- 3 - Müsafirli yerler, saat 20.55 ye kadar müteberdir. Geç kalanlar bu haklarını kaybederler.
- 4 - 12 yaşından aşağı çocuk giremez.

PROGRAM

- 1 - L. v. Beethoven, Trio, Op. 1 No. 3, do - minör,
a) Allegro con brio
b) Andante con variazioni
c) Menuetto
d) Prestissimo
- 2 - Boccherini, Viyolonsel sonati:
a) Adagio
b) Allegro
- 3 - Saint - Saens, Trio, Op. 92, mi - minör:
a) Allegro non troppo
b) Allegretto
c) Andante con moto
d) Grazioso poco allegro
e) Allegro non troppo

SON

C.H.P. Kadıköy Halkevi Konser Davetiyesi, Dr. Orhan Özacun Arşivi.

<p>C. H. P. KADIKÖY HALKEVİ</p> <p>№ 0150</p> <p>Piano Resitali MARİ ÜSTAD</p> <p>28 Mayıs 1944 Pazar günü saat 17 de</p> <p>Dikkat:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1- Konser saat 17 de başlanacağından kapılar 16.55 de kapanır, geç kulanlar salona girmez. 2- Öğeniyerelelerin giriş kartlarını bir gün evvel indirmekle önemliyle mottudur. 3- Numaranın yerleri saat 16.55 de katar müteakibidir. Geç kulanlar bu haklarını kaybederler. 4- 12 yaşından küçük çocuk girmez. 	<p>PROGRAM</p> <ol style="list-style-type: none"> 1- Mozart, La major (Allegro-Adagio-Allegretto) 2- Schubert, Impromptu, Op. 142, No. 3 3- Schumann, Papillons <p style="text-align: center;">Ara</p> <ol style="list-style-type: none"> 1- Chopin, Fantazie - Impromptu 2- Chopin-Liszt, 2 Chants Polonais 3- Albeniz, Seguidilla 4- " " Corcova 5- Verdi-Liszt, Requiem - Paraphrase <p style="text-align: center;">S O N</p>
--	---

C.H.P. Kadıköy Halkevi Konser Davetiyesi, Dr. Orhan Özacın Arşivi.

<p>★ Kadıköy Halkevinden — Evrimizde Yıpranmış bilgisi kursu açılmıştır. Arzu edenlerin kaydolan için idareye müracaatları.</p>	<p>Gülseren Sadakın konseri</p> <p>Bu gece saat 21 de Kadıköy Halkevinde Gülten Fıngelli ve Gülseren Sadak tarafından şair ve piyano resitali verilecektir. Giriş ücretsizdir.</p>
---	---

Akşam, 3 Kasım 1948 (No:10795), s.7. Cumhuriyet, 29 Ocak 1950 (No:9149), s.3.

POSTA

Halkevlerinin islahı için çalışmalar

Halkevleri Başkanı seçim yoluyla belli olacak - Seçimler her sene yapılacak

Halkevlerinin islahı ve faaliyetlerinin verimli bir hale getirilmesi yolunda İstanbul B. idare kurulunca idareye gelen bakanlık kuralı edilmiş ve bazı kararlar alınmıştır. Halkevleri hakkında, C. H. P. yedinci büyük kurultayı tarafından ittifak olunan ve Halkevi müessesesinin statüsünü belirtilen kararların, demal edildiğini öğrendiğimiz hazırlıklarda alakalı bulunduğunu bildirebiliriz.

Öğrendiğimiz göre, Halkevi idare kurulumunu teşkil eden üyelerin ve idare heyetli başkanlarının seçimi yolunda da bir değişiklik yapılacaktır. İstanbul'da üzere, Halkevleri iki yılda bir umumî heyet toplantısı yaparak komite seçimi yapmakta ve komite başkanları idare kurulunu teşkil etmektedir. Başkan ise seçim yoluyla değil aynı yolu ile getirilmekte idi. Yeni tasarıya göre, Halkevleri her yıl kongre yaparak idare heyetini ve başkanını doğrudan doğruya kongre intihap edeceklerdir. Bu kongreleri C. H. P. bu müesseselerin karacısı bulunmak istenilen bir müşahit sıfatıyla takip edeceklerdir. Bu seklin tekmamül ettiklerince 1948 yılı içinde tatbik edileceği de böylece, Halkevlerinin C. H. P. nin bir vakti haline getirilmesi yolundaki kongre yürütülme konmuş olacağı anlaşılmaktadır.

YAZI HALKEVLERİNİN BAŞKANLARI DEĞİŞTİRİLECEK

Yakında kaydediğimiz gibi muhtemol kasbatameden, İstanbul'daki C. H. P. ilçe kongrelerinde seçilen Halkevlelerinden bazıların başkanlarının değiştirileceği haber alınmıştır. Bu başkanlar seçim yoluyla olmayıp tasarı edilmiş suretiyle başkanlık görevlerini sürdürmektedirler.

"Halkevlerinin islahı için çalışmalar", Son Posta, No:5637+628 (13 Ocak 1948), s.2.

KAYNAKÇA**Sürekli Yayınlar**

Akşam

Ayın Tarihi

Bellekten

Cumhuriyet

Hakimiyet-i Milliye

Hürriyet

Milliyet

Mimarlık

Son Posta

Tanin

Türkiye Satranç Mecmuası

Ülkü

Anı, Kitap, Makale ve Tezler

Ali Şahin, **Kemalizmin Ulusçu İdeolojisi Bağlamında 1930-1944 Dönemi İrkçi-Turancı Hareketin Düşünsel Yapısı**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, İstanbul 2005.

Anıl Çeçen, **Atatürk'ün Kültür Kurumu Halkevleri**, Cumhuriyet Kitapları, İstanbul 2000.

C.H.F. Halkevleri Talimatnamesi, Hakimiyet-i Milliye Matbaası 1932.

C.H.P. Kadıköy Halkevi Davetiyeleri, Dr. Orhan Özacun Arşivi.

C.H.P. Yedinci Büyük Kurultay Tutanağı, Ankara 1948.

Fusun Üstel, **Türk Ocakları (1912-1931)**, İletişim Yayınları, İstanbul 1997.

Halkevlerinin 1935 Senesi Faaliyet Raporları Hülasesi, Ulus Basımevi, Ankara 1936.

Işıl Çakan, **Konuşunuz Konuşturunuz**, Otopsi Yayınları, İstanbul 2004.

Kadıköy Halkevi 1935-1938, C.H.F. Yayınları 1938.

Kadıköy Halkevinin 1935-1943 Yılı Çalışmaları, Cumhuriyet Matbaası, İstanbul 1943.

Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce, C.2:Kemalizm, İletişim Yayınları, İstanbul 2004.

Neşe G. Yeşilkaya, **Halkevleri: İdeoloji ve Mimarlık**, İletişim Yayınları, İstanbul 1999.

Nilüfer Öndin, **Cumhuriyetin Kültür Politikası ve Sanat 1923-1950**, İnsancıl Yayınları, İstanbul 2003.

Orhan Özacun, **CHP Halkevleri Yayınları Bibliyografyası**, Kitap Matbaacılık, İstanbul 2001.

Orhan Özacun, **Halkevleri'nin Kuruluşu ve Atatürk Döneminde İstanbul Halkevleri'nin Faaliyetleri (1932-1935)**, İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul 2002.

Sabahattin Özel, **Atatürk ve Atatürkçülük**, Der Yayınları, İstanbul 2006.

Sefa Şimşek, **Bir İdeolojik Seferberlik Deneyimi Halkevleri 1932-1951**, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2002.

Suna Kili, **Atatürk Devrimi**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara 1995.

Türkler, Cilt:18, Editörler: Hasan Celal Güzel, Prof. Dr. Kemal Çiçek, Prof. Dr. Salim Koca, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002.

İnternet Siteleri

<http://www.akmb.gov.tr>

<http://balikesir.edu.tr>

<http://www.byegm.gov.tr>

<http://www.gazetekadikoy.com>

<http://yayim.meb.gov.tr>

ÖZET

Kadıköy Halkevi, İstanbul Halkevi'nin kapatılmasının ardından 22 Şubat 1935 tarihinde kurulmuş ve Güzel Sanatlar; Sosyal Yardım; Halk Dersleri ve Kurslar; Dil, Tarih, Edebiyat; Kütüphane ve Yayın; Temsil şubeleri ile faaliyete geçmiştir. 21 Şubat 1943'de savaş yıllarının özverili ortamı içerisinde inşa edilen yeni bir binaya taşınmıştır. Yeni binasına taşındıktan sonra Kadıköy Halkevi'nin etkinlik alanları ve toplumsal girişimleri artmış; Türk Devrimi'nin hedefleri doğrultusunda birçok alanda yoğun faaliyet göstermiştir. Halkevleri arasında en büyük kütüphanelerden birine sahip olan Kadıköy Halkevi, özellikle düzenlediği konferanslar, konserler, temsiller ve spor karşılaşmalarıyla çarpıcı bir başarıya ulaşmıştır. Kadıköy Halkevi, 1951 yılında kapatılıncaya kadar İstanbul'un en büyük ve en aktif ikinci halkevi olmuştur.

ABSTRACT

Kadıköy Community Center, following the closing down of Istanbul Community Center, was established on February 22, 1935 and started offering the following areas of activities: Fine Arts, Social Help, Folk Classes and Courses, Language, History, Literature, Library and Publications and Plays. The center was moved, on February 21, 1943, into a new building which was built in the atmosphere of self-sacrificing years of the war. Having been moved into the new building, Kadıköy Community Center increased its areas of activities and social endeavors, and put up intensive effort in activities. Having one the biggest libraries among all the other community centers, Kadıköy Community Center achieved striking popularity by organizing especially conferences, concerts, plays and sports matches. Until its closing down in 1951, this center had become the second biggest and the most active community center in Istanbul.

